

PRVÉ ZJAVENIE

Nedeľa, 13. mája 1917

Trinásteho mája 1917 (nedeľa pred Nanebovstúpením) pásli traja pastierikovia z Aljustrelu svoje stáda na malej výšine, neďaleko obce Fatima. Každý deň sem prichádzali 10-ročná Lucia, jej 9-ročný bratranec František a 7-ročná Hyacinta. Deti boli také jednoduché ako jahňatá, ktoré strážili; čítať nevedeli, modlili sa však pobožne ruženec a usilovne sa učili katechizmus. Lucia bola z nich jediná, ktorá už prijala sviatostného Spasiteľa vo svätom prijímaní.

Toho dňa zohnali ovečky obidvoch rodín dovedna, ako to už často robili, a takto ich viedli na pastvu do „Cova da Iria“.* Už po tri generácie tam vlastnili rodičia Lucie malé pastvisko, kde rástli duby a olivové stromy. Nadišiel čas, keď dennodenne posielali svoje pozdravy Matke Božej. Deti kľakli na kolená a pobožne sa modlili ruženec. Potom pokračovali v hre: z kameňov, ktoré našli na svahu, si postavili domček. Bola to predtucha, či nevedomé symbolické počínanie? Práve na tomto mieste sa dnes vypína veľká bazilika.

Pri hre nezabúdali na svoje stádo, stále ho mali na očiach. Hľa – čo to bolo? Blesk z jasného slnečného neba?

Naľakaní sa dívali k nebu, nikde však nebolo vidieť ani najmenší obláčik.

„Vari len neprihrmí búrka spoza hôr. Bude lepšie, ak sa poberieme domov,“ poznamenala Lucia.

S návrhom všetci súhlasili, pretože ostrý blesk im nahnal strach. Rýchlo durili ovečky k obci. Boli ešte len na pol cesty smerom ku kopcu, práve pri dube, ktorý stojí ešte aj dnes, keď ich oslnil nový blesk, ešte ostrejší, ako prvý. Plní strachu zrýchlili kroky, ale len čo došli na kopec, ostali stáť. Od úžasu takmer onemeli. Len niekoľko krokov od nich žiarilo nad dubom prenikavé, nad slnko jasnejšie svetlo. Vyžarovala ho krásna pani. Milým, láskyplným posunkom upokojila deti.

„Nebojte sa, neurobím vám nič zlého.“

Deti meravito stáli, s úžasom civeli na paniu. Zdalo sa im, že má 15 až 18 rokov.* Mala tmavé oči. Jej snehobiele šaty boli pri krku spojené zlatou šnúrou. Plášť siahal až k chodidlám, sotva sa dotýkal dubových listov. Bol lemovaný zlatom, zahaľoval celú postavu a sčasti aj hlavu. Zo zopätých rúk visel ruženec z bielych perál so strieborným krížom. Jagavé ostré svetlo ožarovalo jej tvár, ktorej čisté, nekonečne nežné črty sa však zdali byť zatienené smútkom. Vznešená pani sa dívala na deti. Zbožné srdce Lucie tušilo, že to bola Matka Božia, ale neodvážila sa tomu uveriť. Po chvíli si dodala odvahy a napriek svojim zvyklostiam sa Zjavenia opýtala: „Odkiaľ ste?“

„Prichádzam z neba!“ A vznešená pani ukázala prstom k oblohe.

„A čo si od nás želáte?“

„Prišla som vás poprosiť, aby ste ešte päťkrát po sebe, v tú istú hodinu, prišli na toto miesto trinásteho každého mesiaca. V októbri vám poviem, kto som a čo od vás žiadam. Potom prídem aj siedmy raz.“ (R. 1925, s. 149).

„Vy prichádzate z neba? Prídem aj ja do neba?“

„Áno, ty tam prídeš.“

„A Hyacinta?“

„Ona tiež.“

„A František?“

---

* Cova da Iria znamená Koryto Ireny, je to prirodzený amfiteáter o priemere približne 300 metrov, vzdialený asi 3 km od Fatimy.

* Ženy v Oriente dospievajú skôr ako u nás.

Zjavenie sa s výrazom nesmiernej dobroty a nebeského súcitu pozrelo na chlapca.

„Áno, aj on ... ale musí sa modliť veľa ružencov.“

Čo Luciu najviac upútalo, bola myšlienka na nebo, odkiaľ vznešená pani prináša novosti a prísľuby.

Preto sa hned' opýtala na osud nedávno zomrelých dievčat z Aljustrelu, ktoré sa chodievali k jej matke učiť šiť a tkať. Jedno bolo 16-ročné, druhé malo necelých 20 rokov. Zjavenie odpovedalo:

„Jedno je v nebi, to druhé dievča v očistci a bude tam musieť ostať tak dlho, kým sa svet nepominie.“ Po tejto odpovedi začala Lucia veľmi plakať.

Od tejto chvíle sa správanie detí stalo pre ich rodičov záhadou. Pravda, aj pre mnohých zvedavcov, ktorí sa ich chceli na všeličo vypytať. Od vzácneho okamihu totiž vo svojich srdciach uchovávali nielen toto tajomstvo, ale aj budúce, ktoré im vznešená pani čoskoro odhalí. Budú sa snažiť úzkostlivo ich vo svojich srdciach prechovávať a za žiadnu cenu na svete neprezradiť. Už teraz sa zdráhali vyjaviť niečo z toho, čo im pani pri prvom zjavení povedala.

Lucia celú záležitosť ozrejmla až vo svojich „spomienkach“, ktoré napísala na podnet biskupa z Leirie.

Toto doplňujúce „tajomstvo“, ktoré tak starostlivo uchovávala, a ktoré my už dnes čiastočne poznáme, objasňuje i najmenšie detaily života troch malých detí z Fatimy a dáva im d'alekosiahly význam.

Lucia sa pýtala: „Môžete mi prezradiť, či vojna potrvá dlho?“

„To ti ešte nemôžem povedať, práve tak, ako ani to, čo si želám.“

Tieto slová majú rozhodujúci význam pre dôkladné pochopenie celého zjavenia.

Od samého počiatku cieľom Nepoškvrnenej bolo dosiahnuť obrátenie duší a urobiť koniec skúškam, ktoré na ľudstvo doliehajú.

„Chcete sa obetovať Bohu, ste pripravení priniesť každú obeť, chcete prijať všetky utrpenia, ktoré na vás budú zoslané, ako zmierenie za hriechy mnohých hriešnikov, ktorými je velebnosť Božia urážaná? Chcete prijať na seba utrpenie za obrátenie hriešnikov, z ktorých mnohí sú už blízko pekla? Chcete urobiť zadosťučinenie za hriechy a urážky, ktorými je moje Nepoškvrnené Srdce urážané?“

„Áno chceme,“ s nadšením odpovedala Lucia za všetkých troch.

Lúbezné gesto materinskej lásky umožnilo deťom poznať, ako sa Matka Božia teší veľkodušnosti troch nevinných srdc; potom im oznámila, že zanedlho budú mnoho trpieť. Milosť Božia ich však bude tešiť a posilňovať.

Pri posledných slovách Zjavenie rozopälo ruky a nechalo nad malými žiariť tajomné svetlo. Bolo tak jasné a zároveň silné, že im preniklo až do hlbín srdca, až do najvnútornejších častí ich duše, ako to opísala Lucia.

„V tomto svetle sme sa videli v Bohu omnoho jasnejšie, ako sa vidíme v najlesklejšom zrkadle.“

Nato sa deti hodili na kolená a volali: „Ó, Najsvätejšia Trojica, klaniam sa Ti! Môj Bože! Ja ťa milujem.“

Nádherná postava odporúčala deťom, aby sa každý deň modlili ruženec tak, ako to robievali doteraz, aby takto vyprosili pre svet vytúžený mier. Po týchto slovách sa vznešená pani vzdialila bez toho, aby pohybovala nohami, smerom na východ. Zjavenie sa stratilo v slnečných lúčoch. Lucia naivne opísala, že Pani „išla rovno“, až zmizla v slnečných lúčoch. Keď sa deti prebrali z extázy, s úžasom hľadeli jedno na druhé a nevedeli, čo majú povedať. Všetko navôkol bolo rovnaké ako predtým. Slnko nemilosrdne pražilo. Čo medzitým narobili ovce? Deti okamžite bežali k susedovmu poľu zahnať ich späť, ale našťastie nebolo vidieť žiadnu škodu. Susedovo hrachové pole bolo neporušené, ako to jednoducho povedala Lucia.

A tak si deti spokojne vydýchli. Tejto starosti pozbavení, mohli si konečne spokojne, celí šťastní, pohovoriť o dojmoch a vzájomne opísať svoje zážitky.

Pri rozprávaní vysvitlo, že dojmy každého z nich boli inakšie. So vznešenou paňou sa rozprávala iba Lucia. Hyacinta počula otázky i odpovede. František počul iba hlas Lucie, ale pozoroval, že i Pani rozprávala, lebo videl, ako pohybovala perami.

Či už táto okolnosť nie je dôkazom pre pravdovravnosť detí? Keby sa o celej veci boli medzi sebou len „dohovorili“ s úmyslom zjavenie predstierať, je nemožné, aby tieto malé, jednoduché deti, takáto rozdielnosť v dojmoch vôbec mohla napadnúť. A ak uvažime, že odkazy Matky Božej boli pre každého z nich odstupňované, je nemožné, aby niečo také mohli vymyslieť. Na tomto stanovisku neskôr pevne trvali. Celý rozhovor trval približne 10 minút, asi taký dlhý čas, aký potrebovali na jeden ruženec. Čo povedia k celej veci rodičia? Nakoniec budú z toho len nadávky. Bolo by hádam najlepšie o všetkom mlčať. Takto rozhodli všetci traja – nikomu nič nerozprávať. Záujem o ďalšie hry ich prešiel. Cítili sa šťastné ako nikdy predtým, ich dušičky po prvý raz vychutnávali nebeské radosti. Akoby premožené touto udalosťou, upadli do hlbokého mlčania. Vo svojom vnútri prežívali ešte raz blažené minúty zjavenia. Bola to Hyacinta, ktorá prerušila čaro mlčania. Skákala ako malé jahniatko a viackrát zvolala: „Ó, aká krásna bola tá pani, aká krásna.“ „Stavím sa, že ty všetko vybláboceš,“ obávala sa Lucia.

„Nie, nie, nemusíš mať nijaké obavy, ja nikomu nič nepoviem.“

Pri západe slnka dorazili deti so svojím stádom do Aljustrelu. Skôr než sa Lucia so súrodencami rozlúčila, zdôraznila: „Nič neprezradí!“

„Nie, nie, my budeme mlčať,“ sľúbili obaja.

Hyacinta hovorí

Doma sa však cítila Hyacinta ako na žeravom uhlí. Bola zvyknutá udalosti celého dňa porozprávať matke. A dnes, keď sa prihodilo niečo tak veľké a mimoriadne, nemala by vyliat svoje srdce? „Ja som jednoducho nevydržala ďalej mlčať,“ priznala sa neskôr. Bežala k matke, objala ju okolo krku a zvolala: „Mama, dnes som v Cova da Iria videla Matku Božiu.“

„Čo to hovoríš? Zbláznila si sa? Či si vari taká svätá, že sa Matka Božia zjaví práve tebe?“

Hyacinta s hanbou sklonila hlavu: „Ale ja som ju skutočne videla, mama.“ Po krátkej prestávke pokračovala: „Mama, teraz sa budem s Františkom modliť ruženec. Matka Božia nám to uložila.“

Keď sa pomodlili, prišlo dievčatko zase k matke. „My sa budeme modliť ruženec každý deň, mama, to si želá Madona.“

Počas večere v prítomnosti celej rodiny sa matka k udalosti vrátila. „Tak čo sa vlastne stalo?“

A Hyacinta znova opísala všetko presne navlas. František bol zdržanlivejší. Uspokojil sa s tým, že potvrdil, čo vravela Hyacinta.

Nasledujúceho dňa zašla pani Olympia Marto k Luciinej matke, pani Santos, aby sa opýtala, čo hovorila doma ona. Ale Lucia neprezradila nič, matka nespozorovala na dievčati nič zvláštneho. Až na priamu otázku, čo sa vlastne prihodilo, porozprávala Lucia úprimne, čo videla. Úplne to súhlasilo s tým, čo pani Marto už počula od svojich detí. Lucii bolo veľmi ľúto, že sesternica nemlčala, ona by spoločné tajomstvo nebola prezradila.

Pani Santos chvíľu váhala, ale čím hlbšie uvažovala, tým viac prichádzala k záveru, že na celej veci nie je pravdivé ani slovo.

Medzitým sa chýr o udalosti bleskovo rozšíril. Pani Marto o veci porozprávala susedom, a tak nasledujúceho dňa to vedel nielen Aljustrel, ale celá Fatima. Ako sa dalo očakávať, deťom neveril nikto. Mnohí sa len smiali, iní na deti nadávali, nazvali ich malými podvodníkmi a obviňovali rodičov, že nevedia svoje deti držať na uzde.

Pani Santos to ďalej nevydržala. Vybrala sa na faru a z celého srdca sa kňazovi vyžalovala. „Práve mňa muselo postihnúť takéto nešťastie! Teraz nás Lucia vydala na posmech celej dedine.“

„Ale keby to, čo hovoríte, bolo pravdou, bola by to pre vás veľká milosť, pre všetkých.“

„Keby to bola pravda – ale to predsa nemôže byť pravda! Lucia asi začala cigániť ... to je prvý raz, že klame, ale ja ju odnaučím hovoriť nepravdu!“

Keď sa vrátila domov, úbohé dievča dostalo poriadku lekciu – nielen slová ...

Po nepokojnej noci sa Luciina matka rozhodla navždy urobiť koniec nielen svojim pochybnostiam, ale i rečiam susedov.

„Lucia,“ rozkázala dievčaťu. „Teraz vstaneš a pôjdeš k susedom, tam sa im priznáš, že si nás všetkých klamala – rozumela si?“

Ale ani po dobrom, ani po zlom, ani hrozbami, ani bitkou nedosiahla u Lucie, ináč poslušného dieťaťa, nič okrem mlčania. A keď ju matka ďalej nútila, odpovedala: „Ja som neklamala, ja som Matku Božiu videla naozaj.“

Keď pani Santos pochopila, že nič iné nedosiahne, poslala dievča s ovcami na pastvu s príkazom, aby celý deň premýšľala o tom, čo všetko spôsobilá. „Ešte nikdy sa nestalo, aby moje deti klamali a teraz také niečo! Takéto klamstvo vonkoncom nemôžem pripustiť ani odpustiť. Ešte dnes večer pôjdeš ku všetkým, ktorých si oklamala, povieš im, že to nie je pravda a poprosíš ich o odpustenie.“

Smutne hnala Lucia ovečky na vrch. Malí súrodenci ju už očakávali. Keď spozorovali jej smutnú, slzami zarosenú tvár, nedočkavo sa vypytovali:

„Čo je ti, čo sa stalo?“

„Matka ma núti povedať, že som klamala – ale akože to môžem povedať?“

„Vidíš, to je tvoja vina,“ obrátil sa František k sestre, „prečo si nedržala jazyk za zubami?“

Hyacinta začala plakať, so slzami v očiach pokrľakla pred Luciú a prosila ju so zopätými rukami: „Odpusť mi, bolo to odo mňa nesprávne. Ale sľubujem ti, že odteraz nepoviem nič, nikomu na svete!“

Keď sa Lucia večer vrátila domov, začala matka znovu s nadávkami a hrozbami: „Ak nepriznáš klamstvo, zatvorím ťa do tmavej diery, odkiaľ neuzrieš ani lúč slnka.“ Všetky Luciine sestry súhlasili s matkou.

Na druhej strane, pán Marto dlho neváhal, ale dal za pravdu deťom. „Tieto deti – a cigániť?“

Ó, Pane, Bože! František a tobôž Hyacinta? Nie, to nie je možné!“

Otec Lucie, pán Santos, prijímal správy detí celkom ľahostajne.

Ako rada by bola malá Lucia počúvla svoju matku a takto ju uzmierila, ale mohla zaprieť najsvätejšiu Pannu? Neostávalo jej nič iné, ako svoje utrpenie obetovať Bohu, tak ako ju zjavenie poučilo. Nikto sa o ňu nestaral. Plakala tam, kde ju nik nevidel, ukradomky si utierajúc slzy z tváre. Ale napriek všetkému boli deti pevne rozhodnuté v stanovený čas očakávať vznešenú paniu v Cova da Iria tak, ako jej to prisľúbili.

DRUHÉ ZJAVENIE

Streda, 13. júna 1917

Bliži sa 13. jún, sviatok svätého Antona. Svätí sa v celom Portugalsku, ale vo Fatime zvlášť, lebo svätec je patrónom obce.

V predvečer sa Hyacinta pritúlila k matke a lichotivo sa jej prihovorila: „Mama, nechod' zajtra na slávnosť Antona. Poď radšej s nami do Cova da Iria. Uvidíš Madonu!“

„Čo ťa to napadlo! Ani ty tam nepôjdeš! Nemá to nijaký zmysel, lebo Madona sa ti nezjaví.“

„Ale hej, mama, celkom isto. Madona povedala, že príde, teda príde určite.“

„Tak ty nechceš ísť na slávnosť svätého Antona?“

„Svätý Anton nie je taký pekný.“

„Prečo by nebol pekný?“

„Ó, mama, Matka Božia je mnoho, ale omnoho krajšia! Ja idem s Luciou a Františkom do Cova da Iria. Ak nám Madona povie, že máme ísť k svätému Antonovi, potom tam pôjdeme.“ Nasledujúceho dňa už skoro ráno opustili manželia Martonovci dom, lebo si chceli pozrieť aj jarmok v Porto de Mós. Želanie detí sa rozhodli nebrať na vedomie. Tým chceli dať najavo, že celému rozprávaniu nepripisujú význam. Nechali im však možnosť ísť voľne do Cova da Iria.

Pani Santos si zaumienila dcéru sledovať, ale napokon od toho upustila z obáv pred hanbou z podvodu. Úlohou však poverila svoje staršie deti.

Okolo 11. hodiny putovali traja malí pastierikovia k miestu, kam ich pozvala Kráľovná nebies. Ale už nešli sami, sledovala ich skupinka okolo päťdesiat zvedavých ľudí, ktorí sa chceli na vlastné oči presvedčiť o zjavení, ktoré spôsobilo taký veľký rozruch.

Jedna účastníčka neskôr rozprávala: „V stanovenej hodine dorazili deti do Cova da Iria. Kľakli si pred jedným dubom a modlili sa slávnostný ruženec. Keď modlitbu dokončili, Lucia vstala, upravila si šaty i šatku na hlave, akoby chcela ísť do kostola a obrátila svoj pohľad k východu, odkiaľ očakávala zjavenie.

Okolostojaci sa pýtali, či ešte budú musieť dlho čakať.

„Ó, nie,“ odpovedalo dievča.

Hyacinta s Františkom navrhovali, že by bolo hádam ešte času pomodliť sa aj druhý ruženec, ale Lucia povedala: „Už sa zabľýskalo. Teraz prichádza Madona.“ A rýchlo bežala k dubu. Súrodenci ju nasledovali.

Ja som počula všetko, čo k zjaveniu rozprávala Lucia, ale nič som nevidela, ani nijakú odpoveď som nepočula. Spozorovala som však niečo zvláštne. Bol jún. Dub pokrývali dlhé svieže listy. Jemné vetvičky stromu sa počas zjavenia ohli, ako keby na nich spočívala váha niečoho neviditeľného. Po videní Lucia vysvetlila, že Madona sa vzdialila smerom na východ. A vetvičky aj listy sa naozaj ohli k východu, ako keby sa po nich ťahal plášť vznešenej Panej.

Posolstvo z neba

Rozhovor trval asi desať minút.

Lucia zopála ruky k modlitbe a bolo počuť ako hovorí: „Pani požiadala, aby som prišla, môže mi povedať, čo si želá?“*

„Potom,“ rozprávala pani Carreira – a túto skutočnosť potvrdili aj iní očití svedkovia – „sme počuli preľúbezný hlas, ale slovám sme nerozumeli. Chvíľami to pripomínalo tiché bzučanie včielky.“

Lucia, Hyacinta i František však videli krásnu paniu v plnom lesku a obe dievčatá ju počuli i odpovedať:

„Chcem, aby ste trinásteho nasledujúceho mesiaca prišli opäť sem. Pokračujte denne v modlitbe ruženca a učte sa čítať.“** Potom vám poviem, čo si želim.“

Lucia prosila za jedného nemocného, ktorého odporučili jej modlitbám.

„Ak sa obráti, v priebehu roka sa uzdraví.“

Potom zverila deťom „prvé tajomstvo“. František, ktorý slová zjavenia nepočul práve tak ako prvý raz, sa dozvedel „svoje tajomstvo“ od Lucie. O čo išlo v tomto tajomstve? Akokoľvek prosili i naliehali na deti, tie nič neprezradili. Odpovedali iba, že sa to týka ich osobného dobra, na tomto svete však nebudú bohaté ani šťastné.

Ľudia sa dozvedeli, že najsvätejšia Panna odhalila trom deťom ich budúci údely, nie však ich budúcnosť vo večnosti, lebo večnú spásu im prisľúbila už pri prvom zjavení. Objavili sa

---

* V portugálčine sa oslovuje v tretej osobe.

** „Čítať“ v portugálčine znamená chodiť do školy.

dohady. Niektorí sa domnievali, že Matka Božia požiadala Luciu, aby opustila svetský život a vstúpila do kláštora. Pri úvahách vychádzali z toho, že dostala pokyn navštevovať základnú školu. Ďalším dvom malým deťom oznámila ich skorý odchod zo sveta? V každom prípade o smrti hovorili deti dosť často, bez strachu, dokonca s určitou dávkou istoty.

Prvé tajomstvo je odhalené

Teraz už vieme, že všetky dohady nevystihli podstatu veci, ale len vedľajšie okolnosti.

Dnes máme v rukách hodnoverný spis, ktorý Lucia napísala z príkazu svojho spovedníka. V ňom uvádza, že sa obrátila k sviatostnému Spasiteľovi s otázkou, do akej miery môže tento príkaz svojho spovedníka splniť; či sa má písomne vyjadriť o všetkých milostiach, ktoré od Pána Boha dostala, lebo medzi nimi sa nachádzalo i tajomstvo najsvätejšej Panny. Počula jasne a jednoznačne slová: „Píš, dcéra moja, píš všetko, čo sa ti prikáže. Napíš aj to, čo ti najsvätejšia Panna odhalila v zjavení, keď ti rozprávala o pobožnosti k jej Nepoškvrnenému Srdcu, ale o tom, čo sa týka ďalšej časti tajomstva, zachovaj i naďalej mlčanie.“

Dokument, ktorý Lucia napísala na požiadanie biskupa z Leire 8. decembra 1941, nám umožňuje sledovať rozhovor druhého zjavenia.

„Prosila som Vás, aby ste nás všetkých troch zobrali do neba.“

„Áno, čoskoro prídem a vezmem si Františka a Hyacintu. Ty tu však musíš zostať dlhší čas. Ježiš si želá, aby ľudia skrz teba poznali mňa a naučili sa ma milovať. On chce rozšíriť vo svete úctu k môjmu Nepoškvrnenému Srdcu. Tým, ktorí ju budú šíriť, sľubujem spasenie; tieto duše budú Pánom Bohom uprednostnené; budú ako kvety, ktoré prinesiem pred jeho trón.“

„Musím tu na zemi ostať sama?“ pýtala sa smutne Lucia. Bezpochyby mala na mysli ústrky, ktoré musela vytrpieť v posledných troch týždňoch.

„Nie, dcéruška moja. Trpíš veľmi? Nestrácaj odvahu! Ja ťa nikdy neopustím. Moje Nepoškvrnené Srdce bude твоjim útočišťom a cestou, ktorá ťa privedie k Bohu.“

Keď Madona dopovedala posledné slová, rozopala ruky ako pri prvom zjavení a z jej dlaní ožiarilo Luciu svetlo, v ktorom videla seba samú v Bohu. Zdalo sa, akoby František a Hyacinta stáli v lúčoch, čo sa vznášali k nebu, kam mali čoskoro prísť. Luciu ožarovalo svetlo, ktoré sa rozlievalo po zemi.

Pred pravou rukou Zjavenia sa ukázalo srdce, zo všetkých strán obklopené pichajúcim trním. Spoznali, že je to Nepoškvrnené Srdce Panny Márie doráňané hriechmi sveta a tak veľmi túžiace po zmierení a zadosťučinení.

Lucia o svetle píše: „Domnievam sa, že prvé svetlo malo duše oboznámiť s Nepoškvrneným Srdcom Panny Márie a vliat' nám neobyčajnú lásku k nemu. Ďalšie dva lúče, myslím, nám pripomenuli samého Boha, lásku k Nemu i k tajomstvu Najsvätejšej Trojice.

Od onoho dňa sme skutočne pociťovali vrúcnu lásku k Nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie.“

Zakončila takto: „To sme mali na mysli pri tvrdení, že nám v júni Matka Božia odhalila tajomstvo. Mlčať o tom nám síce neprikázala, ale my sme cítili, že to od nás Pán Boh žiada.“

Keď sa Zjavenie začalo vzdal'ovať, mnohí počuli výbuch, akoby v diaľke detonovala nejaká svetelná raketa. Iní sa pri procese vyjadrili, že to bol akoby podzemný výbuch, vychádzajúci od veľkého duba a zároveň bolo vidieť, ako sa biely obláčik vznáša do nebeského priestoru.

Deti sledovali s napätým zrakom najsvätejšiu Panu, ako sa po svetelnej ceste vznáša vždy vyššie a vyššie, zdalo sa, že jej žiara otvára nebo. Lucia vykrikla: „Ak ju chcete vidieť, tu je ... tu je ...!“ Ukazovala prstom na obláčik, ktorý videli aj okolostojaci. Keď sa stratil vo výške, zvolala: „Už je preč! Nebo je zatvorené.“

Nato sa všetci vrátili do Fatimy, kam došli práve pred ukončením svätej omše. Cestou Lucia prosila ľudí, aby sa v rodinách denne modlievali ruženec, lebo si to Madona veľmi želá.

TRETIE ZJAVENIE

Piatok, 13. júla 1917

Pretože na sviatok svätého Antona prišlo do Fatimy mnoho ľudí, správa o nadzemských zjaveniach sa rýchlo rozšírila po blízkom i ďalekom okolí. Vo Fatime to bola najfrekvencovanejšia téma rozhovorov. Len veľmi málo ľudí nepochybovalo o pravdivosti detí a verilo v skutočnosť zjavení. Väčšina bola skeptická a odmietavá. K nej patrili aj klérus, vrátane farára z Fatimy, otca Emanuela Marquesa Ferreiru. Ten síce urobil opatrenia na sledovanie vývoja udalostí, ale netajil, že podľa jeho mienky niet na veci nič pravdivého.

A čo keby to bol zlý duch?

Rodičia detí boli čím ďalej, tým ustarostenejší. Pán Marto bol síce presvedčený o úprimnosti svojich detí, ale sám si kládol otázku, či sa nestali obeťou nejakého podvodu. Istého dňa im matka povedala: „Dajte si pozor, lebo i ja stratím trpezlivosť, ak neprestanete robiť z ľudí bláznov. Kvôli vám celý svet beží do Cova da Iria.“

Deti sa však bránili: „My nikoho nenútime, kto tam chce ísť, nech ide, kto nie, nech ostane doma. Ale kto tomu neverí, môže očakávať trest Boží. Mama, aj teba Pán Boh potresce, ak tomu neveríš.“

Matka mlčala a domáca búrka bola aspoň na čas zažehnaná.

Luciinu matku však nebolo možné tak ľahko odzbrojiť. Bola presvedčená, že jej dcéra je luhárka, ktorá klame celý svet, preto nadávala a bila dievča pri každej príležitosti. Napokon musel zasiahnuť aj pán farár a zmierniť nahnevanú matku.

Jedného dňa dostala pani Santos pozvanie, aby prišla s dcérou na faru.

Lucia o tom píše: „Matke sa uľavilo, lebo dúfala, že pán farár chce celú zodpovednosť za udalosti teraz prevziať na seba. Povedala mi: „Zajtra ráno ideme na svätú omšu a potom k pánu farárovi. Mieni ťa potrestať. Napokon, nech s tebou robí čo chce. Ak docielu, aby si sa priznala ku klamstvu, budem spokojná.“ Moje sestry stranili matke, neprestávali mi hroziť a naháňať strach, čo ma u pána farára čaká.

Všetko som porozprávala Hyacinte a Františkovi. Hneď ma začali utešovať: „My tiež ideme na faru, aj našej matke odkázal, aby nás k nemu priviedla, ale o tom nehovorila, že by nás chcel potrestať. Ale čo na tom, keby nás aj bili! Z lásky k Pánu Bohu to obetujeme za obrátenie hriešnikov.“

„Nasledujúceho dňa,“ pokračuje Lucia, „som išla s matkou k pánu farárovi. Cestou sme nepreriekli ani slovo. Na svätej omši som svoje starosti obetovala Pánu Bohu. Keď sme stúpali po schodoch k fare, matka mi povedala: „A teraz ma už prestaň trápiť! Povedz pánu farárovi, že si luhala, aby to mohol nasledujúcu nedeľu oznámiť ľuďom a takto raz navždy ukončiť celú záležitosť. To je predsa neslýchané, všetci bežia do Cova da Iria, aby sa modlili pod dubom!“ A už klopala na dvere.

Celkom proti očakávaniu a predpovediam matky i sestier ma pán farár prijal priateľsky. Pokojne sa ma začal vypytovať na priebeh udalostí. Potom však uzavrel: „Mám dojem, že táto záležitosť nepochádza z neba. Ak Pán Boh niečo oznámi dušiam, zvyčajne to býva tak, že ich vnuknutím pošle za svedníkom alebo farárom, toto dievča sa však zahaľuje mlčaním. Aj to je možné, že ju klame diabol. Uvidíme. Budúcnosť ukáže, kde je pravda.“ Sám Pán Boh vie, koľko utrpenia mi tieto slová priniesli,“ priznala sa Lucia.

„Začala som uvažovať, či zjavenia neprichádzajú od diabla, ktorý ma chce zničiť. So svojimi pochybnosťami som sa zverila obom súrodencom, na čo Hyacinta okamžite zareagovala: „Nie, nie, to nie je diabol! Diabol je ošklivý a je pod zemou. Pani však bola krásna a my sme ju videli stúpať do neba! Pán Boh mi jej slovami poslušil, aby rozptýlil moju neistotu.“

V ďalších dňoch Lucia ustavične narážala na nepochopenie v kruhu svojej rodiny. Veľmi tým trpela, mala často strach, preto sa rozhodla, že viac do Cova da Iria nepôjde. Stratila chuť k obetám aj k sebazapieraniu, ba dokonca aj položila otázku, či by nebolo rozumnejšie prehlásiť, že luhala, a tak sa konečne dočkať vytúženého pokoja. František s Hyacintou ju však od toho odhovorili: „To nesmieš urobiť! Veď to by bola lož a luhanie je predsa hriechom.“ V tomto vážnom položení ešte viac znepokojil jej ťažko skúšanú dušu jeden sen. „Videla som diabla, ktorý sa mi vysmieval, že ma oklamal a chcel ma zatahnuť do pekla. Už ma chytil svojimi pazúrkami, kričala som a volala Madonu na pomoc tak hlasno, že sa matka zobudila a ustarostená sa ma pýtala, čo sa stalo. Nepamätám sa, čo som jej odpovedala, ale viem, že som celú noc nevedela zaspáť, od strachu som bola ako omráčená.“

Strach ju celkom ovládol. Jediné uľahčenie jej prinášala samota. Dokonca aj spoločnosť oboch súrodencov jej bola na ťarchu. Často sa pred nimi skrývala a neodpovedala na ich volanie.

Už 12. júla večer sa zhromaždilo na mieste, kde nasledujúceho dňa chceli vidieť „zázrak“, veľké množstvo ľudí. Lucia prehlásila obom súrodencom, že zajtra do Cova da Iria nepôjde. „My pôjdeme,“ odpovedali malí. „Madona nám to predsa prikázala. Konečne s ňou budem hovoriť ja,“ poznamenala Hyacinta a začala plakať.

„Prečo plačeš?“

„Pretože ty nechceš ísť s nami.“

„Nie, ja nejdem. Keby sa Madona pýtala, prečo som neprišla, povedz jej, že som mala strach z mámenia zlého ducha.“ A utiekla, aby sa skryla, lebo mnohí už čakali, aby ju mohli vidieť.

Nasledujúceho dňa, keď sa blížila hodina ich zvyčajného odchodu do Cova da Iria, zmocňoval sa jej nepokoj. Akoby ju nejaká nadzemská sila nútila predsa len ísť. Silnejúcemu vnútornému hlasu napokon nemohla odolať. Vyhľadala preto súrodencov. Našla ich v malej komôrke, ako sa kľáčiačky, plačúc modlili.

„Vy ste nešli? Veď je už čas!“

„Bez teba nemáme odvahy ísť.“

„Aj ja idem s vami.“

Všetci sa urýchlene vydali na cestu. Pri Cova da Iria bolo už zhromaždené také množstvo ľudí, že k známemu dubu sa pretisli len s veľkou námahou. Podľa najskromnejších odhadov tam bolo asi dvetisíc zhromaždených, no niektorí odhadovali počet na štyri až päťtisíc.

Aj otec Marto bol medzi nimi, počas zjavenia stál blízko pri Hyacinte. Je hrdý na to, že patrí medzi prvých ctiteľov a obdivovateľov Našej Milej Panej z Fatimy. Obe matky sa zamiešali medzi ľuďmi, aby mohli pozorovať, čo sa deje.

Nový rozhovor s nebom

Ako pri predošlých videniach, bolo práve poludnie (13. júla), keď sa Zjavenie ukázalo. Pod dojmom utrpení minulých dní tentoraz Lucii trvalo pomerne dlho, kým nebeskú návštevu oslovila. Hľadiac na ňu, mlčala.

„Lucia, hovor predsa!“ šepkala jej Hyacinta. „Nevidíš, že Madona je tu a chce s tebou rozprávať?“

Konečne sa Lucia vzchopila a opýtala sa: „Čo si želáte odo mňa? Vznešená pani odpovedala, aby trinásteho nasledujúceho mesiaca znova prišli sem, aby sa denne modlili ruženec na počesť Madony, za dosiahnutie mieru vo svete a skoré ukončenie vojny, lebo, ako ich uisťovala, teraz už len Madona môže prísť svetu na pomoc.“

Lucia prosila: „Nech povie pani svoje meno a nech urobí zázrak, aby všetci uverili v pravdivosť zjavení.“ Táto prosba odhaľuje duševný stav malej Lucie a ešte viac očakávanie zhromaždených ľudí. Zázrak by urobil koniec podozrievaniu, a tým aj utrpeniu malých vyvolencov. Úbohé deti! Koľko trpeli, pritom najťažšie kríže ich ešte len čakajú.

Bolo to podobne ako v Lurde, kde Bernadeta prosila najsvätejšiu Pannu, aby ako dôkaz pravdy dala rozkvitnúť ružiam pri svojich nohách. Matka Božia odpovedala len milým úsmevom. Na Luciinu prosbu Zjavenie prikázalo každý mesiac trinásteho opakovať návštevu. V októbri sa predstaví menom a urobí zázrak, aby všetci uverili.

Lucia mala ešte veľa želaní: či by Pani neuzdravila jedného úbohého mrzáka, neobrátila istú rodinu vo Fatime, nepovolala jedného veľmi ťažkého chorého čím skôr do neba. Odpoveď však nebola kladná: mrzáka neuzdraví, ani ho z jeho úbohostí nevyslobodí, ale nech sa denne s celou rodinou modlí ruženec. Ten ťažko chorý nech sa nenáhli. Sama vie, kedy nastane čas, aby ho povolala; ostatní dostanú žiadané milosti v budúcom roku, ale musia sa modliť ruženec. Lucia ponížene priznáva: „Pretože celé moje úsilie bolo márne, potrebovala som povzbudenie, ktorého sa mi dostalo. Povedala nám: ***Obetujte sa za hriešnikov a často, najmä ak prinášate nejakú obeť, hovorte: Ježišu, z lásky k Tebe a za obrátenie hriešnikov, ako zadosťučinenie za urážky, ktorých sa dostáva Nepoškrvenému Srdcu Márie.***“

Zrazu okolostojaci zbadali, ako Lucia bolestne vykrikla a hlboký smútok zatienil je obličaj. Až po dlhej chvíli sa spýtala: „Nežiadate odo mňa nič viac?“

„**Nie, nechcem už nič.**“

„Ani ja.“

Od Lucie vieme, že po tomto videní ťažoba z jej duše zmizla a ona znovu prežívala dokonalý duševný pokoj. Keď ich Zjavenie opustilo a deti sa prebrali z extázy, ľudia sa k nim začali tlačiť a zasypávať množstvom otázok. Pán Marto z obavy, aby malú Hyacintu neudusili, zobral dieťa na ramená a kliesniac si cestu davom, niesol ju domov. Lucia sa medzitým usilovala upokojiť zvedavosť ľudí, ako najlepšie vedela.

„Prečo si bola odrazu taká smutná?“

„To je tajomstvo.“

„Niečo dobré, či zlé?“

„To je k spásu nás troch.“

„A pre ľudí?“

„Pre niektorých je to dobré, pre iných zlé!“

Skutočne, pri tomto zjavení zverila Matka Božia deťom tajomstvo, s výslovným zákazom nateraz ho nikomu vyjaviť. Deti netušili, aké veľké skúšky ich v budúcnosti čakajú. Prozreteľnosť Božia mala s nimi svoje plány.

Druhé tajomstvo

O štvrtstoročie neskôr sa cirkevné vrchnosti domnievali, že nadišiel čas, aby aj toto tajomstvo bolo pre spásu ľudí z väčšej časti odhalené. Vďaka tomu ho aj my dnes môžeme opísať.

Lucia len z čistej poslušnosti a so súhlasom neba napísala: „Tajomstvo má tri navzájom súvisiace časti. Dve z nich teraz opíšem, tretia musí byť ešte určitý čas zachovaná v tajnosti.“

Prvou časťou bola vízia pekla

Keď Matka Božia vyslovila slová ***obetujte sa za hriešnikov***, o čom som hovorila, rozostrela ruky tak, ako v predošlých dvoch zjaveniach. Žiarivé lúče vychádzajúce z jej rúk, zdali sa prenikať hlboko do zeme a my sme videli niečo ako veľké ohnivé more, v ňom ponorené čierne spálené bytosti, zlých duchov a duše v ľudských podobách, ktoré vyzerali ako prievitné žeravé uhlie. Tieto boli plameňmi vyhadzované do výšky a zo všetkých strán padali zasa dolu ako plamienky pri veľkom požiari, akoby bez váhy a zároveň možnosti vznášania sa. Pritom vydávali zo seba také žalostné náreky a výkriky zúfalstva a bolesti, že sme sa od hrôzy a zdesenia roztriasli. (Bolo to asi vtedy, keď som pri zjavení hlasno vykrikla, o čom ľudia rozprávali a na čo sa ma vypytovali.) Zlí duchovia mali hrozné a odporné postavy ako

neznáme zvery, mnohí boli však tiež priesvitní ako žeravé uhlie. Tento pohľad trval iba okamih. „Musíme ďakovať našej dobrotivej Matke, že nám už vopred sľúbila nebo, ináč by sme od strachu a zdesenia boli hádam pomreli.“*

Druhá časť sa týkala uctievania Nepoškvrneného Srdca Panny Márie

Lucia pokračuje: „Súčasne, v nádeji na vyprosenie pomoci, sme pevne upreli svoj zrak na Madonu. Ona, plná dobroty a smútku, povedala: „*Videli ste peklo, do ktorého sa dostávajú úbohé duše.*

Aby sa duše zachránili, chce Pán Boh zaviesť vo svete pobožnosť k môjmu Nepoškvrnenému Srdcu. Ak sa urobí to, čo vám kážem, budú mnohé duše zachránené a svet sa dočká mieru. Vojná sa blíži ku koncu, ale ak neprestanú urážať Pána Boha, neuplynú dlhý čas a začne sa nová vojna, ešte strašnejšia ako táto. To sa stane za pontifikátu Pia XI. Ak raz v noci uvidíte neznáme svetlo, vedzte, že je to znamenie božie a potrestanie sveta za mnohé zločiny sa blíži. Vojna, hlad, prenasledovanie Cirkvi i Svätého Otca. Aby sa tomu zabránilo, chcem vás poprosiť, aby Rusko bolo zasvätené môjmu Nepoškvrnenému Srdcu a aby bolo zavedené zmierujúce sväté prijímanie na prvú sobotu v mesiaci.

Ak budú moje prosby splnené, Rusko sa obráti a nastane mier. Ak nie, Rusko svoje omyly vo svete ešte rozšíri, tieto vyvolajú nové vojny a prenasledovanie Cirkvi, mnohé národy budú zničené, dobrí budú mučení a Svätý Otec bude mnoho trpieť. Napokon však moje Nepoškvrnené Srdce bude triumfovať, Svätý Otec mi zasväti Rusko, ktoré sa obráti a svetu darujem obdobie mieru a pokoja.

Portugalsko si zachová pravú vieru. Toto nesmiete prezradiť nikomu, môžete to povedať iba Františkovi.“

Po slovách ‚viaceré národy budú zničené‘, oznámila Matka Božia tretiu časť tajomstva.

O chvíľočku pokračovala:

„Keď sa modlíte ruženec, na konci každého desiatku dodajte: Ó Ježišu, odpusť nám naše hriechy, zachráň nás od pekelného ohňa a prived' do neba všetky duše, najmä tie, ktoré najviac potrebujú Tvoje milosrdenstvo!“

Táto modlitba, ktorú sa deti pri videní naučili, sa rozšírila i v druhej, trochu odlišnej formule:

„Ó, môj Ježišu, odpusť nám naše hriechy, zachráň nás od pekelného ohňa a vyslobod' úbohé duše z očistca, najmä tie najopustenejšie.“

Deti, ktoré modlitbu v súvislosti s videním pekla počuli, povedali, že koniec sa týka obrátenia hriešnikov, teda duší, ktoré sa nachádzajú v najväčšom nebezpečenstve, alebo ktoré sú k zatrateniu najbližšie. (Lucia.) Druhá formula, teraz najviac používaná, bola uvedená aj v predošlých vydaniach, no pri novom spresnení nám bolo oznámené, že modlitba pozostáva z troch častí: odpusť nám – prived' úbohé duše do neba – pomôž tým, ktorí sa nachádzajú v ťažkom hriechu alebo v nebezpečenstve ťažkého hriechu.

Výpovede detí sme uviedli takmer doslovne, aby sme tak ozrejmili väčšiu časť tajomstva, teda tú časť, ktorú potvrdili udalosti posledných rokov. Hrôzy španielskej vojny (1936-38) a ešte strašnejšie hrôzy druhej svetovej vojny potvrdzujú vyššie spomenuté tajomstvo.

Podstata zjavenia však nespočíva v predpovedi vojny, nemá za cieľ uspokojiť našu zvedavosť, ale spásu duší. Chce nám postaviť pred oči hlbokú pravdu, že nešťastia sú mnohokrát výrazom Božej spravodlivosti, vyvolanej zlobou ľudí.

---

* Panna Mária predstavuje pastierikom peklo vo veľmi materiálnej podobe, aby sa tak prispôsobila ich mentalite. Definícia Cirkvi znie: Peklo je večné utrpenie zo straty Boha, nášho šťastia.

Je však zároveň i výzvou, aby pozemské utrpenia neboli hroznou predohrou večnej skazy. Chce nás upozorniť na potrebu a účinnosť orodovania Matky Božej. Len skrze ňu dosiahneme milosrdenstvo Božie pre seba, pre svätú Cirkev a pre všetky duše.

Z tohto zorného uhla treba vidieť význam a vnútorný súvis obidvoch častí tajomstva, teda víziu pekla a Nepoškvrnené Srdce Panny Márie.

Trinásteho júla 1917 nikto z okolostojacich nebeské Zjavenie nevidel, ani nepočul, teda nikto nemohol ani tušiť, o aké tajomstvo ide. Ale všetci opäť pozorovali, ako sa nad miestom zjavenia vzniesol biely obláčik a jas slnka nápadne zoslabol. Teplota vzduchu poklesla, ľahký, čerstvý vietor zmiernil dusno veľkej horúčavy. Bolo počuť aj tiché šumenie. Po ukončení videnia všetky tieto javy pominuli.

ŠTVRTÉ ZJAVENIE

Stanovisko tlače

Nedeľa, 19. augusta 1917

Cirkevná vrchnosť bola zdržanlivá a v tom čase ešte nezaujala nijaké stanovisko. Aj katolícka tlač bola veľmi opatrná, dokonca natoľko, že upozorňovala a varovala veriacich, aby sa nestali obeťou nejakého podvodu alebo manipulácie sektárov.

Inakšie reagovala tlač viere nepriateľská. Udalosti z trinásteho júla jej poskytli nový materiál, aby zintenzívnila boj proti Cirkvi. Písala o epileptických záchvatoch detí, hoci v tom čase sa tešili dobrému zdraviu, písala o sugescii, o šikovnej manipulácii kléru, ktorý chce takto pobúriť ľudí proti republikánskemu zriadeniu, prinášala rôzne hypotézy, len aby dokázala, že nadprirodzené javy sú holou nemožnosťou. Isté noviny písali, že v Serra d'Aire bol objavený minerálny prameň a rafinovaný majiteľ vymyslel celú túto komédiu, aby zdvihol cenu minerálky. Skrátka, ide vraj o finančnú manipuláciu, zameranú na to, aby z Cova da Iria urobili fabriku na zázraky podľa lurdskeho vzoru.*

Takéto články mali však aj pozitívnu stránku. Prostredníctvom nich sa Fatima stala známou v celom Portugalsku. Preto nie div, že trinásteho augusta sa valilo do Cova da Iria obrovské množstvo ľudí.

„Zo všetkých strán,“ píše očitý svedok v liste, „putovali ľudia do Fatimy. Voz za vozom, vrátane áut všetkých druhov a kvality. Ľudia šli pešo, na koňoch, na bicykloch. Bolo skutočne zaujímavé vidieť nekonečné konvoje áut, vozov, koní i bicyklov.“ Noviny písali o pätnástich až dvadsiatich tisícoch ľudí na mieste zjavenia. Väčšinou to neboli obyčajní zvedavci, ale nábožní ľudia, ktorí sa so zloženými rukami tiesnili okolo známeho duba a dlhé čakanie využili na modlenie svätého ruženca a spievanie nábožných piesní.

Deti sú zaistené

Poludnie! Očakávané deti tu však ešte nie sú. Medzi prítomnými sa začal dvíhať nepokoj a pochybnosti. Konečne sa rozšírila správa, že deti nemôžu prísť, lebo okresný náčelník z Vila Nova de Ourém ich dal zaistiť. Nie je ťažké si predstaviť nevôľu a pobúrenie ľudí. Niekoľkí horkokrvní sa rozhodli ihneď vybrať za náčelníkom a požiadať ho o vysvetlenie. Zrazu však prítomní zbadali zaujímavý jav, ktorý rozhorčené mysle upokojil.

V liste, ktorý sme spomenuli, môžeme čítať ďalej: „So svojimi priateľmi som sa už poberal domov, keď nás dobehlo niekoľko mužov a od radosti akoby bez seba hovorili, že sa Madona zjavila. Hneď som sa vrátil do Cova da Iria. Cesty boli preplnené ľuďmi, ktorí sa medzi sebou zhovárali o jedinečnej udalosti. Všetci jednoznačne potvrdzovali, že videli blesky, počuli

---

* Časopis Século z 23. júla 1917

neobyčajne silné hromobitie, potom sa okolo duba utvoril biely obláčik, ktorý sa asi po desiatich minútach vzniesol a zmizol.“

Tento neobyčajný jav, čiastočne viditeľný už v predošlých dvoch mesiacoch, bol teraz omnoho výraznejší.

Napríklad zvukový efekt, ktorý signalizoval lúčenie Matky Božej. Svedkovia pri procese jednoznačne vyhlásili, že počuli dve také silné detonácie, až sa mnohí od strachu dali na útek. Ale obďaleč ostali stáť, lebo po prvom údere sa oblaky akoby premenili v pestrofarebnú dúhu. Svojimi farbami ožiarila stromy, takže lístie vyzeralo ako pestrofarebné kvety. Táto okolnosť podnietila k modlitbe. Boli presvedčení, že to môže byť len zázrak spôsobený Madonou.

Fatimský farár, don Marques Ferreira, o tom píše:

„Všetci prítomní môžu tieto neobyčajné javy dosvedčiť, všetci sa cítili posilnení vo viere.“

Teraz už to nie sú len deti. Fatimským udalostiam začalo pripisovať vierohodnosť veľké množstvo ľudí rôznych sociálnych skupín i povolání z celého Portugalska.

„Madona sa zjavila.“ Nikto ju nevidel, ale jedinečné javy dokázali, že najsvätejšia Panna svoj sľub dodržala a bola tam prítomná.

Nebolo však vinou detí, že svoj sľub nedodrжали. Od tej chvíle začala nová vlna tvrdých skúšok. Býva už raz tak, že veľké milosti Božie kráčajú ruka v ruke s veľkými krížmi. A práve to je najlepším znamením, že ide o zásah nebies.

Stalo sa nasledovné: Okresným náčelníkom vo Vila Nova de Ourém, do okresu ktorého patrí aj Fatima, bol vtedy Arturo d'Oliveira Santos, vyslovený slobodomurár a nepriateľ Cirkvi.

Ako horlivý strážca zákona zakázal akékoľvek náboženské podujatia mimo kostola. Bol presvedčený, že fatimské udalosti sú iba komédiou, ktorú zinscenoval klérus, a tak rozhodol, že nadišiel čas pre úradný zásah.

Už v sobotu jedenásteho augusta si dal predvolať rodičov i deti. Lucia rozpráva: „niekoľko dní pred trinástym augustom som bola spolu s Hyacintou a Františkom pozvaná k pánu okresnému náčelníkovi. Strýko tam šiel, ale bez detí. Ja som prišla so svojím otcom. Mnohí, chtiac či nechtiac, využili túto príležitosť, aby nám nahnali strach. Keď som sa lúčila so súrodencami, objala som ich, lebo som nevedela, či sa ešte uvidíme. Hyacinta mi povedala: „Keby ťa chceli zabiť, povedz im, že František i ja patríme k tebe a my tiež chceme umrieť. Teraz ideme do záhrady a tam sa budeme za teba modliť.“ Okresný náčelník privítal pána Martu ostrými výčitkami, pretože výzvu nesplnil doslovne a nedoviedol so sebou i deti. Lucii kládol rôzne otázky a nútil ju, aby prezradila tajomstvo. Lucia však dôsledne odmietala. Spísali zápisnicu, nato ich prepustil s hrozbou, že svoj úmysel dosiahne, „aj keby to malo stáť tých troch sopliakov život.“

„Keď som sa predvečerom vrátila domov,“ pokračuje Lucia, „bežala som hneď do záhrady, kde som našla oboch kľáčat. Obličaje mali zakryté rukami, čelá opreté o studňu a veľmi plakali. Keď ma zbadali, boli veľmi prekvapení: ‚To si ty? Tvoja sestra bola v záhrade po vodu a vravela, že ťa ubili na smrť. Preto sme veľmi plakali a mnoho sa za teba modlili.‘“

Trinásteho ráno prišiel do Fatimy okrem veľkého zástupu pútnikov aj okresný náčelník. V Aljustreli vošiel do domu pána Marta. Doma našiel len matku detí Olympiu Marto, ktorá sa z nečakanej návštevy trochu vyľakala. Čoskoro došiel z poľa aj pán Marto.

„Viete, prečo som k vám prišiel,“ pozdravil ho okresný náčelník. „Chcem ísť do Cova da Iria, aby som na vlastné oči uvidel zázrak. Ja som ako svätý Tomáš, musím vidieť, aby som uveril.“

„Robíte dobre, pán okresný náčelník.“

Vysoký úradník dal zavolať deti, formálne im položil ešte niekoľko otázok, potom ich pozval, aby si sadli do auta, že ich zavezie do Cova da Iria. Deťom však jeho spoločnosť nebola príjemná, vyhýbavo odpovedali, že tam pôjdu radšej peši, aj tak je ešte skoro. (Bolo asi desať hodín.)

Náčelník videl, že takto nedosiahne, čo mal za lubom, preto požiadal, aby s ním prišli na farský úrad, kde ich ešte raz mieni vypočuť.

Deti tam zakrátko došli v sprievode rodičov. Na balkóne fary zahral úlohu dobráka a chvíľu sa s nimi veľmi priateľsky zhováral. Potom požiadal farára, aby im v jeho prítomnosti kládol otázky.

Farár sa obrátil k Lucii. „Vieš, že ten, kto luhá a pritom spôsobí také veľké škody ako ty, príde do pekla?“

Dievča pohotovo odpovedalo: „Ak tí, čo luhajú, prídu do pekla, tak ja tam neprídem, lebo ja neklamem. Hovorím len to, čo som videla i počula od Panej. A ak ľudia idú do Cova da Iria, tak preto, lebo tam chcú ísť, ja som nikoho neposielala.“

„Povedala ti Pani nejaké tajomstvo?“

„Áno, povedala mi, ale ho neprezerám.“

Na ďalšie naliehanie napokon Lucia prehlásila: „Keď chcete, pôjdem do Cova da Iria a opýtam sa Panej. Ak mi dovoľí vyzradiť tajomstvo, tak vám ho poviem.“

„To sú nadprirodzené veci,“ ukončil rozhovor okresný náčelník, naznačujúc, že ho presvedčili. „Pod'te, ideme!“ Tie sa však nehýbali z miesta, kým ich pán Marto nepovzbudil:

„Tak, choďte už!“ Čestného muža ani nenapadlo, žeby taký pán ako okresný náčelník mohol mať niečo zlého v úmysle. Deti počúvli, auto sa pohlo, ale po niekoľkých metroch zmenilo smer a uháňalo smerom k Vila Nova de Ourém. Deti okamžite upozornili náčelníka, že idú nesprávnym smerom, ale ten im s falošnou láskavosťou odpovedal: „Ja viem, ale zjďeme najprv k pánu farárovi do Ourém, aj on vás chce vidieť a porozprávať sa. Potom vás nechám odvieŕ do Cova da Iria, aby ste neprišli neskoro. Toto uistenie úprimné detí upokojilo; konečne, povoziť sa trochu autom, bolo pre nich vzácnosťou. Len čo došli do Ourém, chceli ísť na faru, zdržiavali ich však, že si musia najprv niečo zajesť. Zámienok sa našlo viac, až kým znepokojené deti nezistili, že hodina zjavenia uplynula. Okresný náčelník s potešením konštatoval, že nateraz sa mu zámer vydaril. Ale tým sa záležitosť neskončila.“

Vypočúvanie a hrozby

Na naliehanie detí, ktoré chceli ísť domov, ich okresný náčelník znova žiadal, aby prezradili zverené tajomstvo. Deti sa zaryto zdráhali, nato náčelník vyhlásil, že sú zatknuté a dal ich zavrieť do jednej izby. „Nevyjdete dovtedy, kým neposlúchnete!“ Boli tam zavreté až do nasledujúceho dňa. Skoro ráno k nim poslal staršiu ženu, aby sa pokúsila vylákať od nich tajomstvo ľst'ou, ale márne.

Zaviedli ich na okresný úrad, kde nasledoval ostrý výsluch. Robili všetko možné, aby ich donútili hovoriť. Prefíkané otázky, všemožné hrozby ostali bez účinku, práve tak, ako i ponúkané dary – zlaté hodinky, zlaté retiazky, zlaté mince, ktorými ich chceli zlákať. Deti rozpovedali úprimne svoje zážitky, ale tajomstvo nevyzradili, lebo Madona im prikázala zatiaľ ho nikomu nezverovať. Okolo poludnia ich znova priviedli do domu okresného náčelníka. Jeho manželka Adelína dos Santos im zo súcitu ponúkla malé občerstvenie. Ale odpoludnia začala tortúra znova. Zavreli ich do verejného väzenia. Začal ďalší výsluch, ale teraz už po sľuboch nasledovali hrozby a psychický nátlak. Oznamili im, že ich zaživa upália.

„Ak nechcete poslúchnuť, zavoláme policajta a necháme vás zabiť,“ povedal jeden z prítomných. „To nebude treba,“ naoko ich bránil náčelník, „už povedia všetko.“

Väzni prijali deti priateľsky. Len Hyacinta sa odtiahla od ostatných a plakala. Lucia ju chcela utešiť:

„Hyacinta, prečo plačeš, pod' k nám!“

„Ó, teraz musíme umrieť bez toho, žeby sme ešte raz objali rodičov.“

„Ani tvoji, ani moji rodičia neprišli, aby sa na nás pozreli. Už sa o nás nestarajú.“

„Ja by som však rada ešte raz uvidela mamičku.“

„Neplač,“ povedal František. „Čo sa stane, ak matku neuvidíme! Obetujeme to za obrátenie hriešnikov. Horšie by však bolo, keby Madona viac neprišla, to by ma veľmi bolelo, ale aj to obetujem za hriešnikov!“ Tu zložila i Hyacinta ruky, pozdvihla oči k nebu a plačúc dodala: „Aj za Svätého Otca a ako zadosťučinenie za urážky nepoškvrneného Srdca Panny Márie.“

Spoluväzni boli dojatí a snažili sa malým nejakým pomôcť. „Prečo neprezradíte okresnému náčelníkovi to tajomstvo? Čo na tom, či pani povolí, alebo nie?!“ Vtedy si Hyacinta osušila slzy a rázne vyhlásila: „To neurobíme nikdy, radšej zomrieme.“ Potom si spomenuli, že sa ešte nepomodlili ruženec. Hyacinta sňala medailónik, ktorý nosila na krku a podala ho jednému z väzňov s prosbou, aby bol taký láskavý a zavesil ho na klinec, zatĺčený do steny nad dosahom malých. Pod týmto improvizovaným oltárom pokľakli a začali sa modliť. Väzni, premožení vrúcnosťou, nasledovali ich príklad.

Uplynulo niekoľko hodín. Po trýznivej neistote sa otvorili dvere a deti odviekli do úradnej miestnosti, kde ich znova veľmi prísne vypočúvali. Hrozby i prosby však aj teraz ostali daromné.

Keď náčelník videl, že svoj cieľ nedosiahne, uchýlil sa k poslednému drastickému pokusu. Vykročil proti ním a zlostne zakričal: „Ak nechcete poslúchnuť podobrotky, tak to pôjde po zlom!“ Jednému zo zamestnancov rozkázal pripraviť kotlisko s vriacim olejom hroziac, že v ňom budú nepoddajné deti zaživa uvarené. Kým sa ponuré prípravy konali, deti čakali zatvorené v izbe. Aké to museli byť mučivé chvíle pre také malé deti! Keď uplynula doba, po ktorej mali byť podľa jeho predpokladov už psychicky zlomené, dvere sa otvorili. Prvú predvolali Hyacintu. „Ak nepovieš pravdu, budeš prvá, ktorá zahynie vo vriacom oleji. Poď so mnou!“ Dieťa, sotva 7-ročné, ešte pred chvíľkou plačúce za matkou, teraz s osušenými očami sledovalo náčelníka, pevne odhodlané nezradiť Madonu. „Nasledovala ho bez toho, aby sa rozlúčila,“ vypovedala Lucia na cirkevnom procese. Ešte raz sa pokúsili otázkami, sľubmi i hrozbami dieťa presvedčiť. Keď nič nepomohlo, zavreli ho do inej miestnosti.

František bol zatiaľ celkom pokojný, dokonca veselý. „Ak nás zabijú, budeme čoskoro v nebi, aké je to krásne! Ja si z toho nič nerobím, že zomriem.“ Chvíľu mlčal. „Nech Pánboh nedopustí, aby Hyacinta dostala strach, pomodlím sa za ňu jedno Zdravas.“ Zložil si čiapku, zopál ruky a modlil sa. Tu sa opäť otvorili dvere a krutá hra pokračovala.

„Ona je už mŕtva, teraz si na rade ty“, zakričal náčelník, ukazujúc na Františka. „Prezrad' mi tajomstvo!“

„Nemôžem ho povedať nikomu.“

„Nikomu? Hneď uvidíme,“ chytil ho za ramená a vliekol za sebou. Chlapec ostal statočný. Aj pri ňom boli hrozby i prosby neúčinné. Nakoniec sa ocitol v tej istej izbe, kde čakala Hyacinta. Teraz prišiel rad na Luciu. „Aké si mala pocity,“ pýtali sa jej neskoršie. „Bola som presvedčená, že to myslí vážne a že je so mnou navždy koniec, ale strach som nemala, odovzdala som sa Madone.“

Konečne hrozná komédia skončila. Deti boli opäť spolu, aj keď v nich ešte prežíval pocit neistoty.

Pätnásteho augusta ich ešte raz predvolali na okresný úrad. Ďalšie podrobné vypočúvanie, výsledok bol však rovnaký. Napokon náčelník uznal, že jeho námaha bola márna a zaviezol deti osobne na faru do Fatimy, odkiaľ ich pred dvoma dňami uniesol. Nie je ťažké predstaviť si radosť rodín, keď sa v zdraví konečne všetci zvitáli doma. Martovci sa už deň predtým pokúšali získať o uväznených nejaké správy. Energická matka Lucie sa však zdala takmer ľahostajnou. Keď jej ľudia priniesli chýr, že Lucia je vo väzení, neprejavila žiadnu účasť: „Len ju nechajte, veď si to zaslúžila.“

„A to prečo?“

„Nuž tak, môžete mi veriť. Ak sú jej reči vybájené, má, o čo si koledovala. Ak je to však pravda, potom ju Madona ochráni.“ A Madona ju skutočne ochránila.

Keďže dohovorená hodina uplynula pre deti tak nešťastne, boli smutné, lebo im už neostala nádej uvidieť krásnu Paniu ešte pred trinástym septembrom.

Neočakávanie zjavenie

V nedeľu devätnásteho augusta pásla Lucia s bratrancom Františkom a jeho starším bratom Joaom ovce na Valinhos. Zrazu zbadali, že vzduch nadobúda farbu, akú už poznali z Cova da Iria pri predošlých zjaveniach. S napätím očakávali, čo bude ďalej. Lucia prvá zbadala blesk, jej už známy ako predzvesť príchodu Kráľovnej nebies. Dievča si bolo isté, že krásna Pani príde. Poprosila Joaa, aby utekal zavolať Hyacintu, ktorá sa zdržiavala doma. Keď malá Hyacinta dobehla, Lucia jej vzrušene oznámila, že sa už druhýkrát zablysko, teda Madona sa zjaví každú chvíľu. A skutočne! Zanedlho sa objavila nad podobným stromom ako v Cova da Iria, ale omnoho vyšším. Zjavenie vyslovalo poľutovanie nad tým, že deťom zabránili prísť do Cova da Iria v určenom čase a dodalo, že z tohto dôvodu na október sľúbený zázrak bude menej výrazný. Opäť požiadala deti, aby sa modlili ruženec a aby v nasledujúcich dvoch mesiacoch dodržali hodinu i deň stanoveného termínu.

Lucia sa opýtala: „Čo odo mňa žiadate?“ **„Chcem, aby ste trinásteho i naďalej chodili do Cova da Iria až do októbra a aby ste sa denne modlili ruženec.“** Lucia sa asi znova pýtala na zázrak, lebo Zjavenie pokračovalo:

„Posledný mesiac urobím zázrak, aby všetci uverili. Keby vás neboli vzali do Vila Nova d'Ourém, bol by zázrak omnoho výraznejší.“ Zároveň im aj prisľúbila, že náhradou za ťažký zážitok pre nich bude aj príchod svätého Jozefa s malým Ježiškom, aby daroval svetu pokoj. A príde aj Pán, aby požehnal ľud a Naša Milá Pani sa objaví ako Sedembolestná Matka, dozvedeli sa deti.

Pretože nábožní pútnici nechali pri dube mnoho darov, Lucia sa opýtala, ako s nimi naložiť. Pani odpovedala, aby sa za časť kúpili dve nosidlá. Jedno má niesť Lucia, Hyacinta a dve v bielom oblečené dievčatá, druhé František s tromi chlapcami, aj tí majú byť oblečení v bielych plášťoch. Odnesené peniaze a dary nech sa použijú k šíreniu pobožnosti svätého ruženca a k výstavbe malej kaplnky.

Lucia ešte prosila za uzdravenie chorých, ktorých zverili jej modlitbám. Zjavenie prisľúbilo, že niektorí z nich budú do roka uzdravení. Zdalo sa však, že najsvätejšia Panna má na srdci vážnejšie veci. Smutným pohľadom a plná materinskej lásky povzbudila deti znova k modlitbe a k sebazapieraniu, potom ukončila:

„Modlite sa, modlite sa mnoho a prinášajte obety za hriešnikov. Vedzte, že mnohí idú do pekla, lebo nikto sa za nich nemodlí a neprináša obety.“

Aj toto videnie trvalo asi desať minút, potom sa vznešená Pani s deťmi rozlúčila.

Aj tentoraz sa zjavila najsvätejšia Panna len týmto trom vyvoleným deťom. Keď sa matka večer Joaa opýtala, čo videl vo Valinhos, detinsky úprimne odpovedal: „Videl som, ako Lucia, František a Hyacinta kľáčali pred dubom, ďalej som počul, čo hovorila Lucia. Keď povedala: ‚Hyacinta, dívaj sa, teraz odchádza preč,‘ počul som úder hromu, akoby vybuchla nejaká raketa, nič iné som nevidel. Ešte i teraz ma bolia oči, pretože som sa veľmi dlho díval do oblohy.“

Zmienku si zaslúži ešte malá udalosť: Deti, ktoré dosiaľ nechceli, aby sa niekto dotkol duba v Cova da Iria, teraz sa nezdráhali z neho odlomiť vetvičku, ktorej sa údajne dotýkali nohy Madony. Hyacinta a František sa s ňou vrátili domov. Zastavili sa pri tete, Luciinej matke, ktorá sa na ulici rozprávala so susedmi

„Teta,“ zvolala Hyacinta, „znova sme videli Madonu.“

„Nič iné nemáte v hlave len Madonu, vy luhári!“

„Ale my sme ju naozaj videli! Pozri, jej noha sa dotýkala týchto ratolestí,“ ukázala na vetvu, ktorej konáriky tvorili pravý uhol.

„Vy luhári, dajte to sem, nech sa pozriem.“ Sotva pani Rosa zobrala vetvičku do ruky, okolostojaci zacítili akúsi neobyčajnú vôňu, ktorá z nej vychádzala.

Toto urobilo dojem i na pani Santos a snád' po prvýkrát sa v duchu pristihla pri otázke, či deťom nekrivdila, či skutočne nie je na ich tvrdeniach niečo pravdivé. Jej odmietavé stanovisko nahlodávali aj očitú svedectvá ľudí, rozprávajúcich o svojich zážitkoch v Cova da Iria z trinásteho augusta.

Aj pán Santos sa už častejšie zastával Lucie. Keď jej matka alebo sestry robili výčitky, prikázal im mlčať.

„Nechajte dieťa na pokoji! Nevieme, či je pravda, ale nevieme ani, či je nepravda to, čo rozpráva.“

Odteraz sa Lucii žilo doma ľahšie. Pribúdali však iné starosti. Prichádzalo množstvo ľudí, aby ju videli, žiaľ, nielen ľudia dobromyseľní alebo prostí zvedavci, ale i mnoho zloprajníkov.

Jedného dňa sa dostavili traja páni od polície a opätovne podrobili deti výsluchu. Pri odchode pohrozili: „Rozmyslite si dobre a rozhodnite sa tajomstvo prezradiť, ináč vás to môže stáť život, to je pevné rozhodnutie pána okresného náčelníka.“

„Dobre,“ zvolala Lucia radostne. „Ja mám Ježiša a Matku Božiu veľmi rada! Takto sa k nim dostanem skôr.“

Keď sa správy o zlých úmysloch okresného náčelníka rozšírili medzi ľuďmi, mnohí navrhovali previezť deti do iného okresu, aby sa vyhli právomoci Vila Nova d'Ourém. Tie však o tom nechceli ani počuť.

„Ak nás zabijú, tým lepšie! Aspoň sa skôr dostaneme do neba!“

PIATE ZJAVENIE

Štvrtok, 13. septembra 1917

Príkoria, ktorým boli deti zo strany okresného náčelníka vo Vila Nova d'Ourém vystavené, napokon mali celkom iný účinok, ako si ich strojca predstavoval.

Odkedy začal so svojim prenasledovaním, čoraz menej ľudí pochybovalo o úprimnosti detí, naopak mnohí, ktorí sa o šikanovaní dozvedeli, dospeli k záveru, že musí ísť o nadprirodzené záležitosti, lebo ináč by nebolo možné vysvetliť hrdinské počítanie detí, ktoré ešte i vo väzení zachovali heroickú statočnosť.

Zo všetkých strán sa množili protesty proti násilnému zasahovaniu svetských úradov. Už 13. septembra sa ukázalo, aký veľký účinok mali tieto udalosti na prehĺbenie viery a nábožnosti.

Očitý svedok

Zverejňujem slová, ktorými už spomínaný očitý svedok opisuje v súkromnom liste priebeh udalosti:

„Tento mesiac som pôvodne nemal v úmysle cestovať do Fatimy. Ale dvanásteho večer prišiel ku mne priateľ na väčšom aute, ktorým zamýšľal prepraviť do Fatimy asi 16 osôb. Všetci túžili zúčastniť sa na očakávaných neobyčajných udalostiach, pod dojmom toho, čo sa od trinásteho mája vo Fatime odohrávalo. Ráno ma priateľ vyzval, aby som sa pripravil na cestu. Rýchlo som zmenil rozhodnutie a prijal jeho ponuku.“

Už predchádzajúci deň popri nás prúdili zástupy ľudí až z pobrežia. Počas cesty som sa niekoľkokrát nevedel ubrániť slzám dojatia, vidiac vieru a hlbokú nábožnosť tisícov, čo sa uberali smerom k Fatime. Cesty a chodníky boli doslova preplnené. Nekonečný putujúci zástup. Už samotný pohľad na toto množstvo vyvolával jedinečný dojem i slzy. Ešte nikdy v živote som nevidel taký mohutný prejav oduševnenej viery.

Okolo desiatej sme dorazili k cieľu našej cesty. V tom čase už bolo v obci zhromaždené obrovské množstvo ľudí. Všetci sa blížili k miestu zjavenia s veľkou úctou. Muži snímali

klobúky z hlavy. V Cova da Iria takmer všetci kľáčali a nábožne sa modlili. Spolu s priateľmi sme sa vrátili do dediny a navštívili deti. Zhotovili sme niekoľko fotografií a položili im pár otázok. Stretnutie na mňa urobilo ten najlepší dojem. Bol som nimi očarený. Ich anjelský výzor dokazoval, že o klamstve tu nemôže byť ani reči. Odtiaľ sme zašli na faru vymeniť si poznatky s pánom farárom a niekoľkými známymi. Asi po pol hodine sme sa znova vybrali do Cova da Iria. Zakrátko nato prišli i deti. Cez množstvo ľudí sa predierali so zjavnou námahou.“

Lucia o tom neskoršie napísala: „Keď sa očakávaná hodina blížila, pobrala som sa s Františkom a Hyacintou na cestu. Tlačila sa tu taká záplava národa, že len s veľkými ťažkosťami sme sa dostali na miesto. Cesty boli zaplnené a všetci s nami chceli hovoriť. Mnohí, i vznešené osoby, sa bez rozdielu predierali k nám, padali na kolená a žiadali, aby sme predniesli Madone ich prosby. Tí, ktorým sa nepodarilo dostať až k nám, volali zd'aleka, podaktorí vyliezli na stromy i múry, len aby nás mohli vidieť.“

„Pre Boha, proste Našu Milú Paniu, aby uzdravila môjho zmrzačeného syna.“ Ďalší: „Aby uzdravila môjho syna, ktorý je slepý! Nech vráti domov môjho muža! Môjho syna, ktorý je na fronte! Nech obráti hriešnika, ktorý je mi taký drahý ...“

Akoby sa tu zhromaždila celá ľudská bieda. Jedným sme prisľúbili predostrieť prosby, k druhým sme vystreli aspoň ruky, a tak sa krok za krokom uberali po ceste, ktorú nám v zástupe razil jeden muž.

Keď čítam v evanjeliu, ako si Ježiš kliesnil cestu cez tlačiaci sa dav, spomínam, že i nám, úbožiakom, umožnil niečo podobné skúsiť na úseku z Aljustrelu do Fatimy a do Cova da Iria. Za to ďakujeme Pánu Bohu a obetujeme mu hlbokú vieru nášho ľudu. Pritom sa v duchu spytujem – keď sa ľudia vrhajú k nohám úbohých detí, ktoré dostali milosť hovoriť s Matkou Božou, čo by robili, keby videli pred sebou kráčajúceho Ježiša?“

„Keď sa deti konečne dostali k veľkému dubu,“ píše sa ďalej v spomínanom liste, „požiadala Lucia okolostojacich, aby sa modlili. Z mojej pamäti nikdy nevymizne hlboký zážitok, keď si spomeniem, ako tisíce kľakli na kolená, plakali, modlili sa plní hlbokéj viery a prosili Kráľovnú nebies o materinský prihovor. Čo sme za túto štvrt'hodinu prežili, nemožno zabudnúť, ale nie je ľahké ani popísať pohľad na veľké množstvo ľudí, ako kľáčia na kolenách v túžobnom očakávaní, na nábožnosť, s ktorou úpenlivo vzývali Matku Božiu. Bol to naozaj veľký sviatok a nezabudnuteľný zážitok.“

Svetelná guľa

Prinášame slová ďalšieho očitého svedka, generálneho vikára z Leirie, ktorý s iným kňazom pozoroval udalosti vzdialený niekoľko sto metrov od množstva ľudí.

„Ešte sa modlili, keď zrazu zazneli výkriky nadšenia, tisícom vyleteli ruky nad hlavu a ukazovali k nebu. „Hľad', hľad', tam, nevidíš? Tam, ó, aké krásne!“ Na nebi nebolo ani obláčika.“

Tiež som sa pozrel hore.

„Ty sa tiež dívaš do vzduchu?“ zvolal môj priateľ. Na svoje veľké prekvapenie som celkom zreteľne videl svetelnú guľu, pomaly, ale majestátne sa vznášajúcu smerom k východu. Aj môj priateľ mal šťastie obdivovať tento neočakávaný a očarujúci jav.

Zrazu však guľa zmizla z nášho dohľadu. Vedľa nás stálo dievča, približne v Luciinom veku, bolo i podobne oblečené. Volalo plné radosti: „Ja ju vidím! Ešte ju vidím! Teraz už nie, zapadá.“

Po niekoľkých minútach, práve v čase, keď sa zjavenie od detí zvyčajne lúčilo, začalo dievča znova volať:

„Tu je, tu je. Ale teraz hore,“ a pohľadom sledovalo svetelnú guľu, kým nezmizla smerom k slnku. „Čo si myslíš o tejto guľi?“ pýtal som sa priateľa. Bez meškania s nadšením odpovedal: „Bola to Madona.“

A to je aj moje vnútorné presvedčenie. Vyvolené deti smeli Matku Božiu sledovať ako osobu, nám bolo, obrazne povedané, dožičené vidieť aspoň voz, ktorý viezol vznešenú návštevníčku z neba. Boli sme veľmi šťastní. S radostným vzrušením priateľ odišiel do Cova da Iria. Chodil od skupiny k skupine, aby si vypočul, čo hovoria ľudia. Osoby, ktorých sa vypytoval, patrili k rôznym sociálnym triedam, ale všetci jednoznačne tvrdili, že videli také javy, ako aj my.“

Madona prichádza

Lucia kľáčala pri veľkom dube. Náhle prerušila modlitbu a radostne zvolala: „Tu je, už prichádza.“ Pri tomto piatom stretnutí opakovala najsvätejšia Panna malým deťom, aby sa i naďalej modlili ruženec, a tak vyprosili ukončenie vojny. Potom im potvrdila prísľub z devätnásteho augusta, že v októbri príde svätý Jozef s malým Ježiškom, aby priniesli svetu mier a požehnanie. Uložila im, aby 13. októbra znova prišli do Cova da Iria.

Ako sme už spomínali, mnohí sa obracali na deti s prosbou, aby ich chorých zverili do ochrany Matke Božej. Lucia prosila za ich uzdravenie.

Zjavenie odpovedalo: „**Niektorí budú uzdravení, niektorí nie.**“

Bezpochyby nie všetci boli v rovnakom duševnom stave. Pre niektorých je kríž choroby výhodnejší ako uzdravenie.

„Ľudia by radi postavili kaplnku,“ oznámila Lucia Milej Panej. Madona s tým súhlasila. Polovicou darovaného obnosu majú byť uhradené prvé výdavky na stavbu.

Lucii dali ľudia dva listy a fľašu voňavky s tým, aby ich odovzdala Madone. „Dali mi pre Vás. Môžem Vám to odovzdať?“ Zjavenie odpovedalo: „**Takéto veci v nebi nie sú potrebné.**“

„Nech Pani urobí zázrak, aby ľudia uverili,“ naliehala Lucia, túžiac po pokoji od neúnavných neprajníkov. „Stále tvrdia, že som podvodníčka, ktorá si zaslúži, aby bola obesená alebo upálená za živa.“

Zjavenie ešte raz potvrdilo svoj prísľub, že trinásteho októbra urobí zázrak.

Nik zo zhromaždených, s veľkým napätím a úctou sledujúcich dianie, nepočul tajomný hlas, ale všetci mohli pozorovať, že sa Lucia s neviditeľnou osobou rozpráva.

Konečne dievča povedalo: „Teraz odchádza preč.“ Slnko nadobudlo znova plný lesk, deti sa spolu s rodičmi, ktorí obďaleč pozorovali priebeh udalosti, vrátili domov.

Ľudia sa pomaly rozchádzali.

Okrem spomínanej svetelnej guľe sprevádzali piate stretnutie aj ďalšie úkazy: Dost' výrazné zníženie intenzity slnečného jasu umožňujúce vidieť Mesiac a hviezdy. Priestor nad zemou nadobudol žltasté sfarbenie. Jasne viditeľný biely obláčik obklopil dub i deti. Z neba sa znášali biele vločky, podobné lupienkom kvietkov, ktoré niekoľko metrov nad zemou mizli.

Tento jav sa odvtedy opakoval niekoľkokrát počas príchodu zástupov pútnikov do Cova da Iria, zvlášť 13. mája 1924. Je potvrdený hodnovernými osobami, okrem iných aj leirijským biskupom.

Úkazy piatego stretnutia boli ako predohra pred veľkým zázrakom trinásteho októbra.

Deti sú vypočúvané

Opísané neobyčajné javy spôsobili, že sa výpovediam detí začala venovať výraznejšia pozornosť. Zvýšili nielen záujem, ale aj príliv ľudí. Nábožní ľudia, zvedavci i vyložení zloprajníci prichádzali do Alujstrelu, aby sa mohli rozprávať s deťmi.

Hyacinta s Františkom museli zanechať pasenie oviec, aby mohli byť k dispozícii prúdu návštevníkov. Z toho istého dôvodu bola nútená v polovici septembra predať ovce aj Luciina

matka. „Prichádzajú toľkí, aby sa ich vypytovali na udalosti,“ rozprával farár z Fatimy, „že ak deti vôbec vydržali a neochoreli, už to je veľký zázrak. Mnohí ľudia prichádzajú do Aljustrelu nielen zo zvedavosti a obdivu, ale i z predpojatosti.“

Medzi osobami, oprávnenými nezaujate preskúmať udalosti, bol aj profesor teológie z arcibiskupského seminára v Lisabone, M. Nunes Formigao, ktorý sa neskoršie pod pseudonymom „Visconde de Montelo“ stal historikom Fatimy.

Svojím mimoriadne láskavým prístupom si už pri prvej návšteve získal dôveru detí i rodičov. Stal sa vítaným hosťom, preto získal od detí jasné a úplné odpovede bez väčších ťažkostí. Neskôr výsledky rozhovorov uverejnil.

Všetky protokoly o vypočúvaní detí tu uviesť nemožno. Obmedzíme sa len na tie, ktoré vhodne dopĺňajú a potvrdzujú, čo sme uviedli doteraz.

Dvadsiateho siedmeho septembra Visconde prvý raz navštívil rodinu Lucie v ich dome, aby doplnil informácie získané už trinásteho septembra. Pani Mária Rosa ho prijala láskavo, povedala mu, že dcéra pomáha vo vinici vzdialenej od domu asi na 20 minút cesty, ochotne po ňu niekoho pošle.

Medzitým sa Hyacinta s Fratiškom vrátili z poľa a keď počuli, že ich pán Visconde očakáva u Lucie, hneď sa tam vybrali. Malá Hyacinta prišla prvá.

Bola dcérou Manuela Pedro Marto a Olympie od Ježiša, ktorí požívali v obci veľkú vážnosť. Vtedy mala 7 rokov a na svoj vek bola pomerne urastená. Črty tváre mala pravidelné, obličaj zdravo opálený slnkom. Oblečená bola skromne, sukňa jej siahala skoro po päty. Dieťa poskytovalo obraz fyzického i duševného zdravia.

Spočiatku sa pred cudzím pánom trochu okúňala, odpovedala viac-menej jednoslabične a hovorila tak potichúčky, že ju len ťažko bolo rozumieť. Našťastie, keď došiel František, jej hanblivosť sa pominula. František vstúpil do izby v čiapke, sestra mu dala znamenie, aby si ju sňal, ale zdá sa, že jej chlapec nerozumel. Jednoducho si sadol a prsto odpovedal na všetky otázky návštevy.

Odpovedá František

„Čo si videl v posledných mesiacoch v Cova da Iria?“

„Videl som Madonu.“

„Kde sa zjavila?“

„Nad jedným dubom.“

„Zjaví sa náhle, alebo ju vidíš prichádzať z niektorej strany?“

„Vidím ju prichádzať z tej strany, z ktorej vychádza slnko, potom nad dubom ostane stáť.“

„Prichádza pomaly alebo rýchlo?“

„Prichádza vždy rýchlo.“

„Rozumieš, čo hovorí Lucii?“

„Nie, nerozumiem.“

„Oslovila ťa niekedy?“

„Nie, ja som sa jej nič nevypytoval, ona rozpráva len s Luciou.“

„Díva sa na vás troch alebo len na Luciú.“

„Na všetkých troch, ale najčastejšie na Luciú,“

„Plakala niekedy alebo sa usmievala?“

„Ani jedno ani druhé, je vždy vážna.“

„Ako je oblečená?“

„Má dlhé šaty a na nich plášť, ktorý zakrýva hlavu a siaha dolu až po okraj šiat.“

„Akú farbu majú šaty a akú plášť?“

„Sú biele, len okraj šiat je lemovaný zlatom.“

„Aké je jej držanie tela?“
 „Ako pri modlitbe, ruky má zopäté k modlitbe.“
 „Má niečo v rukách?“
 „Áno, dlhý ruženec, ktorý visí z rúk až po dolný okraj šiat.“
 „Nosí niečo na ušiach?“
 „Uši nevidieť, sú zakryté plášťom.“
 „Akej farby sú perly ruženca?“
 „Sú tiež biele.“
 „Je pani pekná?“
 „Ó, veľmi.“
 „Krajšia ako to dievča, čo stojí tam dole?“
 „Omnoho krajšia.“
 „Ale je veľa paní mnoho krajších ako dievča tam dole.“
 „Ona je krajšia ako všetky, čo som kedy videl.“

Odpovedá Hyacinta

Medzitým čo František vypovedal, Hyacinta sa hrala s priateľkami na ceste. Zavolali ju. Teraz už odpovedala dôkladne a presne.

„Videla si po 13. máji Madonu?“
 „Áno, videla som ju.“
 „Odkiaľ prichádza?“
 „Prichádza z neba, zo strany východu slnka.“
 „Ako je oblečená?“
 „Má biele šaty, zlatom lemované a cez hlavu plášť.“
 „Akej farby sú vlasy?“
 „Vlasy nie je vidieť, sú skryté pod plášťom.“
 „Nosí náušnice?“
 „To neviem, lebo uši nie sú viditeľné.“
 „Ako drží ruky?“
 „Ruky drží ako pri modlitbe, zopäté, prsty sú smerom hore.“
 „Drží ruženec v pravej alebo ľavej ruke?“
 Na túto otázku odpovedalo hneď. „V pravej ruke.“ Ale keď otázku zopakoval, aby ju dostal trochu do pomýkova, dieťa zneistelo. Narýchlo nevedelo presne určiť, ktorá je pravá a ktorá je ľavá ruka proti stojaceho Zjavenia.
 „Čo odporúča Lucii najčastejšie?“
 „Každý deň sa modliť ruženec.“
 „A robíš to tiež?“
 „Áno, modlím sa ruženec každý deň.“

Odpovedá Lucia

Na Luciu bolo treba čakať približne pol hodiny. Bola väčšia a vyvinutejšia ako súrodenci František a Hyacinta, zdravá a silná.* V jej správaní nebolo ani stopy po márnivosti. Dvadsiateho druhého marca dovŕšila desiaty rok. Jej otec, Antonie dos Santos, bol dobrý človek, ale nevelmi nábožný. Naproti tomu matka, pani Mária Rosa, bola vzorom kresťanskej ženy. Deti viedla k bázni Božej a príkladnému zachovávaniu povinností. Nábožná žena

---

* Lucia sa narodila 22. marca 1907 ako posledná zo šiestich detí (jeden chlapec a päť dievčat). František uzrel svetlo sveta 11. júna 1908, Hyacinta 11. marca 1910. Obaja boli najmladšími z jedenástich súrodencov.

nevedela, čo si má o videniach svojej dcéry myslieť. Kolísala medzi nádejou, že sa jej skutočne zjavuje Matka Božia a strachom, či nie je obeťou nejakého podvodu. Znepokojoval ju preto silnejúci prúd návštevníkov ich domu. Nepripúšťala vplyv udalostí na Luciu, tvrdila, že žiadnu zmenu na nej nebadá, dievča sa modlí rovnakým spôsobom i rovnako horlivo ako predtým, práve tak, ako jej sestry. Hoci Lucia bola nespočetnými otázkami unavená, Viscondimu odpovedala veľmi ochotne, s láskou.

„Je to naozaj pravda, že sa ti v Cova da Iria zjavila Madona?“

„Áno, je to pravda.“

„Koľkokrát sa ti ukázala?“

„Päťkrát, každý mesiac raz.“

„Ktorý deň v mesiaci?“

„Vždy trinásteho, okrem augusta, lebo vtedy som bola zaistená a pán okresný náčelník ma zobral do mesta. V tom mesiaci som ju videla o niekoľko dní neskoršie, na Valinhos.“

„Povráva sa, že sa ti Madona zjavila aj minulého roku, je to pravda?“

„To nie je pravda. Ani minulého roku, ani v tomto roku pred trinástym májom. Také niečo som nikdy nepovedala, lebo je to klamstvo.“

„Odkiaľ prichádza? Z východu?“

„Neviem, ja ju nevidím prichádzať zo žiadnej strany, keď odchádza, vzdáľuje sa smerom k východu slnka.“

„Ako dlho ostáva pri vás? Dlhý alebo krátky čas?“

„Krátko.“

„Asi tak dlho, ako treba k jednému Otčenášu a Zdravas?“

„Ó, dlhšie, omnoho dlhšie, ale myslím, že nie tak dlho, ako trvá modlitba jedného ruženca.“

„Nemala si strach, keď si ju po prvý raz videla?“

„Áno, chceli sme s Hyacintou a Františkom utiecť, ale Ona povedala, aby sme sa nebáli, že nám nič zlého neurobí.“

„Ako je oblečená?“

„Nosí biele šaty, ktoré siahajú skoro k chodidlám a cez šaty má plášť rovnakej farby. Ten zakrýva hlavu a je taký dlhý ako celý odev.“

„Sú na šatách ozdoby?“

„Vpredu som spozorovala dve zlatom sfarbené šnúry, ktoré visia z krku a dole sú spojené zlatou sponou.“

„Má nejaký remeň alebo pás?“

„Nie, to nemá.“

„Nosí náušnice?“

„Áno, malé náušnice.“

Neskoršie Lucia vysvetlila, že to neboli náušnice, ale akoby svetelné vlny, ktorých lesk sa odrážal od plášťa a tie sa jej zdali ako náušnice.

„V ktorej ruke drží ruženec?“

„V pravej ruke.“

„Je to obyčajný ruženec, či celý – pätnásťdesiatkový?“

„To som si nevšimla.“

„Končí sa ruženec krížom?“

„Áno, končí sa bielym krížom, perly sú rovnakej farby ako retiazka – biele.“

„Nepýtala si sa jej, kto je?“

„Áno, ale odpovedala, že to povie trinásteho októbra.“

„Pýtala si sa jej, odkiaľ prichádza?“

„Áno, riekla, že z neba.“

„Kedy si sa to pýtala?“

„Pri druhom zjavení, trinásteho júna.“

„Usmievala sa niekedy, alebo bola smutná?“
 „Nikdy som ju nevidela usmievať, bola vždy vážna.“
 „Radila vám nejakú modlitbu?“
 „Napomínala nás, aby sme sa k úcte Madony modlili ruženec za mier vo svete.“
 „Vyslovila želanie, aby trinásteho októbra prišlo do Cova da Iria mnoho ľudí?“
 „Nič takého nepovedala.“
 „Je pravda, že ti zverila tajomstvo s výslovným zákazom nikomu ho neprezradiť? Týka sa len teba, či aj oboch súrodencov?“
 „Týka sa nás trochu.“
 „Mohla by si to povedať svojmu spovedníkovi?“
 Na túto otázku dievča neodpovedalo, ocitlo sa v ťažkom duševnom rozpolžení, preto Visconde na odpovedi nenástojil.
 „Povráva sa, že si okresnému náčelníkovi falošne odpovedala, aby si ho takto uspokojila a viac ťa netrápil s vyzradením tajomstva. Neskoršie si ho vraj chválila a pokladala za najlepšieho. Je to pravda?“
 „To nie je pravda. Okresný náčelník chcel, aby som mu tajomstvo prezradila, ja som odmietla. Okrem tajomstva som mu porozprávala všetko, čo Madona povedala, možno to pokladal pán okresný náčelník za prezradenie tajomstva. Nie, ja som ho nechcela oklamať.“
 „Prikázala ti Madona chodiť do školy?“
 „Áno, keď sa mi druhý raz zjavila.“
 „Ale keď povedala, že ťa v októbri povolá k sebe, načo sa potom učiť čítať?“
 „To nie je pravda, to Madona nepovedala. Ani vo sne ma nenapadlo tvrdiť niečo také.“
 „Ako si želala Madona naložiť s peniazmi, ktoré ľudia darovali pri dube?“
 „Chcela, aby sa tieto dary odniesli na dvoch nosidlách do kostola. Jedno nosidlo mám niest ja, Hyacinta a ďalšie dve dievčatá. Druhé František a ďalší traja chlapci. Časť peňazí má byť použitá k pobožnosti svätého ruženca, druhá časť k výstavbe kaplnky.“
 „Kde má byť kaplnka postavená?“ V Cova da Iria?“
 „Neviem, to nepovedala.“
 „Tešíš sa, že sa ti Madona zjavila?“
 „A ako!“
 „Príde Madona trinásteho októbra sama?“
 „Príde so svätým Jozefom a malým Ježiškom.“
 „Oznámila ti aj nejaké iné tajomstvo?“
 „Prisľúbila veľký zázrak, aby všetci uverili, že sa skutočne zjavila.“
 „Prečo často klopiš oči a nedívaš sa na najsvätejšiu Panu?“
 „Lebo ma niekedy veľmi oslňuje.“
 „Naučila ťa nejakú modlitbu?“
 „Naučila nás to, čo sa modlíme za každým ružencom.“
 „Vieš to spamäti?“
 „Áno.“
 „Povedz mi to.“
 „Ó Ježišu, odpusť nám naše hriechy, zachráň nás od pekelného ohňa a prived' do neba všetky duše, najmä tie, ktoré najviac potrebujú Tvoje milosrdenstvo!“
 Dva dni pred termínom sľúbeného zázraku sa Visconde de Montelo vrátil do Aljustrelu. Cestou vyhľadal vo Vila Nova d'Ourém rodinu Goncalves, jednu z najväznejších v meste, kde sa dozvedel toto:
 Rodičia Františka a Hyacinty sú mimoriadne dobrí a hlboko nábožní ľudia, všeobecne veľmi vážení. Otec je považovaný za najčestnejšieho muža v dedine, neschopného klamať.
 Otca Lucie je vidieť v kostole zriedka, ale jeho vzťah k Cirkvi nie je negatívny. Matka je statočná žena, nábožná a veľmi pracovitá.

„Čo si myslia ľudia z Fatimy o tvrdeniach detí?“
 „Zo začiatku im nikto neveril. Teraz veria mnohí, sú presvedčení, že deti hovoria pravdu.“
 „Pri zjaveniach vraj bolo možné vidieť neobyčajné znamenia. Poznáte ľudí, ktorí tvrdia, že také niečo videli?“
 „Je mnoho takých znamení. V auguste ich pozorovali skoro všetci prítomní. Jeden obláčik sa vzniesol na dub. Nebol tam nijaký prach, ale vzduch sa javil ako zaprášený. Slnko stratilo na svojej sile. V júli i auguste bolo počuť dunenie.“
 „Je oprávnené podozrenie, aby deti mohli takúto komédiu vymyslieť?“
 „Nie, to je vonkoncom nepravdepodobné.“
 „Prichádzajú z okolia ľudia, aby deti videli a rozprávali sa s nimi?“
 „Vezmú deti peniaze, ak sa im ponúknu?“
 „Sem-tam vzali maličkosti, keď sa na ne naliehalo, ale veľmi nerady. Bez naliehania však neprijmú nič.“
 „Sú to rodiny chudobné?“
 „Nie sú chudobné, možné povedať, že sú dobre situované. A tomu, že rodine Lucie sa nevedí ešte lepšie, je na vine otec, ktorý zanedbáva svoje polia.“
 „Čo robí Lucia počas zjavenia?“
 „Modlí sa ruženec. Keď však rozpráva so Zjavením hovorí nahlas. V júli som to počula sama, stála som vedľa nej.“
 „Je miesto zjavenia často navštevované nábožnými ľuďmi alebo zvedavcami?“
 „Veľmi, najmä v nedeľu, pred večerom je prívál najväčší. Prichádzajú ľudia zblízka i zďaleka, väčšinou z cudzích farností. Modlia sa ruženec a spievajú piesne k úcte najsvätejšej Panny.“

Opät' v Aljustreli

Po tomto rozhovore pokračoval Visconde v ceste do Aljustrelu.

V rodičovskom dome Lucie ho aj teraz privítali priateľsky. Pani Santos ochotne súhlasila s pokračovaním rozhovoru s Luciou, aj sama bez okolkov odpovedala na otázky, ktoré jej položil.

„Je vaša dcéra príbuzná s Františkom a Hyacintou?“
 „Je sesternicou Hyacinty a Františka. Môj manžel je bratom ich matky.“
 „Ako ste sa dozvedeli o zjavení sa Madony vašej dcére, porozprávala to sama?“
 „Nie dozvedela som sa to od rodiny mladších detí. Lucia im radila, aby o veci mlčali, lebo sa obávala výčitiek. Až na moje naliehanie rozprávala o videní.“
 „Dovolili ste jej každý mesiac trinásteho ísť do Cova da Iria?“
 „Nikdy som je to nezakázala.“
 „Ako sú deti oblečené, keď tam idú?“
 „Prvý raz boli oblečené len obyčajne. Potom si už brávali svetlé šaty a dievčatá bielu šatku na hlavu.“
 „Keď okresný náčelník zaistil deti, vybral sa niekto do Vila Nova, aby ich odviezol domov?“
 „Brat Hyacinty a Františka ich šiel navštíviť, ale nie preto, aby ich doviedol domov. Domov ich doviezol sám okresný náčelník.“
 „Prichádza mnoho ľudí s úmyslom vidieť vašu dcéru?“
 „Nieto dňa bez nejakých návštev.“

Lucia znova vypovedá

Po rozhovore s matkou sústredil pán Visconde pozornosť znova na dcéru.

„Lucia, predtým si povedala, že darované peniaze máte na dvoch nosidlách zaniest' do kostola. Ale odkiaľ majú byť nosidlá a kedy by sa mali zaniest' do kostola?“

„Nosidlá môžu byť zakúpené z darovaných peňazí a na sviatok svätého ruženca zanesené do kostola.“

„Vieš presne určiť miesto, kde by podľa želania Madony mala byť postavená kaplnka k jej úcte?“

„Neviem, ale myslím, že si želá, aby kaplnku postavili v Cova da Iria.“

„Oznámila, čo urobí, aby sa zjaveniam uverilo?“

„Povedala, že urobí zázrak.“

„Kedy to povedala?“

„To mi povedala viackrát.“

„Nemáš strach, že ťa vysmejú, keď sa v tento deň nič mimoriadneho nestane?“

„Nemám strach.“

„Cítiš nejaké vnútorné volanie, aby si šla trinásteho do Cova da Iria?“

„Veľmi tam túžim ísť. Bola by som smutná, keby som to nemohla urobiť.“

„Videla si, aby sa Pani bola niekedy prežehnala, modlila alebo prstami posunovala perly na ruženci?“

„Nič podobné som nepostrehla.“

„Uložila ti, aby si sa modlila?“

„Áno, viac razy.“

„Povedala ti, aby si sa modlila za obrátenie hriešnikov?“

„To mi nekázala. Uložila nám prosiť Kráľovnú svätého ruženca za ukončenie vojny.“ (Za hriešnikov máme prinášať obety – Lucia neskoršie.)

„Videla si, čo údajne pozorovali ľudia, žeby sa bola jedna ruža alebo hviezdička uvoľnila zo šiat Panej?“

„Nič podobné som nevidela.“

„Počula si nejaké dunenie, hrom alebo zemetrasenie?“

„Nikdy.“

„Vieš čítať?“

„Nie, pane.“

„Ešte sa neučíš?“

„Nie.“

„Takto teda poslúchaš Madonu?“

Lucia neodpovedala. (Aby neurazila matku, že ju ešte neposlala do školy.)

„Keď hovoríš ľudom, aby si kľakli a modlili sa – robíš to podľa pokynov Panej?“

„Pani mi to nikdy neuložila, sama som to chcela.“

„Kľakneš si vždy, keď sa ti zjaví?“

„Niekedy aj stojím.“

„Má mäkký a príjemný hlas?“

„Áno.“

„Aká je asi stará?“

„Okolo 15 rokov.“

„Závoj zakrýva aj čelo?“

„Nie, čelo je viditeľné.“

„Aký je vlastne jas, ktorý ju obklopuje?“

„Je žiarivejší a krajší ako lesk slnka.“

„Nikdy ti nenaznačila pozdrav hlavou alebo rukou?“

„Nie.“

„Usmiala sa niekedy na teba?“

„Nie.“

„Keď ju vidíš, počuješ nejaký hrmot alebo niečo podobné, vnímaš ako sa ľudia rozprávajú?“
„Nič nepočujem.“

Ešte raz malá Hyacinta

Po tomto rozhovore sa odobral pán Visconde de Montelo k Hyacinte, aby aj jej položil niekoľko otázok.

„Navrhla ti Pani modliť sa ruženec?“

„Áno.“

„Kedy?“

„Keď sa po prvý raz zjavila.“

„Máš tiež tajomstvo, či len Lucia?“

„Aj ja mám jedno.“

„Kedy ti ho povedala?“

„Pri druhej príležitosti na deň svätého Antona.“

„Povedala, že budete bohatí?“

„Nie.“

„Je pravda, že budete šťastní?“

„Áno, je to v prospech nás troch.“

„Tajomstvo sa týka toho, že prídete do neba?“

„Nie.“

„Môžeš mi ho prezradiť?“

„To nemôžem. Pani si neželá, aby sme to niekomu povedali.“

„Mali by ľudia dôvod byť smutní, keby sa to tajomstvo dozvedeli?“

„Áno.“

„Ako drží Madona ruky?“

„Má ich zopäté, pozdvihnuté, často obráti dlane k nebu.“

„Má svetelnú žiaru okolo hlavy?“

„Áno.“

„Môžeš sa jej pozorne dívať do tváre?“

„Nie, lebo by ma boleli oči.“

„Rozumela si vždy jasne tomu, čo Pani hovorila?“

„Posledný raz som všetko dobre nerozumela, lebo ľudia boli veľmi hluční.“

Pán Visconde položil ešte niekoľko otázok Františkovi, ale tie nepriniesli nové podrobnosti.

ŠIESTE A POSLEDNÉ ZJAVENIE

Sobota, 13. októbra 1917

Podme teraz k veľkolepým udalostiam posledného zjavenia. Rozprávania pútnikov a ešte viac správy voľnomyšlienárskej tlače, ironickým spôsobom referujúcej o zjaveniach upozorňovali, že podľa tvrdenia detí Pani prisľúbila na trinásteho októbra veľký zázrak. To vyvolalo v celej krajine vzrušené očakávanie veriacich i pochybovačov. Najvyšší stupeň dosiahlo napätie v rodisku detí, v Aljustreli. Hrozby proti deťom boli čoraz otvorenejšie a jednoznačnejšie: „Ak nedôjde k zázraku, potom uvidíte, potom svoje dostanete!“

Medzi ľuďmi sa rozšírila poplašná správa, že civilné úrady zamýšľajú umiestniť a v okamihu zjavenia odpáliť bombu v bezprostrednej blízkosti detí.

Príbuzní oboch rodín boli ustarostení z nepriateľsky naladených protivníkov, kolísali medzi strachom a nádejou, strach im naháňal pochybnosti – čo ak sa deti mýlili?

Niektorí radili manželom Martonovcom, aby deti pustili do Cova da Iria, ale sami nech radšej zostanú doma. „Deťom neurobia nič zlého, sú príliš malé, ale horšie by bolo s vami, ak bude

množstvo ľudí sklamané a pobúrené.“ Luciina matka bola bezradná, žila v ustavičnej pochybnosti. Na jednej strane chcela veriť dcére, na druhej ju naplňali obavy, či Lucia nie je obeťou nejakého diabolského podvodu.

Významný deň sa pomaly blížil. Mnohí pani Márii Rose radili, aby odvieďa dcéru na neznáme miesto, kde ju nikto nenájde, ináč ak sa zázrak nestane, pobúrený dav bude schopný všetkých troch usmrtiť. Deň predtým, dvanásteho, vstala táto dobrá žena už skoro ráno. Starosťami utrápená zobudila dcéru a povedala jej: „Dieťa moje, bude dobré, ak dnes pôjdeme na spoveď. Povráva sa, že zajtra v Cova da Iria musíme zomrieť. Ak Madona prisľúbený zázrak neurobí, ľudia nás zlynčujú, preto bude lepšie, ak sa vyspovedáme a takto sa pripravíme na smrť.“

Lucia, ktorej dôveru k Madone ani na okamih nič nespochybnilo, odpovedala pokojne: „Mama, ak sa chcete spovedať, pôjdem s vami, ale nie z dôvodu, ktorý uvádzate. Ja nemám vôbec strach zomrieť. Som si istá, že Madona zajtra svoj sľub dodrží!“ A tak sa viacej o posledných prípravách nehovorilo. V atmosfére vzrušeného očakávania si pokojnú myseľ zachovali iba deti. Nemali tušenia, aký zázrak sa stane, ale boli presvedčené, že k nemu dôjde. A bomby? „Ó, aké by to bolo šťastie, keby sme hneď odtiaľ s Madonou odišli do raja!“

Nesmierne množstvo zvedavcov a pútnikov

Už dvanásteho ráno začal z najvzdialenejších kútov Portugalska pohyb ľudí smerom k Fatime. Odpoľudnia boli cesty do Cova da Iria opäť preplnené vozidlami všetkých druhov a skupinami pútnikov, z ktorých väčšina išla peši, modliac sa ruženec. Hoci počasie bolo sychravé, boli rozhodnutí stráviť noc pod holým nebom, aby si nasledujúci deň zaistili výhodnejšie miesto.

Trinásty október bol studený, pochmúrny a daždivý. Ale to neprekážalo stále rastúcemu množstvu zvedavcov. Prichádzali ľudia z okolia i z najvzdialenejších miest provincie, z Porta, z Lisabonu, skrátka zo všetkých kútov Portugalska. Významnejšie časopisy vyslali svojich dopisovateľov.

Ustavičný dážď premenil Cova da Iria na veľkú mláku a čakajúci boli až na kožu premoknutí. Okolo pol dvanástej tam bolo 50 až 70 tisíc ľudí, ktorí trpezlivo čakali na nastávajúce udalosti.

Tesne predpoludním došli sviatočne oblečené deti. Množstvo ľudí im úctivo urobilo miesto a ony v sprievode svojich vystrašených matiek došli k stromu, z ktorého vietor okmásal listy až na holý kmeň. Ľudia sa k nim tlačili, každý sa snažil dostať čo najbližšie. Malá Hyacinta, dusená zo všetkých strán, začala plakať a volať: „Netlačíť!“ František s Luciou ju zobrali medzi seba, aby ju aspoň trochu ochránili. Lucia požiadala, aby zatvorili dáždniky. Všetci počúvli. Začali sa modliť ruženec. Bolo práve poludnie, keď Lucia zrazu prerušila modlitbu a zvolala: „Teraz sa zablysko.“ Nato sa dívala hore. „Tu je, tu je!“

„Dávaj dobrý pozor, dieťa moje,“ napomínala ju matka, plná obáv, ako sa táto dráma skončí. „Pozeraj dobre, či sa nemýliš.“ Ale Lucia ju už nepočula. Dostala sa do extázy.

„Obličaj malej náhle skrásnel, tvár zružovela, ústa sa stiahli, pery zúžili,“ rozprával istý očitý svedok pri cirkevnom procese. (13. novembra 1917.)

Zjavenie sa ukázalo deťom na obvyklom mieste. V tú chvíľu mohli všetci sledovať, ako sa okolo nich utvoril malý obláčik, neskôr sa vzniesol asi 5-6 metrov vyššie. Pripomínal dym z kadidla.

Lucia ešte raz opakovala otázku: „Kto ste a čo odo mňa chcete?“

Zjavenie odpovedalo: „Som Kráľovná ruženca. Chcem, aby sa na tomto mieste postavila kaplnka na moju počesť. Ďalej treba denne pokračovať v modlitbe ruženca. Ak bude splnená táto prosba, vojna sa skončí a vojaci sa čoskoro vrátia domov. Ľudia nech sa polepšia a vyprosujú odpustenie pre hriešnikov.“

Mnohí predtým naliehali na Luciu, aby predniesla Madone ich prosby. Preto povedala: „Mala by som prosiť o mnohé veci, rada by som vedela, či tieto prosby splníte.“

Najsvätejšia Panna odpovedala, že niektoré splní, iné nie. Potom prešla k hlavnému bodu svojho posolstva. Hlboký smútok jej zatienil tvár, keď úpenlivým hlasom požiadala: „***Nech ľudia viac neurážajú Pána, ktorý je už dosť urážaný!***“

Toto boli záverečné slová Zjavenia, teda jadro posolstva vo Fatime.

Deti boli presvedčené, že to bolo posledné zjavenie. Pri rozlúčke Matka Božia rozopála ruky, žiarivé ako slnečné lúče a ukázala – tak sa zhodne vyjadrili – prstom na slnko.

Slnečný zázrak

V tom okamihu Lucia vykrikla: „Pozrite sa, slnko!“

Aké uchvacujúce, nikdy nevidané divadlo!

V tom okamžiku prestalo pršať, mraky sa roztrhli a zreteľne sa ukázal slnečný kotúč. Slnko však bolo sfarbené ako Mesiac.

Zrazu sa slnečný kotúč začal ako ohnivý vír neobyčajnou rýchlosťou otáčať okolo svojej osi, vystreľujúc zo seba žlté, červené, modré a fialové lúče. Mraky, stromy, skaly, zem a nesmierne množstvo ľudí sa ponorili do týchto fantastických farieb. Na okamih sa slnko zastavilo, potom tanec žeravej gule začal znova. Ešte raz sa zastavilo, aby vzápätí po tretí raz poskytlo úchvatný pohľad s ešte pestrejšími farbami a nevidaným leskom.

Ľudia bez dychu stáli ako omráčení.

Zrazu mali všetci dojem, že sa slnko vzdáľuje od nebeskej oblohy a nezadržateľne sa rúti k zemi na prítomných ľudí. Mnohotisícový výkrik hrôzy. Keď sa vrátilo na svoje pôvodné miesto, navzájom sa prekríkovali: „Zázrak, zázrak!“ „Ja verím v Boha.“ „Ave Maria!“ „Môj Bože, milosrdenstvo!“

Ľudia sa vrhali do blata, modlili sa na kolenách a ľutovali svoje hriechy. Toto divadlo trvalo dobrých desať minút. Videlo ho 50 až 70 tisíc ľudí, veriaci i neveriaci, jednoduchí roľníci, vedci i novinári, ľudia zblízka i zo vzdialených miest krajiny. Prežívali zázrak bez prípravy na spôsob jeho priebehu, bez toho, aby ich niekto ovplyvnil – iba hlas dieťaťa: „Hľadte slnko!“ Boli svedkami tých istých javov, v tom istom slede, v ten istý čas; presne v deň a hodinu, ktorá bola oznámená a prisľúbená už pred mesiacom.

Okrem toho, ako vysvitlo pri procese, zázrak videli i osoby, od miesta zjavenia vzdialené päť aj viac kilometrov, teda nemohli podľahnúť nijakej sugescii.

Iní svedčili, že po celý čas nespustili deti z očí, aby pozorovali aj ich najmenšie pohyby. Na ich postavách pozorovali veľkolepú hru farieb.

Ešte jeden poznatok z procesu si zasluhuje zmienku. Mnohí svedkovia pri výpovedi tvrdili, že po skončení zázraku boli ich šaty úplne suché.

Načo vlastne všetky tieto zázraky? Zrejme, aby nás presvedčili o pravdivosti zjavenia a aby zdôraznili mimoriadnu dôležitosť nebeského posolstva, zvestovaného ľudom Matkou milosrdenstva.

Zaslúži si preto, aby sme si ho všimli podrobnejšie.

Kým ľudia s úžasom pozorovali prvú fázu slnečného zjavu, prežívali deti zázrak celkom inakšie. Pri piatom zjavení im Pani sľúbila, že v októbri príde so svätým Jozefom a s malým Ježiškom. Pri rozlúčke Ju deti sprevádzali pohľadmi ako sa vznáša k slnku a nakoniec mizne v nekonečnom priestore. Videnie sa neskončilo. Odrazu pri slnku uvideli Svätú rodinu. Vpravo najsvätejšia Panna v bielom šate a modrom plášti, tvár jasnejšia ako slnko, vľavo svätý Jozef s malým Ježiškom, podľa zdaní asi dvojročným. Svätá rodina žehnala svet znamením kríža. Keď toto videnie zmizlo, objavil sa Lucii Spasiteľ, ako žehná ľud. Vzápätí mala ešte dve videnia. Pravdepodobne obraz Sedembolestnej Matky, ale bez atribútov na

prsiach. Zdá sa, že ju videla ešte v druhej variácii, ako Máriu z hory Karmel. Až keď videnia zmizli, obrátili deti svoju pozornosť na slnečný kotúč.

Mimoriadne uzdravenie

Hovorilo sa o jednom mimoriadnom uzdravení, ku ktorému došlo v ten deň na mieste zjavenia. Mária do Carmo, 47-ročná, zosobášená s Joaquinom dos Santos, narodená v Arnal, v biskupstve Leiria, bola 5 rokov ťažko chorá. Prejavovali sa u nej všetky symptómy tuberkulózy. Začiatkom roku 1916 sa jej stav veľmi zhoršil, pridružili sa dlhotrvajúce prudké bolesti celého tela. Ďalšie príznaky naznačovali, že sa k jej chorobe pridružil aj nádor matrice. Nemohla ani spať, ani jesť. Zdalo sa, že to už do konca júla nevydrží. V tom čase počula o neobyčajných udalostiach v Cova da Iria, od ktorej bola vzdialená asi 35 km. Iskierka nádeje vzblkla v jej duši a ona sľúbila, že štyri razy peši poputuje do Fatimy, aby od najsvätejšej Panny dosiahla uzdravenie.

Trinásteho augusta sa rozhodla putovať prvý raz, manžel však o tom nechcel ani počuť: „Sme chudobní, nemáme peňazí na prenájom auta, ísť peši je holá nemožnosť, cestou mi umrieš. Buď trpezlivá!“ Žena však trvala na svojom rozhodnutí. O jednej hodine ráno, opierajúc sa o ramená manžela, nastúpila cestu. Po mučivo dlhých hodinách prišli do Fatimy. Žena bola so silami úplne na dne. Celé telo – jedna veľká bolesť. Ale po krátkom odpočinku sa jej uľavilo. Po tak namáhavej chôdzi a cíti sa lepšie?! Žasla sama nad sebou. Cesta späť už ubehla trocha ľahšie. Pomaly sa je vracala aj chuť do jedla.

Trinásteho septembra sa žene putovalo lepšie, zdravotný stav sa jej postupne naprával.

Keď sa trinásteho októbra vydala na cestu po tretí raz, asi po dvoch hodinách putovania začalo tak silne pršať, že do Cova da Iria došli úplne premoknutí. Napriek tomu sa žena cítila odrazu dobre. Kašeľ a bolesti pominuli, ustúpili opuchy končatín ako aj ostatné symptómy choroby.

Vrátila sa jej fyzická sila i chuť do jedla. Uzdravenie bolo dokonalé. O rok vyhlásila, že sa vo svojom živote nikdy tak dobre necítila ako teraz.

Správy o slnečnom zázraku

Aby sme potvrdili historickú skutočnosť, uvádzame výňatok z pastierskeho listu leirijského biskupa o úcte k Našej Milej Panej z Fatimy: „Slnečný fenomén z trinásteho októbra 1917, o ktorom obširne písali vtedajšie denníky i časopisy, bol čímsi uchvacujúcim a zanechal vo všetkých, ktorí mali to šťastie ho vidieť, nezabudnuteľný dojem.

Deti predpovedali deň i hodinu očakávaného zázraku. Správa o predpovedi sa rýchlo rozšírila po celom Portugalsku a hoci počasie bolo mimoriadne nepriaznivé, lialo ako z krhly, prišli do Cova da Iria tisíce a tisíce ľudí. Títo pri poslednom zjavení videli všetky úkazy, ktorými slnko vzdalo hold Kráľovnej nebies a zeme, onej Kráľovnej, ktorej jas je silnejší ako žiara poludňajších lúčov slnka.“

Uvedený zjav vopred neohlásila ani nezaregistrovala nijaká hvezdáreň na svete, čo potvrdzuje, že bol neprirodzený. V Cova da Iria ho však pozorovali osoby všetkých stavov a sociálnych tried, veriaci i neveriaci, novinári najznámejších novín a denníkov Portugalska, ale aj ľudia, niekoľko kilometrov vzdialení od miesta zjavenia. Pokus o vysvetlenie, že išlo o davovú sugesciu, je aj preto vonkoncom neúnosný. Skutočne nemožno žiadať lepšie znamenie, ako bolo práve toto. Mimochodom, udalosťami sa obširne zaoberala i portugalská tlač, najmä slnečným zázrakom. Veľkú pozornosť vzbudili dva články v časopise „Seculo“: Prvý pod názvom „V ríši nadprirodzena“, druhý „Znamená a obdivuhodné udalosti vo Fatime“. Pretože šéfredaktor Avellino d'Almeida sa nebojácne postavil za uznanie a pravdivosť zjavení, bol ostro kritizovaný zo strany „voľnomyšlienkárov“.

Uvádzame ešte svedectvo Dr. José Máriu Proenca de Almeida Garretu, univerzitného profesora v Coimbre: „Do Fatimy som došiel okolo poludnia. Hustý dážď, rinúci sa od rána z oblohy, teraz ešte zosilnel v náporoch zúrivého vetra a hrozil zaplaviť široké okolie.

Ostal som stáť na vyššie položenej ceste vo vzdialenosti asi 100 metrov od miesta zjavenia. Z hláv a šiat čakajúcich stekal dážď cícerkom. Prešli dve hodiny. Ešte pred niekoľkými okamihmi bolo slnko zahalené hustou vrstvou oblakov. Zrazu sa mraky roztrhli a pohľady všetkých sa ako priťahované magnetom upreli na otvorený priestor. Aj ja som sa tam zahľadel. Slnko vyzeralo ako kotúč s jasnými obrysami, ligotalo sa, ale neoslepovalo. Vo Fatime som počul, že sa slnko podobalo matnému striebornému kotúču; toto prirovnanie sa mi nezdá celkom priliehavé. Nie, ono malo jasný, opalizujúci lesk. Pripomínalo mi lesk perly, nebolo podobné mesiacu za jasnej noci, nemalo takú farbu. Vyzeralo ako ligotavé koleso, podobné striebornej škrupine mušlí.

To nie je poézia, moje oči to videli.

Tento pestrý svetelný kotúč sa potom uvoľnil zo svojho pozadia i svojho okolia a neslýchanou rýchlosťou sa aj krútil okolo vlastnej osi. Krvavočervený blížil sa k zemi a svojou nesmiernou ohnivou váhou hrozil rozdrviť všetko na prach. Boli to hrôzostrašné okamihy! Podarilo sa mi však tieto javy pozorovať pokojne, chladnokrvne a bez vzrušenia.

Ponechávam aj iným, aby to opísali a vysvetlili.“

Páter Ignacio Laurencu Pereira, neskôr misionár v Indii, na požiadanie monsignora Antonia Teixeira, svojho času biskupa z Meliapuru, popísal svoje dojmy z trinásteho októbra 1917 v liste, uverejnenom v „Catholic Register“ (júl 1931), ako aj v časopise „Our Lady of Fatima, her Wonders in India“ (Nr. 7. 1934).

„Ubehlo štrnásť rokov, odkedy sa tieto udalosti vo Fatime prihodili, ale dojmy zo slnečného zázraku z trinásteho októbra 1917 sa mi vryli tak hlboko do duše, že sú ešte aj dnes úplne čerstvé. Mal som vtedy 9 rokov, navštevoval som ľudovú školu v rodisku, v malej obci ležiacej na osamelom kopci naproti fatimským vrchom, teda asi 10 kilometrov od miesta zjavení. Bolo práve poludnie. Zrazu sme začuli vzrušený krik ľudí z ulice. Zľakli sme sa. Učiteľka, dobré a nábožné dievča, vybehla zo školy prvá, deti ju nasledovali. Zhromaždení ľudia na ulici kričali, iní plakali, ukazujúc pritom na slnko. Nevšímali si nášho krik, ani otázok našej učiteľky. Pozerali sme sa aj my.

Bol to veľký zázrak, ktorý bolo možné zreteľne sledovať aj v mojej rodnej obci, slnečný zázrak so všetkými svojimi fenoménmi. Cítim sa neschopným popísať všetko, čo som vtedy videl a prežíval. Slnko sa mi zdalo bledé, bez oslepujúceho lesku, pripomínalo mi kotúč z iskrivého snehu, krútiaci sa okolo svojej osi. Zrazu padalo dole a hrozilo sa zrútiť na zem. Chcel som utiecť. Všetci plakali a zdesení očakávali okamih konca sveta.

Vedľa stál istý neveriaci, ktorý sa dopoludnia vysmieval ľuďom, že sa náhlia do Fatimy, aby videli malé dievča. Pozrel som na neho. Bol ohromený, s údivom cival na slnko, celý sa triasol. Konečne zdvihol ruky k nebu, padol na kolená nehľadiac na blato a volal! „Madona, Madona!“ Úbožiak, nezmohol sa na nič iného. Medzitým ľudia neprestávali nariekať a oplakávať svoje hriechy. Zo všetkých strán sa ponáhľali do kaplnky, ktorá bola zakrátko preplnená.

Počas trvania slnečného zázraku bolo celé okolie, všetky predmety v ňom kolorované meniacimi sa farbami dúhy. Keď sme si hľadeli do tvárí, aj tie boli rôzne sfarbené. Jeden bol modrý, druhý žltý, tretí červený a tak ďalej. Všetko to zvyšovalo strach ľudí. Asi po desiatich minútach sa slnko vrátilo na pôvodné miesto, také, aké bolo predtým, bledé a bez lesku.

Keď si ľudia uvedomili, že nebezpečenstvo pominulo od radosti vyskakovali a ako jednými ústami hlasno volali „Zázrak, zázrak!“ „Nech je pochválená Naša Milá Pani z Fatimy!“

Mangalore 13. júla 1931

Ignacio Laurencu Pereira – očitý svedok

PO VEĽKOM ZÁZRAKU

Po skončení veľkolepých javov, nadšenie ľudí, naopak, priam prepuklo. Všetci sa tlačili k deťom, ktorých predpovede sa tak znamenite potvrdili. Každý ich chcel vidieť, dotknúť sa ich, niečo sa opýtať. Hyacinta od strachu z nesmiernych prejavov pozornosti začala plakať. Našiel sa statočný muž, vzal ju na ramená a zanesol na cestu, kde ju odovzdal rodičom. František bol veselý, odvážne si sám razil cestu nadšeným davom. Hlavná pozornosť sa koncentrovala na Luciu. Náhle spozorovala, že je na ramenách nejakého siláka, ten však v dave nemohol vidieť, kam kráča. Potkol sa na kameni, padol, ale dievčaťu sa nič nestalo, lebo ju už vo vzduchu, zadržali ďalší z masy účastníkov zázraku.

Konečne boli deti doma. „Pamätám sa dobre,“ píše Lucia, „že toho dňa som dorazila domov bez vrkoča a ešte i teraz vidím mrzutosť svojej matky, keď zbadala, že moje vlasy sú kratšie ako Františkove. Zmizla mi nielen šatka, ale nerozumní ľudia mi z nadšenia ostrihali i vlasy.“ Stovky šli s deťmi a svojou dotieravosťou ich obťažovali hlboko do noci a ešte i v nasledujúce dni.

Otázkam nebolo konca. Tak to šlo týždne a mesiace. Nespočetní návštevníci – a boli medzi nimi nielen dobroprajníci – stali sa pre deti nemalou záťažou.

Ani pre Visconde de Montelu nebolo ľahké dostať sa do domu pána Marto ešte v ten deň, aby sa znova vypytoval a tak doplnil svoje informácie.

Informácie od Lucie

„Je pravda, že sa ti dnes v Cova da Iria zjavila Madona?“ pýtal sa Lucie.

„Áno.“

„Bola oblečená ako inokedy?“

„Mala tie isté šaty.“

„Je pravda, že sa ti ukázal aj svätý Jozef s Ježiškom?“

„Áno, je to pravda.“

„Videla si aj iné zjavenia?“

„Aj Spasiteľ sa zjavil, požehnal ľud, potom som ešte videla dva razy Madonu, ale rôznym spôsobom?“

„Chcem povedať, že sa zjavila ako Sedembolestná, ale bez meča v hrudi, ďalej, ale to neviem správne vyjadriť, bola oblečená ako Naša Milá Pani z hory Karmel.“

„Videla si tieto Zjavenia súčasne?“

„Nie, najprv som videla Kráľovnú svätého ruženca, potom svätého Jozefa s Ježiškom, potom Spasiteľa samého, potom Pannu Máriu.“

„Videla si Ježiška stáť, alebo bol v náručí svätého Jozefa?“

„V náručí svätého Jozefa.“

„Bolo dieťa už veľké?“

„Nie, bolo malé.“

„Aký mohlo mať približne vek?“

„Azda jeden rok.“

„Zjavili sa ti aj pri dube?“

„Nie, oni sa zjavili pri slnku, keď sa už Madona od duba vzdialila.“

„Videla si Spasiteľa stáť alebo sedieť?“

„Videla som len vrchnú časť postavy.“

„Ako dlho trvalo zjavenie pri dube? Asi toľko, ako modlitba jedného ruženca?“

„Myslím, že nie tak dlho.“

„Boli postavy pri slnku viditeľné dlhší čas?“

„Nie, len krátko.“

„Povedala ti Pani, kto je?“
„Áno, povedala, že je Kráľovná svätého ruženca.“
„Pýtala si sa jej čo si želá?“
„Áno, opýtala som sa jej.“
„Aká bola odpoveď?“
„Povedala, že sa ľudia majú obrátiť a viac neurážať Pána, lebo aj tak bol veľmi mnoho urážaný, modliť sa ruženec a prosiť za odpustenie hriechov.“
„Iné nič nepovedala?“
„Ešte vyslovila želanie, aby v Cova da Iria postavili kaplnku.“
„Za aké peniaze má byť postavená?“
„Myslím, že za tie, ktoré sa tam dole nazbierali.“
„Prezradila niečo o našich vojakoch, ktorí padli vo vojne?“
„O nich nehovorila.“
„Povedala, aby si ľudí upozornila na slnko?“
„To mi nepovedala.“
„Chce, aby ľud činil pokánie?“
„Áno.“
„Vyslovila zvlášť slovo pokánie?“
„Nie, riekla, že sa máme modliť ruženec, máme sa polepšiť a Pána prosiť za odpustenie hriechov. Slovo pokánie nikdy nevyslovila.“
„Kedy začal slnečný zázrak? Keď Pani dohovorila?“
„Áno.“
„Videla si ju prichádzať?“
„Áno.“
„Z ktorej strany?“
„Z východu.“
„A inokedy?“
„To som si nevšimla.“
„Videla si ju odchádzať?“
„Áno.“
„Ktorým smerom?“
„K východu.“
„Kráčala dozadu, alebo sa obrátila chrbtom?“
„Obrátila sa k ľuďom chrbtom.“
„Trvalo dlho, kým sa stratila?“
„Nie, krátko.“
„Bola obklopená leskom?“
„Vždy sa zjavila v plnom lesku, predtým ma oslepoval, musela som si často trieť oči.“
„Myslíš, že sa ešte zjaví?“
„Nepočítam s tým, že ju ešte uvidím, o tom mi nič nepovedala.“
„Zamýšľáš ísť trinásteho nasledujúceho mesiaca opäť do Cova da Iria?“
„Nie, pane.“
„Urobí Madona aj iné zázraky, vylieči chorých?“
„To neviem.“
„Predniesla si niektoré prosby?“
„Dnes som povedala, že by som k nej mala mnohé prosby. Odpovedala, že niektoré budú vyslyšané, iné nie.“
„Vyjavila ti, kedy sa to stane?“
„Nie.“
„Čomu má byť podľa jej želania zasvätená nová kaplnka?“

„Povedala, že je Kráľovnou svätého ruženca.“
 „Chce, aby tam chodili ľudia zo všetkých strán?“
 „V tom smere nedala nijaké pokyny.“
 „Videla si znamenie na slnku?“
 „Áno, videla som.“
 „Sporovala si pri dube aj iné zjavenia?“
 „Nič iné som nevidela.“
 „Kedy sa ti zdala Pani krajšia, teraz, alebo predtým?“
 „Videla som ju vždy rovnako peknú.“
 „Akú farbu mali jej šaty, keď sa zjavila pri slnku?“
 „Plášť bo farby blankytnemodrej, šaty boli biele.“
 „Ježiško, svätý Jozef a Spasiteľ?“
 „Oni mali červené odevy.“
 „Kedy si sa pýtala Madony, čo urobí, aby všetci uverili v zjavenie?“
 „Po prvý raz, myslím, v júni. Neskôr som sa opýtala ešte viackrát.“
 „Kedy ti prezradila tajomstvo?“
 „Zdá sa mi, že to bolo pri druhom zjavení.“

Čo videli Hyacinta a František?

Všetky údaje Lucie boli potvrdené odpoveďami Hyacinty. Ako pri predošlých zjaveniach, aj teraz počuli slová Madony len dievčatá. František bol iba divák, musel však častejšie zatvoriť oči. Prinášame niektoré výpovede, ktoré uviedli súrodenci trinásteho októbra a devätnásteho októbra ich znova potvrdili.

Rozpráva Hyacinta

„Koho si ešte okrem Madony spoznala v Cova da Iria?“
 „Videla som svätého Jozefa a Ježiška.“
 „Kde si ich videla?“
 „Stáli vedľa slnka.“
 „Videla si aj Spasiteľa, Sedembolestnú Matku a Máriu z hory Karmel?“
 „Nie.“
 „Ale 11. októbra si mi povedala, že sa zjavila.“
 „Lucia spozorovala i druhú Madonu, ja nie.“
 „Bol Ježiško vpravo alebo vľavo od svätého Jozefa?“
 „Bol vpravo.“
 „Stál, alebo ho držal svätý Jozef v náručí?“
 „Stál.“
 „Videla si pravé rameno svätého Jozefa?“
 „Nie.“
 „Aké veľké bolo dieťa?“
 „Dieťa nedosahovalo svätému Jozefovi ani po pás.“
 „Aké bolo asi staré?“
 „Približne ako Deolinda das Naves.“ (Asi dvojročná.)
 „Čo povedala Madona?“
 „Hovorila, že sa máme každý deň modliť ruženec a v Cova da Iria má byť vybudovaná kaplnka.“
 „Počula si to, alebo ti to povedala Lucia?“
 „Počula som to od nej.“

„Odkiaľ prišla Madona?“
 „Od východu.“
 „A ktorým smerom odchádzala?“
 „Smerom k východu.“
 „Vzdŕaľovala sa chrbtom, dívajúc sa na ľudí?“
 „Nie, otočila sa.“
 „Požiadala vás, aby ste znova prišli do Cova da Iria?“
 „Už predtým riekla, že sa ukáže posledný raz a dnes to opakovala.“
 „Ináč vám Madona nepovedala nič?“
 „Dnes povedala, že sa treba každý deň modliť ruženec.“
 „Vravela, kde sa ruženec treba modliť?“
 „Nie nepovedala.“
 „Nehovorila, že sa ruženec má modliť v kostole?“
 „To netvrdila nikdy.“
 „Ty sa ho kde radšej modlíš, doma, či v Cova da Iria?“
 „V Cova da Iria.“
 „A prečo?“
 „Len tak.“
 „Z akých peňazí treba vybudovať kaplnku?“
 „Povedala, že sa kaplnka má vybudovať, ale o peniazoch nebola reč.“
 „Dívala si sa na slnko?“
 „Áno.“
 „Videla som slnko červené, zelené a v iných farbách, všimla som si, že sa otáčalo.“
 „Počula si, keď Lucia upozornila ľudí na slnko?“
 „Áno, to som počula, zvolala veľmi hlasno, aby sa naň ľudia pozreli. Slnko sa už otáčalo.“
 „Dala Madona pokyn, aby ste na to ľudí upozornili?“
 „Nie, nič také nepovedala.“

Výpoved' Františka

„Tiež si teraz videl Madonu?“
 „Áno.“
 „Ktorá to bola Madona?“
 „Kráľovná svätého ruženca.“
 „Ako bola oblečená?“
 „Bola bielo oblečená a v ruke držala ruženec.“
 „Spoznal si aj svätého Jozefa a Ježiška?“
 „Áno.“
 „Kde si ich videl?“
 „Vedľa slnka.“
 „Bolo dieťa v náručí svätého Jozefa, alebo stálo vedľa neho?“
 „Stálo vedľa neho.“
 „Bolo veľké alebo malé?“
 „Malé.“
 „Asi také, ako Deolinda das Naves?“
 „Práve také.“
 „Ako držala Madona ruky?“
 „Držala ich zložené.“
 „Videl si ju nad dubom, či vedľa slnka?“
 „Aj vedľa slnka som ju videl.“

„Čo vydávalo väčší lesk, slnko alebo tvár Madony?“
 „Tvár Madony.“
 „Rozumel si, čo hovorila?“
 „Nič som nerozumel.“
 „Kto ti prezradil tajomstvo? Madona?“
 „Nie, Lucia.“
 „Môžeš mi ho povedať?“
 „To nemôžem.“
 „Nechceš hovoriť, lebo sa bojíš Lucie; bojíš sa, že ťa bude bit?“
 „Ó, nie.“
 „Teda prečo mi ho nepovieš? Bol by to hriech?“
 „Možno, že by to bol hriech – vyzradiť tajomstvo.“
 „Je to tajomstvo o tvojej spáse, o spáse Lucie a Hyacinty?“
 „Áno.“
 „Aj o spáse pána farára?“
 „To neviem.“
 „Boli by ľudia smutní, keby sa ho dozvedeli?“
 „Áno.“
 „Z ktorej strany prišla Pani?“
 „Od východu.“
 „A odišla tým istým smerom?“
 „Áno.“
 „Vzd'alovala sa tvárou k ľuďom?“
 „Nie obrátila sa.“
 „Pomaly alebo rýchlo?“
 „Pomaly.“
 „Robila kroky ako my?“
 „Nie, vzd'alovala sa rovno, bez toho, aby pohybovala nohami.“
 „Kedy sa ti zdala krajšia? Dnes alebo predtým?“
 „Videl som ju stále rovnakú.“
 „Pozoroval si znamenie slnka?“
 „Videl som slnko krúžiť, vyzeralo ako žeravé koleso.“
 „Stal sa tento zázrak pred odchodom Madony alebo potom?“
 „Hneď, keď sa stratila.“
 „Požiadala Pani Luciu, aby na to upozornila ľudí?“
 „Nie, nič nepovedala, len ukázala prstom na slnko predtým, ako sa vzdialila.“
 „Začal sa zázrak ihneď?“
 „Áno.“
 „Ktoré farby si videl v slnku?“
 „Videl som veľmi pekné farby: blankytne modrú, žltú a iné.“

To čo vypovedali deti o Kráľovnej nebies, hovorí samo za seba, a vrhá jasné svetlo na udalosti.

Všimnime si vonkajší priebeh zjavení. Ich veľkolepá harmónia vrcholiaca v nebeskom posolstve je dôkazom ich pravosti, tak ako aj podoby, v ktorých sa najsvätejšia Panna, naša milá Pani ružencová, pri rozlúčke ukázala.

Rozoberme si niektoré skutočnosti:

Madona, ktorá sa doposiaľ zjavovala v rovnakej podobe, sa teraz v rýchlej obmene zjavuje so Svätou rodinou, ako Sedembolestná Matka a ako Mária z hory Karmel.

Prečo vlastne takto?

Chcela jednoduchých veriacich poučiť, že je stále tou istou milosrdnou Matkou a je jedno, pod ktorým titulom ju vzývame? Bezpochyby! Zároveň bolo jej úmyslom vzbudiť lásku k ružencu a túžbu po cnostiach, ktoré sa v tajomstvách ruženca objavujú? Aj to môžeme predpokladať.

Akým povzbudzujúcim spôsobom nás učí radostný ruženec posvätiť svoj každodenný život, keď rozjímame o skrytom živote Svätej rodiny! A čo v nás môže dokonalejšie vzbudiť ľútosť a ducha pokánia nad obrazom zmučeného Spasiteľa a jeho trpiacej Matky – ako práve bolestný ruženec?

Tajomstvá slávnostného ruženca zas vyvolávajú túžbu po večnej vlasti, v ktorej nás Spasiteľ a Panna Mária očakávajú, vzbudzujú v nás lásku k Bohu, hlbokú túžbu po dokonalosti i vážne úmysly a vôľu urobiť všetko, aby sme unikli pekle a aby sme svoje utrpenie v očistci skrátili.

A práve postava Márie z hory Karmel, ktorej ďakujeme za privilegium prvých sobôt, upevňuje a oživuje v nás túžbu po najvyšších hodnotách.

Prečo si Panna Mária zvolila práve trinásty deň pre svoje zjavenia?

Podľa tradície zomrela Matka Božie trinásteho augusta; pätnásteho augusta, teda na tretí deň, bola prijatá do neba. Dávnejšie sa trinásty august v Portugalsku svätí ako osobitný sviatok s názvom: Sviatok dobrej smrti preblahoslavenej Panny Márie. Slávili ho najmä portugalskí františkáni a jezuiti. Profesor L. Fischer o tom našiel dôkazy v španielskych i portugalských archívoch.

Tri „FATIMSKÉ DETI“ PRED ZJAVENIAMI

Zjavenia, o ktorých sme hovorili, sú bezosporu veľkým zázrakom, keď hodnotíme ich vonkajšiu stránku, najmä však ich obsah a konečný cieľ.

Ale nie je menším zázrakom ani to, čím sa mienime zaoberať ďalej, totiž troma malými pastierikmi a ich vernosťou posolstvu Kráľovnej nebies. Premietnime si ich teraz pred vnútorným zrakom a všimnime si duchovný život týchto vyvolených detí Márie.

Iste nás hlboko dojme ich hrdinské úsilie prinášať obety a vrúcna horlivosť, pričom nemôžeme nevelebiť milosť, ktorá v ich dušiach takýto zázrak vytvorila. Ak chceme vystihnúť pravého ducha úcty k Našej Milej Panej z Fatimy, tieto deti sú našimi najlepšimi učiteľmi.

Im patrí kráľovstvo Božie

Pred neobyčajnými udalosťami roku 1917 bol život všetkých troch detí prostý, veselý a bezstarostný, teda taký, aký býva v pokojnej kresťanskej rodine. Hyacinta a František mali už od útleho veku neobyčajný srdečný vzťah k Lucii a vyhľadávali jej spoločnosť. Vraj im zďaleka nepôsobilo takú radosť hrať sa s inými deťmi, preto navštevovali – kedy len mohli – Luciu. Oblúbeným miesto nerozlučnej trojice bola studňa v rodičovskej záhrade súrodencov, skrytá v tóni korún mandľovníkov, olív a gaštanov.

Druh hry najčastejšie vyberala Hyacinta. Často si tu opakovali rozprávky vypočuté predchádzajúci večer v kruhu svojich rodín. Ako rýchlo a pokojne plynul čas!

Aj neskôr, keď nadišli dni súžení, vyhľadávali toto miesto, ale už nie aby sa bavili a tešili rozprávkami, lež aby ukrylo ich modlitby a neraz i smútok a plač. Nevinné srdcia detí poznali zväčša len veselosť, smiech, spev, pohodu. Na tom skrytom mieste nikto nerušil ich úprimnú radosť. Lucia ako najstaršia však často musela plniť aj určité povinnosti. Ak mali susedky prácu niekde mimo obce, nechávali občas svoje deti na dvore pani Rosy, zveriac ich do opatery osemročnej Lucie a jej dvoch starších sestier, ktoré sa doma učili šiť. Tak sa stal dvor a humno pani Santos akýmisi detskými jasľami, kde mala hlavný dozor maličká Lucia. V takéto dni sa František s Hyacintou chtiac-nechtiac museli zriecť prítomnosti oblúbenej

sesternice a hrať sa s ostatnými deťmi. Poobede, najmä v pôstnej dobe, pani Mária Rosa zvyčajne vyučovala svoje deti katechizmus. Bola by sa hanbila, keby pri skúške z náboženstva niečo nevedeli. Ak boli prítomné aj iné deti, zúčastňovali sa nábožných hodín tiež. Ak niekedy obžalovalo nejaké dieťa iné, že hovorí škaredé reči, Mária Rosa pred všetkými ostro pokarhala vinníka: „Škaredé reči sa nesmú hovoriť! Zlé deti, ktoré sa dopustia hriechu, prídu do pekla, ak sa nevyspovedajú.“ To urobilo na všetky deti hlboký dojem, najmä na Hyacintu.

Raz prišla Hyacinta s bratom ako obyčajne k Lucii. Keď zbadala na dvore hŕbu iných detí, trochu zaváhala, potom sa opýtala: „Lucia, dovoľí ti dnes matka, aby si šla s nami?“

„Nie, dnes nemôžem.“

„Tak ideme do záhrady s Františkom sami.“

„Ale nie, radšej ostaňte tu. Budeme sa hrať s ostatnými.“

„Nie, naša mama nechce, aby sme sa hrali s ostatnými. Nechce, aby sme sa naučili škaredé reči, lebo je to hriech a malému Ježiškovi sa to nepáči.“

Vzala bračeka za ruku a vrátili sa domov.

Deti sa veľmi rady hrali „na zálohy“, kto prehral musel vykonať niečo na príkaz víťaza. Hyacinta najčastejšie požadovala chytať motýle alebo zbierať voňavé kvety. Jedného dňa, keď vyhrala Lucia, nariadila Hyacinte, aby objala a pobožkala jedného zo svojich bratov, ktorý práve písal pri stole. Malá však rázne odmietla: „To nie! Prečo mi radšej nerozkážeš pobožkať Spasiteľa?“ Pritom ukázala na nástenný kríž. „Dobre, prinies stoličku a daj Spasiteľovi tri bozky. Jeden za Františka, druhý za mňa a tretí za seba.“

„Spasiteľovi dám toľko bozkov, koľko len chceš“ a bozkávala Ukrižovaného s takou nábožnosťou, že Lucia na to ešte aj dnes spomína a ako hovorí, na ten pohľad asi nikdy nezabudne.

Malá sa zahľadela na kríž a spýtala sa:

„Prečo je vlastne Spasiteľ takto priklincovaný?“

„Lebo zomrel za nás.“

„Povedz mi, ako to bolo.“

Počas dlhých zimných večerov rozprávala pani Rosa svojim deťom udalosti zo života a utrpenia Ježišovho. Pretože Lucia mala veľmi dobrú pamäť, vedela príbehy podať ostatným deťom skoro doslovne. Preto jej nebolo ťažko vyhovieť Hyacinte. Malá s hlbokým dojatím vrúčne počúvala každé slovo, neraz pritom slzila. Ešte veľa rás prosila Luciu, aby jej rozprávala udalosti zo Spasiteľovho života. Často sa, plačúc, utvrdzovala v pevnom predsavzatí: „Úbohý Spasiteľ, ja nespáчам nijaký hriech, nechcem, aby si za mňa trpel.“

Veľkú radosť mávali deti z pohľadu na zapadajúce slnko. Keď nastala tma, opreteký rávali hviezdy, každé chcelo napočítať čo najviac. Na jasnej nočnej oblohe s nadšením to boli lampy, ktoré na nebeskej oblohe zapalovali anjeli. Slnko bolo lampou Spasiteľovou a mesiac lampou Madony. Opakovali sa však noci, keď „v lampe Madony“ už „vyhorel olej“, preto ju nebolo vidieť. Hyacinta často hovorievala: „Lampa Madony sa mi páči viac ako Spasiteľova, lebo nepáli a neoslepuje.“ František oponoval: „Ale nie, Hyacinta, žiadna lampa nie je taká pekná ako Spasiteľova.“ Nemohol sa nasýtiť obdivovaním slnečných lúčov, keď sa zavše večerami odzrkadľovali v oknách domov alebo keď nespočetnými zábleskami rozliali svoje svetlo na rannú rosu.

Kvety pre Ježiša

Pri príležitosti sviatku Božieho Tela vybrali aj Luciu, aby oblečená v bielom kráčala pred baldachýnom a rozsievala lupene kvetov pred sviatostným Spasiteľom. Keď sa to Hyacinta dozvedela, prosila sesternicu, aby aj jej u pána farára vymohla toto vyznamenanie.

„Tak rada by som hádzala kvety pred Ježiška!“

Nebolo ťažké vyhovieť jej žiadosti. Pred sviatkom bola skúška. Pani učiteľka všetkým vysvetlila, ako treba trúsiť lupene pred sviatostným Spasiteľom. „Uvidíme Ježiška?“ pýtala sa Hyacinta.

„Isteže, poniesie ho pán farár.“

Hyacinta poskakovala od radosti, každú chvíľu sa vypytovala, či ešte dlho treba čakať na sviatok Božieho Tela. Konečne nadišiel vyčúžený deň a dievčatá, slávnostne vyobliekané, kráčali pred baldachýnom, každé v ruke s košíčkom čerstvých lupienkov kvetov. Na vyznačených miestach Lucia usilovne rozsypala svoje kvety a naznačovala aj Hyacinte, aby robila podobne. Ta však upriamila svoje pekné oči na pána farára a zdalo sa, že nevníma nič iné. Na konci procesie bol jej košíček ešte plný kvetín.

„Prečo si nerozosievala kvety Ježiškovi?“

„Lebo som ho nevidela.“

Keď vyšli z kostola, pýtala sa Lucie: „Ty si Ježiška stretla?“

„Ako človeka nie. Nevieš, že Ježiška je možné vidieť iba v hostii? Je v nej skrytý. My ho takto prijímame vo svätom prijímaní.“

„A keď prijímaš, hovoríš s ním?“

„Isteže.“

„A prečo ho nevidíš?“

„Lebo je skrytý.“

„A ako je možné, že toľko ľudí skrytého Ježiša prijíma odrazu? To z neho každý dostane len kúsok?“

„Ale nie, či nevidíš, koľko je hostií? V každej z nich je schovaný Ježiško.“

Nejeden teológ by sa usmial nad vedomosťami Lucie, ale Ježiš na ňu iste hľadel s božským zaľúbením.

Hyacinta pokračovala: „Poprosím matku, aby mi dovolila ísť na sväté prijímanie.“

„Ale pán farár ti to nedovolí, kým nebudeš mať desať rokov.“

„Ty tiež nemáš desať rokov a už si bola na svätom prijímaní.“

„Ja som dobre vedela katechizmus, vy ho však neviete.“

Preto súrodenci prosili Luciu, aby ich učila katechizmus. Učili sa s takou usilovnosťou, že v tom čase zabudli aj na hry. O niekoľko dní vedeli všetko, čo im mala učiteľka mohla odovzdať.

„Chceme sa učiť ďalej, to, čo si nám povedala, už vieme.“ A ustavične naliehali na Luciu, aby im rozprávala o skrytom Ježišovi.

S ovcami na vrchy

Medzitým Lucia dovŕšila ôsmy rok. Matka usúdila, že nadišiel čas prideliť jej nejakú stálejšiu prácu. Padlo rozhodnutie, že odteraz sa bude starať o ovce. Lucia oznámila novinku svojim malým priateľom. „Už sa nemôžeme spolu hrať, odteraz mám na starosti ovečky.“ Deti sa zarmútili, ale nie nadtľho. Obrátili sa s prosbou na matku, aby dovolila pásť ovce aj im. Spočiatku o tom nechcela ani počuť. Prosby detí však boli také naliehavé, že pani Olympia nakoniec privolila a zverila im tiež niekoľko oviec zo svojej čriedy.

Od toho dňa vstávali traja pastierikovia už s východom slnka a veselo hnali ovce na vrch, hrdí na takú zodpovednú úlohu. Nikdy však neopustili dom bez rannej modlitby. Najprv sa pomodlili Otčenáš, potom, tak ako ich matky naučili, prosili o pomoc a ochranu svojich anjelov strážcov.

Aký to bol nádherný život v slobodnej prírode! Voľnosť prostredia im poskytovala nové, zaujímavejšie podnety k hram. Hyacinta si obľúbila najmä hru s ozvenou, ktorú jej údolie mnohonásobne opätovalo. Rada liezla na skaly, odkiaľ postupne kričala všetky mená, ktoré

jej prišli na myseľ. Najlepšiu ozvenu dávalo meno „Mária“. Často volala celé „Ave, Maria“, slovo za slovom, aby počula ich echo.

František si zas obľúbil vtáčatá. Delil sa s nimi o svoju skromnú zásobu chleba. Po hostine vyleteli na vetvičky stromov, kde čvirikali, šantili, spievali a pod nimi opreteký spieval a pískal František. Nestrpel, aby sa niekto čo i len dotkol vtáčích hniezd. Raz videl chlapca s uloveným pekným vtáčikom. Kúpil nešťastného operenca za dva groše, čo bol celý jeho majetok, aby ho ihneď pustil na slobodu. Ešte za ním volal, aby si inokedy dával pozor a nedal sa viac lapiť. Dobrotu svojho srdiečka preukazoval aj pri iných príležitostiach. Na pastvisku stretávali starú ženu, ktorá obďaleč pásala malé stádo oviec. Niekedy sa jej stádo rozutekalo a chudera stará pani mala problém ho znova zhromaždiť. Ak to bolo v blízkosti detí, František prvý utekal na pomoc. Keď boli ovečky pokope, nečakal na poďakovanie, ale hneď odbehol k svojim. Starenka ho volala anjelom strážcom. Hyacinta si zvlášť obľúbila malé biele ovečky. Často ich pritúlila k srdcu a večer niektorú z nich niesla na ramenách domov, aby sa „priveľmi neunavili.“ Keď sa raz vracali domov, Hyacinta s malým jahniatkom na ramenách kráčala uprostred stáda.

„Hyacinta, čo robíš medzi stádom?“

„Kráčam tak, ako Pán Ježiš na obrázku, ktorý som dostala. On tiež ide medzi ovečkami a jednu z nich nesie na ramenách.“

Podľa pokynov rodičov sa mali deti každý deň pomodliť ruženec. Niekedy im však neostal čas na hry. Čo robiť? Vynechať ruženec? To by bolo proti svedomiu. Čo teda? Rozmýšľali, kým neprišli na „ideálne riešenie“, ktoré im umožnilo oboje: Nevynechať ruženec i hrať sa. Vzali ružence do rúk a pekne sa prežehnali. Pri prvej perle jedno z detí povedalo len dve slová: „Ave, Maria“, ostatné pri nasledujúcej perle odpovedali tiež dvoma slovami „Ave Maria“. Pri veľkej perle sa všetci traja pomodlili „Otčenáš“ a tak to išlo až do konca. Nakoniec zas pekné prežehnanie a ruženec bol skončený, trvalo to dve minúty. Teraz sa mohli s čistým svedomím ďalej venovať hrám. Pravda, kým nastal čas zjavení, už dávno poznali pravú podstatu tejto modlitby a na svoj „detský ruženec“ len s úsmevom spomínali.

Návšteva anjela

Takto rástli traja pastierikovia v samote hôr, nevinní ako jahňatá a vtáčiky, ktoré ich obklopovali a dobrí ako malí anjelíci. A veru, ani by sme sa nečudovali, keby anjeli skutočne zostúpili, aby ich pripravili na veľké poslanie, pre ktoré ich Prozreteľnosť vyvolila.

Môžeme predpokladať, že sa im anjeli skutočne zjavili a to viackrát.

a/ Lucia už v roku 1915 dostala prvé, aj keď neurčité a nejasné znamenie. Bolo to v čase, keď jej ako osemročnej zverili opateru rodinného stádočka oviec. Jedného dňa bola s tromi dievčatmi na vršku Cobeco pri Aljustreli, kde stál veterný mlyn. (Lucia dievčatá menovala. Boli to jej sestry Mária Rosa, Mária Justino a kamarátka Teresa Matias.)

Po skromnom poludňajšom posilnení, keď sa začali modliť ruženec, spozorovali nad stromami doliny vznášať sa postavu, podobnú snehovej soche, ktorá sa v poludňajších lúčoch slnka zdala skoro priesvitnou. „Čo je to?“ pýtali sa deti úzkostlivo. Mechanicky pokračovali v modlitbe, ale ich oči boli upreté na postavu, pozorujúc každý jej pohyb. Keď modlitbu ukončili, postava zmizla.

Zjavenie sa počas niekoľkých týždňov opakovalo ešte dvakrát. Lucia o ňom nerozprávala, ale ostatné dievčatá nemlčali. Keď sa to začalo šuškať, dopyču sa o ňom aj Luciina matka. „Počúvaj, Lucia, ľudia rozprávajú, že ste videli neviem aké veci. Čo to má byť?“

„Netuším, mama,“ a snažila sa opísať postavu tak dobre, ako len vedela. Chcela vysvetliť, že pre veľkú vzdialenosť nebolo rozoznať črty tváre a pokračovala: „Vyzeralo to ako muž, ovinutý bielym plátnom.“

Matka s pohrdaním pokývala hlavou, akoby chcela naznačiť, že ide len o detské výmysly.

Uplynuli mesiace. Na neobyčajnú udalosť sa už zabudlo, len niektorých bavilo hnevať Luciu s plátenným mužom.

Stalo sa však, čo nikto nečakal. Udalosť sa opakovala, ale už omnoho konkrétnejšie a výraznejšie.

b/ Anjel pokoja.

Bolo to koncom jari roku 1916. František s Hyacintou dostali od matky už spomínaný súhlas hnať ovce na pašu, a tak boli opäť celý deň spolu so svojou najmilšou priateľkou Luciou. Jedného dňa začalo pršať, preto deti hľadali úkryt v malej jaskyni, schovanej medzi stromami. Otvor jaskyne smeroval k východu. Keď sa najedli a pomodlili ruženec, pokračovali v zábave. Zrazu ich hru prerušil prudký vietor. Deti sa bezradne dívali okolo seba. Tu zbadali nad olivovou záhradou, rozkladajúcou sa až po úpätie kopca, blížitiť sa niečo biele. Bola to taká istá postava, podobná snehovej soche, akú Lucia videla predtým. Aj teraz sa zdala sčasti priesvitnou. Keď sa zjavenie priblížilo, mohli rozoznať aj črty tváre. Bola to tvár 14-16 ročného mladíka nevidanej krásy. Zjavenie ich upokojilo: „Nemajte strach! Som anjel pokoja. Modlite sa so mnou!“

Mladík si kľakol, sklonil hlavu k zemi a trikrát zopakoval: „Môj Bože, verím v Teba, klaniam sa Ti, dúfam v Teba, milujem Ťa. Prosím o odpustenie za tých, ktorí neveria, neklaňajú sa Ti, nedúfajú v Teba, ani Ťa nemilujú.“

Deti, hnané nadzemskou silou, napodobňovali pohyby mladíka a opakovali za ním: „Môj Bože, verím v Teba, klaniam sa ti...“ Anjel vstal a povedal deťom: „Takto sa modlievajte. Najsvätejšie Srdcia Ježiša a Márie si všimnú vaše prosby.“

„Anjel zmizol. Ale jeho slová sa nám vryli do pamäti tak, že sme ich nikdy nezabudli. Od toho dňa sme častejšie padli na tvár a modlili sa tými istými slovami až dovedy, kým sme sa neunavili.“ (Lucia.)

c/ Druhé zjavenie.

Deti popisovali aj druhé zjavenie anjela. Bolo to v júli alebo auguste 1916. Hrali sa pri studni v záhrade Luciiných rodičov.

Zrazu sa pred nimi objavil ten istý mladík, anjel, a pýtal sa ich: „Čo robíte? Modlite sa mnoho! Najsvätejšie Srdcia Ježiša a Mária vás hodlajú použiť pre plány svojho milosrdenstva. Prinášajte Pánovi stále modlitby a obety, ako zadosťučinenie za mnohé hriechy, ktorými je urážaný a proste za obrátenie hriešnikov. Tak prispejete k dosiahnutiu mieru pre vašu vlasť. Ja som anjel Strážca Portugalska. Predovšetkým oddane a trpezlivo prijímajte utrpenia, ktoré na vás Pán Boh zošle.“

„Tieto slová,“ hovorí Lucia, „sa hlboko vryli do našich myslí a účinkovali ako svetlo, v ktorom sme spoznali, ako veľmi nás Boh miluje a ako chce byť milovaný. Ďalej sme spoznali význam obetí, skutočnosť, že obetami veriacich ľudí Boh obráti hriešnikov. Tak sme začali Pánovi obetovať všetko. Umŕtvovali sme sa. Padli sme na zem a celé hodiny opakovali modlitbu anjela.“

d/ Tretie zjavenie anjela s podaním svätého prijímania.

Uplynuli dva alebo tri mesiace. Deti vyhánali ovečky znova na úpätie vrchu. Po olovrante sa utiahli do jaskyne, aby sa pomodlili ruženec a modlitbu anjela. Modlitby viackrát zopakovali. Zrazu ich obklopilo oslnujúce svetlo. Keď sa zdvihli, uvideli anjela, ktorý v jednej ruke držal kalich. Nad kalichom sa vznášala hostia, z ktorej stekali kvapky krvi späť do čaše. Kalich a hostia ostali vo vzduchu, kým anjel kľakol k deťom a požiadal ich, aby tri razy opakovali: „Najsvätejšia Trojica, Otec, Syn a Duch Svätý, klaniam sa Ti v najhlbšej úcte a obetujem Ti drahocenné Telo, Krv, Dušu a Božstvo nášho Pána Ježiša Krista, ktorý je prítomný vo všetkých svätostánkoch sveta. Obetujem ti to na uzmiernenie za potupovania, znesvätenia a ľahostajnosť, ktorou je Ježiš urážaný. Pre nekonečné zásluhy Jeho Najsvätejšieho Srdca a na príhovor Nepoškrvneneho Srdca Márie Ťa prosím za obrátenie úbohých hriešnikov.“

Potom vstal, vzal hostiu, podal ju Lucii, obsah kalicha rozdelil medzi Hyacintu a Františka: „Prijmite Telo a Krv Ježiša Krista, ktorého nevďační ľudia tak hrozne urážajú. Kajajte sa za ich hriechy a potešte svojho Boha!“

Znova padol na tvár, tri razy sa pomodlil: „Najsvätejšia Trojica...“ Nato zmizol.

Deti sa modlili ďalej opakujúc slová, ktoré ich naučil anjel, kým František nespozoroval, že sa zvečeralo a je čas vrátiť sa domov.

Nadprirodzené fluidum, vyžarujúce z anjela, ich natoľko premohlo, že mali zmysly celkom ochromené. Trvalo dlho, kým prišli k sebe a vrátili sa do reálneho sveta.

„Neviem, čo je so mnou,“ sťažovala sa Hyacinta. „Nechce sa mi rozprávať, spievať, ani sa hrať, nemám silu k ničomu.“

„Ja tiež nie,“ pridala sa František. „Ale to nič! Zážitok s anjelom je krajší ako všetko.“ Celé dni žili deti v akomsi apatickom stave a len postupne sa spamätávali.

Neskôr mohli konštatovať, že zjavenia Matky Božej mali celkom iný účinok. Prinášali im pocit pokoja do Boha ponorenej duše, na druhej strane ich sprevádzala telesná sviežosť a nadšenie, ktoré ich nútili zvestovať svoje dojmy ďalej. Aký je zmysel týchto prvých neobyčajných udalostí? Boli zaiste prípravou na neskoršie poslanie detí, skúškou a zároveň i poučením. Aj nám predznamenávajú pohľad do zahmlenej budúcnosti, na novovznikajúce pohanstvo, na hordy bojujúcich ateistov, na tých, ktorí neveria, neklaňajú sa, nedúfajú a nemilujú, ale útočia proti nebu a so satanskou nenávisťou hanobia sviatosť Božej lásky. Hlavným poslaním týchto zjavení bolo, aby sa deti pripravili poznať starostlivosť Matky Božej a naďalej ju rozširovať.

TRI „FATIMSKÉ DETI“ PO ZJAVENIACH

Takto sa blížili dni, keď sa Cova da Iria mala stať nevyčerpatelným prameňom milostí Matky Božej.

Prví, ktorých sa tieto milosti požehnaní týkali, boli traja pastierikovia.

Stalo sa nasledujúceho dňa po prvom zjavení. Keď deti došli do Cova da Iria, Hyacinta sa utiahla stranou a sadla si na skalu.

„Hyacinta, nejdeš sa s nami hrať?“

„Dnes sa nechcem hrať.“

„A prečo?“

„Lebo myslím na to, čo nám prikázala Pani: Máme sa modliť a prinášať obety za obrátenie hriešnikov. Teraz sa musíme pri ruženci modliť celé Ave, Maria a celý Otčenáš. Ale ako máme prinášať obety?“

To bola skutočne vážna otázka, presahujúca ich asketické vedomosti.

Nikto nepoznal odpoveď.

„Už to mám!“ skríkol konečne František. „Dáme svoj olovrant ovečkám a tak prinesieme obeť. Dnes sa zriekneme svojho chleba.“ Ako povedali, tak i urobili! To bol ich prvý pôst po zjavení.

Hyacinta sedela ďalej zamyslená. „Pani povedala, že mnohé duše prídu do pekla. Čo je vlastne peklo?“

„Peklo,“ vysvetlila Lucia, ktorá mala zo všetkých troch najširšie náboženské vedomosti, „peklo je hlboká priepasť plná divej zveri s obrovským ohňom, kde sú hodení všetci, ktorí zhršili a nevypovedali sa; tam horia naveky.“

„A nikdy odtiaľ nevyjdú?“

„Nie.“

„Ani po mnohých a mnohých rokoch?“

„Nie, taká je pravda. Peklo nikdy neprestane a nebo tiež nie. Kto raz vstúpi do neba, odtiaľ sa tiež viac nevráti.“

„A ten, čo príde do pekla, naozaj odtiaľ nevyjde?“

„Už som ti povedala! Nevieš, že nebo a peklo sú večné? To znamená, že nikdy neprestanú, ale trvajú stále.“

„Bez toho, aby sme si to uvedomovali,“ spomína neskôr Lucia, „v ten deň sme mali prvé rozjímanie o nebi, pekle a večnosti.“

Takýmto spôsobom ich pripravovala Matka Božia na trinásty júl, na hrôzostrašný pohľad do pekla.

Predstava večnosti na Hyacintu hlboko zapôsobila. Často sa pri hre pozabudla, chvíľku postála, premýšľala.

„Počúvaj, ani po mnohých rokoch neprestane peklo?“

A inokedy: „Nezomrú ľudia, ktorí tam horia? Nezhoria na popol?... A keď sa budeme veľa modliť za hriešnikov, nepošle ich Spasiteľ do pekla? A keď prinesieme obety? Úbohé duše! Musíme sa za ne modliť a prinášať mnohé obety!“

Po čase: „Ó, aká dobrá je Pani! Prisľúbila nám, že nás zoberie do neba.“

Videním pekla sa Hyacintine bolestné obavy o hriešnikov ešte zintenzívnili. Často sedela bez záujmu o hru a v zamyslení šepotala: „Peklo! Peklo! Mne je tak ľúto duší, ktoré prídu do pekla! A ľudia tam horia ako uhlie v ohni.“ Trasúc sa kľakla, zložila ruky a modlila sa: „Ó, môj Ježišu, odpusť nám naše hriechy, zachráň nás od pekelného ohňa, prived' všetky duše do neba a pomôž tým, ktorí to najviac potrebujú.“

Niekedy vyzerala, ako keby sa prebrala zo sna, vzápätí naliehala: „Lucia, František, nechcete sa so mnou modliť? Musíme sa mnoho modliť, aby sme zachránili duše od večného zatratenia! Tak mnoho ich tam príde! Prečo Madona neukáže hriešnikom peklo? Keby ho videli, nikdy viac by nehrešili a tak by tam neprišli. Musíš Madone povedať, aby ukázala peklo všetkým ľuďom ktorí sú v Cova da Iria.“ Nemohla sa tejto myšlienky zbaviť. Neskôr sa začala znova vypytovať: „Čo páchajú ľudia, ktorí prídu do pekla?“

„To neviem, možno nejdú na omšu, kradnú, hovoria škaredé slová, majú zlé žiadosti, prisahajú – a neviem čo ešte.“

„A pre jediné slovo môžu prísť do pekla?“

„Čo chceš, keď je to hriech!“

„Ach, veď by pre nich nemalo byť námahou ostať ticho alebo ísť na svätú omšu.“

„Ó, aké starosti mi robia títo hriešnici! Keby som im len mohla ukázať peklo!“

Potom zase objala Luciu a hovorila: „Je idem do neba, ale pretože ty tu ešte ostaneš, povedz všetkým, ak ti to Madona dovoľí, aké strašné je peklo, aby nikdy viac nehrešili a nikdy sa do neho nedostali.“ Pohrúžená do obáv opakovala: „Tak mnoho ľudí prepadne peklu! Tak veľa duší!“

„Nemusíš mať nijaké obavy, ty prídeš do neba.“

„To viem, ale ja by som chcela, aby aj ostatných ľudí prijalo nebo.“

Raz, keď odmietla jesť, Lucia nástojila: „Ale teraz už jedz, Hyacinta!“

„Nie, prinesiem túto obeť za hriešnikov, ktorí sú príliš nenásytní.“

Počas svojej poslednej choroby túžila Luciu doprevádzať na svätú omšu.

„Hyacinta, nemôžeš ísť so mnou, napokon, dnes nie je nedeľa.“

„Viem, ale chcem ta ísť za hriešnikov, ktorí nejdú do kostola ani v nedeľu.“

Keď počula škaredé slová, zakryla si tvár rukami a šepkala: „Bože môj, títo ľudia netušia, že prídu do pekla, keď hovoria také nepekné reči. Ježišu, prosím Ťa za nich“ a vrúcne opakovala modlitbu, ktorú ju naučila presvätá Panna: „Ó, môj Ježišu, odpusť nám naše hriechy...“

Pohľad do pekla ju natoľko zdesil, že aj najťažšie skutky pokánia a sebazapierania sa jej zdali znesiteľnými, len keď mohla čo i len jednu dušu zachrániť pred peklom.

Hoci bol František pokojnejší a zdá sa, že mal chladnejší temperament ako sestra, aj on bol z pohľadu na peklo otrasený. V ňom však prevládol dojem, ktorý deti tri razy poznali, keď sa videli ponorené do nekonečného Božieho svetla.

Často sa k nemu vracal slovami: „Horeli sme v svetle, v ktorom je Boh a predsa sme nezohoreli. Aký úžasný je Boh! Ó, to nie je možné ani vypovedať. Ako ma to bolí, že On bol taký smutný. Keby som Ho len mohol potešiť!“

Tešiť Boha v Jeho smútku za hriechy sveta, bola Františkova najutkvetejšia myšlienka.

Istého dňa, keď došli na pastvu, vystúpil na vysokú skalú a povedal dievčatám: „Nechod'te sem, nechajte ma samého na pokoji!“

Dievčatá chytali motýle a keď nejakého polapili, ihneď ho pustili na slobodu, aby priniesli obeť; nech voľne lieta.

Až neskoro popoludní si spomenuli na Františka a zašli k nemu: „František, prídeš s nami jesť?“

„Nie, jedzte teraz samy.“

„A ruženec sa s nami prídeš pomodliť?“

„Na ruženec prídem, zakričte na mňa!“ Keď ho zavolali, chcel, aby šli za ním na skalú, ale miesto bolo také úzke, že by tam sotva mohli kľáčať.

„Čo tu vlastne robíš tak dlho?“

„Myslím na Pána, ktorý je pre mnohé hriechy taký zarmútený. Ako rád by som ho potešil, keby som len mohol. Preto strávim dnešný deň v modlitbe a v pôste.“

Neskôr ešte dodal: „Pre mňa bolo veľkým šťastím vidieť anjela, ešte väčši vidieť Madonu, ale najväčšiu radosť mám zo spoznania Boha vo svetle, ktoré Madona nechala žiariť v našich srdciach.“

Aký krásny je Spasiteľ! Ale zároveň taký zarmútený pre mnohé hriechy. My nesmieme spáchať nijaký hriech!“

„František,“ opýtala sa ho raz Lucia: „Čo by si radšej, tešiť Spasiteľa, alebo obrátiť hriešnikov, aby ani jeden neprišiel do pekla?“

„Radšej by som tešil Spasiteľa. Nezbadala si, aká bola Madona smutná posledný mesiac, keď povedala, že ľudia by nemali urážať Spasiteľa, už aj tak bol ťažko urážaný? Preto chcem najprv tešiť Spasiteľa a potom obrátiť hriešnikov, aby ho viac nehanili.“

Keď už bol chorý, raz sa vyznal: „Bude Spasiteľ vždy taký smutný? Mňa tak bolí, že On je zarmútený! Prinesiem mu toľko obetí, koľko len budem vladať. Odteraz sa nebudem strániť návštev, aby som aj takto priniesol obeť.“

Za obrátenie hriešnikov

Po prvom zjavení znásobili deti svoje obety za obrátenie hriešnikov. Hyacinta bola snáď najhorlivejšia a nedala si ujsť nijakú príležitosť k obeť.

Istého dňa stretli deti z dvoch bedárskych rodín, žijúcich len z milodarov.

„Ponúkne chudobným deťom náš olovrant za obrátenie hriešnikov?“ pýtala sa Hyacinta – a už bežala k nim, aby darovala svoj podiel. Rozhodli sa, že pri každom stretnutí im nechajú olovrant. Prirodzene, tieto sa darom veľmi tešili a odteraz svoje cesty usmerňovali tak, aby štedrých dobrodincov stretli čo najčastejšie. Takto sa množili príležitosti k pôstu malých apoštolov. Keď sa k večeru hlásil hlad, podľa možnosti ho utíšili korenkami, morušami a žaluďmi. Hyacinta aj tu našla príležitosť k vystupňovaniu obety. Keď sa František vyškriabal na strom, aby nazbieral žalude, radila mu, aby zbieral len tie najhoršie, lebo sú trpkéjšie.

„Hyacinta, nechaj tie žalude, necítiš, aké sú horké?“

„Práve preto ich jem, lebo sú trpké. Takto môžeme obrátiť viacej hriešnikov.“

Keď dostali nejaké chutné ovocie alebo inú pochúťku, poslúžilo im to ako výborná príležitosť k ďalším obeťám. Raz sa hrali pri studni, keď im matka priniesla hrozno z vlastnej vinice. Deti sa hroznu veľmi potešili, sotva sa však matka vzdialila, Hyacinta nadhodila: „Nejedzme

ho, prinesme obeť za hriešnikov.“ A už sa ponáhľali na ulicu, aby chutné ovocie podarovali známym chudobným.

Inokedy im matka ponúkla plný košík čerstvých fig. Len čo ich ochutnali, Hyacinta navrhla: „Dnes sme ešte nepriniesli nijakú obeť za obrátenie hriešnikov. Musíme tak urobiť!“ A so zopätými rukami, v mene všetkých troch, priniesla aj toto sebazaprenie ako obeť Pánovi. Ovocie putovalo k chudobným.

František sa nielen spolupodieľal na obetách, ktoré navrhli dievčatá, ale pripájal k nim aj nové.

Raz im priniesla Luciina krstná mama jablčnú šťavu. Pohár položila pred Františka, ten ho posunul ďalej: „Pite najprv vy!“ Medzitým sa vytratil. Aj keď na neho viackrát volali, neozýval sa. Dievčatá zašli k studni v nádeji, že ho tam nájdu. „František, ty si nepil z jablčnej šťavy. S krstnou mamou sme ťa niekoľkokrát volali, ty si sa však neukázal.“

„Keď som zobral pohár do ruky, prišla mi na um myšlienka, že by som mohol priniesť obeť a takto potešiť Spasiteľa, preto som zmizol.“

„Takéto prípady boli na dennom poriadku. Keby som mala vyrozprávať všetky“, dodala Lucia, „nebolo by im konca.“

Obety detí občas hraničili s hrdinstvom. Jeden príklad z mnohých:

Bolo práve najhorúcejšie leto. Deti už skoro ráno opustili rodičovské domy s úmyslom hnať stádo na vzdialenejšiu lúku. Rodičia im uložili, aby sa počas horúčav zdržiavali v tieni stromov. Domov sa mali vrátiť neskoršie, keď horúčava pominie. Cestou stretli svojich „malých priateľov“ a Hyacinta im so súhlasom oboch ďalších s radostným srdcom odovzdala všetky zásoby: obed i olovrant. Na nebi sa neobjavil ani mráčik, slnko priam pražilo. Okolo poludnia sa skalnatý kraj zmenil v horúci kotol. Viac ako hladom, boli deti trýznené smädom. V blízkom okolí nebolo nikde ani len kvapky vody. „Spočiatku sme tento nedostatok veľkodušne a s radosťou obetovali za obrátenie hriešnikov,“ rozprávala Lucia. „Ale keď poludnie pominulo, už sme to ďalej nevydržali. Navrhla som, že zídem do susednej obce a donesiem trochu vody. Súhlasili a ja som sa vydala na cestu. Zaklopala som na najbližšie dvere. Otvorila mi dobrá starenka, dala mi plný krčah vody a pridala aj kúsok chleba. S vďakou som to prijala a podelila sa so súrodencami. Krčah som ponúkla Františkovi:

„Pi!“

„Ja nechcem piť.“

„A to prečo?“

„Chcem trpieť za obrátenie hriešnikov.“

„Pi ty, Hyacinta!“

„Ja tiež chcem priniesť obeť za hriešnikov.“ Lucia nehovorí, či ona prvá alebo posledná priniesla obeť, ale uvádza ďalej, že všetku vodu vyliali do jamky, aby sa mohli trochu napiť ovečky, potom zanesla krčah a ďakovala starenke za jej dobrotu. Ale horúčava nepoľavovala. Cvrčky so žabami zo vzdialeného močiara vytvárali ohlušujúci koncert. Hyacinta sa od hladu a smädu cítila celkom vysilená. S detskou jednoduchosťou, ktorú si zachovala až do smrti, povedala sesternici: „Prikáž tým cvrčkom a žabám, aby prestali. Veľmi ma bolí hlava. Už to ďalej nevydržím!“

„Nechceš trpieť za hriešnikov?“ pýtal sa František sestry.

„Ja, ja chcem ... Nechaj ich, nech pokračujú!“

Zakrátko hrdinstvo z toho dňa ešte prekonali. Pretože už okúsili utrpenie, ktoré prináša smäd, stalo sa pravidlom, že i celý týždeň si nebrali nič na pitie, teda prinášali obeť, ktorú vtedy v auguste v páliacej horúčave, vyskúšali.

Deti vynachádzali vždy nové a ťažšie spôsoby ako prinášať obeť. Istého odopoludnia zbierali kvety. Hyacinta sa náhodou dotkla žihľavy, pričom sa poriadne popálila. Vzala žihľavu pevne do rúk a zvolala: „Pozrite sa, znova som objavila niečo, čím sa môžeme cvičiť v sebazaprení.“ Odteraz si častejšie dobrovoľne popríhlili ruky i nohy žihľavou.

Raz, bolo to koncom augusta, krátko po štvrtom zjavení, pri ktorom Matka Božia opakovala prosbu – prinášať obety za hriešnikov, našli na ceste hrubý povraz. Lucia si ho ovinula okolo ramena. Pretože pocítila bolesť, povedala súrodencom: „Viete, že to bolí? Môžeme si ho ovinúť okolo pása a takto priniesť Pánovi obeť.“

Ako vždy, František a Hyacinta súhlasili. Ostrým kameňom rozdelili povraz na tri časti a každý si ovinul šnúru kajúcnosti okolo pása.

„Pretože povraz bol hrubý a veľmi drsný,“ píše Lucia, „alebo preto, že sme si ho veľmi pritiahli, zapríčinil nám hrozné bolesti, takže Hyacinta sa veru nie raz nemohla zdržať slz.“

Navádzali sme ju, aby pás odložila, ale odpovedala: „Nie, chcem Pánovi priniesť obeť zadost'učinenia za urážky a obrátenie hriešnikov!“

Zo začiatku nosili povraz deň a noc. Aké to bolo bolestné a ako to škodilo ich zdraviu, môžeme si ľahko predstaviť. Preto Kráľovná nebies plná nebeskej nehy, im pri zjavení trinásteho septembra povedala: „**Pán je spokojný s vašimi obetami, ale nechce, aby ste spávali s kajúcim povrazom. Noste ho iba cez deň!**“

Deti počúvli a keďže vedeli, že Pánu Bohu a presvätej Panne ich obety pôsobia radosť, pokračovali v kajúcich činoch s dvojnásobnou horlivosťou. František a Hyacinta nosili tento povraz dokonca aj počas smrteľnej choroby, neskoršie bolo po ňom vidieť krvavé stopy.

Koľko rôznych obetí si vymysleli tieto nevinné srdcia, vie len sám Pán Boh.

Pozornosť si zasluhuje skutočnosť, že deti o želaní Matky Božej, aby prinášali obety za obrátenie hriešnikov, zachovali prísnu mlčanlivosť.

Až keď leirijský biskup vyzval Luciu – ktorá medzitým vstúpila do kláštora dorotejok – aby svoje osobné spomienky spísala, z poslušnosti prerušila svoje dlhoročné mlčanie. Tieto spomienky boli použité pri písaní životopisu malej Hyacinty.

„Prečo ste o tom nechceli hovoriť?“

„Neželali sme si, aby sa nás spytovali, aké obety prinášame.“

Okúzľujúca poníženosť, neklamný dôkaz pôsobenia milosti Božej. Je priam uchvacujúce sledovať, ako tieto nevinné deti znášali trýzniaci smäd! Šťastné deti! Za niekoľko dní sa naučili chápať tajomstvo kríža, to najťažšie a najvznešenejšie umenie svätých.

Všetko pre Ježiša a Svätého Otca

Čoskoro prišli dni žiaľu a bôľu, k duchovným obetám sa pridružili ešte ťažšie kríže vonkajších utrpení.

Pri každom utrpení sa pýtala Hyacinta svojich spoločníkov: „Povedali ste Ježišovi, že to znášate z lásky k Nemu?“ Keď odpovedali záporne, s anjelskou jednoduchosťou zopäla ruky, pozdvihla oči k nebu a modlila sa:

„Ó Ježišu, z lásky k Tebe a za obrátenie hriešnikov.“

Lucia, najvyspelejšia z nich, telesne i duševne trpela najviac. Keď ju zmáhala skl'účenosť pre prenasledovanie, ktoré musela v rodine i mimo nej znášať, František jej dodával odvahy:

„Nerob si preto starosti! Nepovedala nám Madona, že budeme musieť veľa trpieť, aby sme Pánovi a Nepoškrvnenému Srdcu Panny Márie zadost'učinili za mnohé hriechy, ktorými sú urážané? Sú takí smutní! Ak ich týmto utrpením aspoň trocha potešíme, musíme byť spokojní.“

Raz dvaja nábožní kňazi odporúčali deťom modliť sa za Svätého Otca. Hyacinta chcela vedieť, kto je Svätý Otec a prečo sa za neho treba modliť? Kňazi jej ochotne odpovedali na otázky.

Od tých čias mali všetci traja veľkú úctu k Svätému Otcovi, nikdy nezabudli k svojim obetám a sebazapreniu dodať: „... a za Svätého Otca.“ Odteraz sa im stalo zvykom na konci každého ruženca pomodliť sa trikrát Zdravas Mária za Svätého Otca.

Hyacinta často prejavila želanie: „Ó, ako rada by som videla Svätého Otca! Toľko ľudí sem chodí a Svätý Otec nepríde nikdy!“

Ktosi povedal – neviem pri akej príležitosti – že Lucia má byť pozvaná do Ríma, aby ju Svätý Otec vypočul. Väčšiu radosť by nebolo možné dievčaťu urobiť, ale ani väčšiu bolesť súrodencom. So slzami v očiach povedali: „Ty šťastná! My ta nemôžeme ísť! Aj to obetujeme za neho.“

V životopise Hyacinty sú zachytené dva prípady vydávajúce svedectvo o jej veľkej láske k Svätému Otcovi.

Medzitým, čo Lucia a František raz v kroví hľadali med divých včiel, dievča ostalo samo pri studni. Zrazu začuli Hyacintu: „Lucia, Lucia, videla si Svätého Otca?“

„Nie!“

„Ja neviem, ako to bolo, ale mne sa zjavil v jednom veľkom dome, kľáčil pri stolíku, tvár mal zakrytú rukami a plakal. Vonku bol dav ľudí, mnohí hádzali kamene, druhí nadávali a kričali škaredé slová. Úbohý Svätý Otec!“

Keď jej neskoršie kňazi hovorili o pápežovi, povedala Hyacinta spoločníkom: „Ach, to je on, ktorého som videla plakať a o ktorom nám Pani hovorila v tajomstve. Iste ho ukázala aj tým dvom dôstojným pánom. Vidíte, že som sa nemýlila, preto sa musíme za Svätého Otca mnoho modliť.“

Keď sa raz v jaskyni modlili „anjelovu modlitbu“, Hyacinta zrazu vyskočila a hlasno volala na Luciu: „Pozri ... Nevidíš tie ulice, cesty a polia, plné ľudí, čo od hladu plačú a nemajú čo jesť? A Svätého Otca, ako sa v kostole modlí pred Nepoškvrneným Srdcom Panny Márie? A mnohých ľudí, ktorí sa spolu s ním modlia? ...“ Potom sa pýtala, či smie niekomu vyjaviť, že videla Svätého Otca. Lucia ju však odradila – takto by bola jedna časť tajomstva prezradená.

Na ceste svätosti

K mimoriadnej ochote prinášať obety sa pridružil i pokrok v ostatných cnostiach, najmä v poníženosti, ktorá všetkým trom bola akoby vrodená a mnoho ráz sa prejavila hrdinským spôsobom. Obdivuhodná bola aj ich poslušnosť a duch modlitby. Čím viac ich ľudia vyhľadávali, tým väčšmi sa pred nimi ukrývali. „A prečo?“ pýtali sa neskoršie Lucie. „Mnohé chválospevy nás omrzeli. Čo sa mňa týka, cítila som jasne, že to ‚dobré‘ čo o mne hovorili nebola pravda.“

Istého dňa sa prechádzali po hlavnej ceste. Asi sto metrov pred nimi zastavilo veľké auto, vystúpili z neho elegantne oblečené dámy a páni.

„Daj pozor, tí nás chcú navštíviť.“

„Zmiznime!“

„Bez toho, žeby nás spozorovali, to nejde. Poďme rovno ďalej – uvidíte, že nás nespoznajú.“

Cudzinci ich zastavili: „Ste z Aljustrelu?“

„Áno.“

„Poznáte troch pastierikov, ktorým sa zjavila Madona?“

„Áno, poznáme ich.“

„Kde bývajú, môžete nám povedať?“

„Chodte, prosím, rovno, potom zabočte vľavo.“ A presne im opisali ich domy.

Cudzinci sa poďakovali a šli tým smerom; deti pokračovali vo svojej ceste ďalej, veselé ako škovránky, aby sa skryli v húšťave blízkeho poľa.

Trik sa podaril a Hyacinta poznamenala: „Musíme tak robiť vždy.“

Hyacinta a František museli byť určitý čas k dispozícii návštevníkom. Lucia naďalej strážila ovečky.

Malí často zmizli a celé hodiny ich nebolo možné nájsť. Kde sa len mohli skrýť? To nikto nevedel.

Lucia neskôr prezradila, že súrodenci sa skrývali v jaskyni, najmä keď tušili, že prídu návštevníci. Tam trávili dlhé hodiny pri modlení ruženca a modlitbách anjela. Prinášali i obety. Aké, to pozná len Pán Boh.

Keď chodili vo Fatime do školy, v blízkom kostole mali jedinečnú príležitosť navštevovať sviatostného Spasiteľa. Hlavne Hyacinta si tam priala ostať dlhšie, aby sa mohla rozprávať so skrytým Ježišom. Len čo vstúpili do kostola, spravidla ich obkľúčili prítomní veriaci, zverovali sa im so svojimi starosťami a prosili o modlitby.

„Všetko nasvedčovalo, že vedia už vopred, kedy prídeme a nenechajú nás pokojne sa zhovárať s Ježišom.“

Ale keď išlo o obrátenie hriešnikov, mali s nimi súcít: „Musíme sa modliť a prinášať obety, ináč úbožiaci prídu do pekla.“

Nie menšia bola i láska Františka k sviatostnému Spasiteľovi.

Keď došli do Fatimy, často požiadal Luciu: „Počuj, ty choď do školy, ja ostanem v kostole pri skrytom Ježišovi. Pre mňa je učenie zbytočnou námahou, čoskoro pôjdem do neba.“ Po vyučovaní ho nachádzala v kúte pri oltári.

Keď sa choroba stupňovala ako predzvesť blížiacej sa smrti, aj chôdza mu už robila mimoriadne ťažkosti. „Veľmi ma bolí hlava. Zdá sa mi, že každú chvíľu padne na zem.“

„V takom prípade ma neodprevádzaj, zostaň doma!“

„Nie, nie! Kým budeš v škole, ja chcem byť v kostole pri skrytom Spasiteľovi.“

A keď ho choroba napokon donútila zostať doma, pociťoval žiaľ a bolesť, že viac nemôže navštevovať sviatostného Ježiša. „Najviac ma bolí, že nemôžem byť pri skrytom Ježišovi! Počuj, choď do kostola a odovzdaj Ježišovi moje pozdravy!“

Mnohokrát Madona vypočula ich prosby celkom očividne. Lucia slzami a modlitbami dosiahla náhle uzdravenie svojej umierajúcej matky. Istej starej žene vymodlila Hyacinta vyliečenie z choroby. Inokedy sa zveril do jej modlitieb muž, ktorý dostal rozkaz narukovať na front. Musel by zanechať bez opateru svoju ťažko chorú ženu s tromi deťmi. Plakal, aby Madona uzdravila jeho ženu alebo prekazila jeho odchod na front. Naši malí vyvolenci ho požiadali, aby sa spolu s nimi pomodlil ruženec, pričom ho utešovali: „Neplačte, Madona je taká dobrá, že vám určite pomôže.“ Od toho dňa sa na záver modlitby ruženca pomodlili jedno „Zdravas“ za „ich“ vojaka. O niekoľko mesiacov neskôr prišiel so svojou ženou a deťmi s prosbou, aby sa spolu s nimi poďakovali Madone za preukázané dobrodenie.

Madona mu splnila obidve želania. V predvečer odchodu na front dostal vysokú horúčku, preto ho poslali na určitý čas domov. Neskôr sa jeho žena sľaby zázrakom náhle uzdravila, rozprával vďačný vojak.

Ešte dva prípady, týkajúce sa Hyacinty a Františka. Istú rodinu zo susednej dediny postihlo nešťastie. Ich syn bol obžalovaný z trestného činu a uväznený. Ak sa nedokáže jeho nevina, čaká ho niekoľkoročné väzenie. Ustarostení rodičia požiadali Terezu, najstaršiu Luciinu sestru, aby poprosila Luciu o modlitby za oslobodenie ich syna. Lucia cestou do školy rozpovedala súrodencom tragický prípad. Keď došli do Fatimy, František požiadal dievčatá: „Choďte do školy, ja ostanem pri skrytom Ježišovi a budem ho prosiť o milosť pre nevinne obžalovaného.“ Pri návrate zo školy sa ho Lucia opýtala: „Prosil si Spasiteľa o spomenutú milosť?“ „Áno, môžeš povedať Tereze, aby oznámila rodičom, že ich syn sa o niekoľko dní vráti domov.“ Trinásteho v tomto mesiaci prišiel mladík s celou rodinou do Cova da Iria, aby sa spoločne poďakovali Madone. Iná rodina, spríbuznená s rodinami detí, mala chlapca, ktorý ako márnотratný syn opustil rodičovský dom. Jeho matka prosila Luciu, aby sa za neho modlila k Madone. O niekoľko dní sa mladík vrátil domov, prosil rodičov o odpustenie a vyrozprával svoje tragické dobrodružstvo. Najprv premárnil pomerne veľký obnos peňazí, potom kradol, za čo ho ako zločinca uväznili. Za nočnej búrky sa mu podarilo z väzenia

utiecť. Dostal sa do neznámych lesov, zablúdil, nevedel, čo má robiť. V zúfalstve si kľakol a so slzami v očiach sa začal modliť ... Náhle videl Hyacintu, ako mu ide v ústrety. Chytila ho za ruku a dovedla k ceste. Tu mu naznačila, ktorým smerom sa má uberať ďalej, potom ho opustila. Za ranného úsvitu došiel k miestu, ktoré mu už bolo známe, odtiaľ poľahky trafil domov. Keď sa Hyacinty pýtali, či ho nejakým spôsobom, aspoň v myšlienkach, priviedla domov, odpovedala: „Nie.“ Tie lesy vôbec nepoznala. Ale zo súcitu k tete Viktórii, mladíkovej matke, vrúcne prosila Matku Božiu o pomoc.

Stretnutia

V dedine žila stará žena, ktorá pri každom stretnutí deťom nadávala a vysmievala sa z nich. Raz, vychádzala práve z krčmy, sa podgurážená vínom na ne dokonca vrhla. Neuspokojili ju len nadávky, ale začala ich šklbať a mlátiť. Keď sa deťom konečne podarilo vyslobodiť z jej rúk, Hyacinta povedala:

„Musíme sa mnoho modliť k Madone a priniesť veľa obiet, aby sme túto ženu obrátili; tak nadáva a hreší, že ak sa nevyspovedá, isto-iste príde do pekla.“

O niekoľko dní sa deti hrali „na chytačku“. Hyacinta náhle zastala a obrátila sa k Lucii: „Počuj, to zajtra máme vidieť Madonu?“

„Áno, zajtra je trinásteho.“

„Tak dobre, prestaňme sa hrať a prinesme prerušenie hry ako obeť za obrátenie hriešnikov.“ Mysliac si, že ju nik cudzí nevidí, pozdvihla ruky i zrak k nebu a s anjelskou jednoduchosťou vyslovila: „Ó Ježišu, z lásky k Tebe a za obrátenie hriešnikov.“

Udialo sa to práve pred domom bezbožnej ženy. Stála pri pootvorenom okne a pozorovala deti. Ten vrúcny a láskavý počin ju tak dojal, že od tej chvíle nepotrebovala nijaké dôkazy pre ich pravdivosť. Odteraz nielenže im nenadávala, ale prosila ich o modlitby, aby skrz Matku Božiu dosiahla odpustenie hriechov.

Našťastie množili sa aj stretnutia vplývajúce na deti blahodarne. Medzi ne patrila napríklad návšteva kňaza, Dr. Kruza, nazývaného v celom Portugalsku „svätý páter Kruz“. Prišiel do Fatimy, aby položil deťom niekoľko otázok a urobil si jasný obraz o udalostiach. Je zaujímavé, že deti okamžite priťahovala dobrota a vznešenosť tohto muža. S úprimnosťou a dôverou mu otvorili svoje srdcia. Dr. Kruz spoznal pôsobivú silu účinkovania Božieho a získal skalopevné presvedčenie o ich úprimnosti a pravdivosti. Dal sa nimi doprevádzať k miestu zjavenia. Úctyhodný starec sedel na malom osliatku, takže mu nohy siahali až po zem. Hyacinta kráčala po jednej, Lucia po druhej strane. Hovorili o Madone a modlili sa ruženec. Páter Kruz ich naučil niekoľko strelných modlitieb, ktoré sa potom častejšie modlili. Hyacinte sa páčili najmä tieto: „Ó, môj Ježišu, milujem Ťa! Najsladšie Srdce Márie, buď mojou záchranou!“

Iný nábožný kňaz raz povedal Lucii: „Dieťa moje, ty musíš veľmi milovať Spasiteľa, keď ti preukázal a ešte stále preukazuje toľko dobrodení a milostí.“ Tieto slová urobili na Luciu taký hlboký dojem, že si vymyslela strelnú modlitbu: „Môj Bože, milujem Ťa ako prejav vďaky za milosti, ktoré si mi preukázal.“ S touto modlitbou oboznámila i súrodencov, ktorí ju potom tiež často opakovali. Neraz uprostred najzaujímavejšej hry sa Hyacinta opýtala: „Povedali ste Spasiteľovi, že Ho milujete za milosti, ktoré nám štedro ponúkol?“ Často opakovala: „Mám Spasiteľa i Matku Božiu tak rada, že ma nikdy neunaví preukazovať im, ako ich milujem.“

Krátko pred prevozom do nemocnice sa zverila Lucii: „Robí mi veľkú radosť vyznávať Ježišovi, že ho milujem ...! Keď mu to viackrát zopakujem, zdá sa mi, akoby som mala oheň v prsiach, tento ma však nepáli.“

Ako veľmi túžila oheň lásky k Pánu Ježišovi zapáliť vo všetkých srdciach! Lucii raz povedala: „Už to nebude dlho trvať a pôjdem do neba. Ty ostaneš ešte tu, aby si ľuďom oznámila, že Pán chce vo svete zaviesť pobožnosť k Najsvätejšiemu Srdcu Panny Márie. Keď

budeš o tom hovoriť, nič nezamlčuj! Rozprávaj o všetkých milostiach, ktoré nám Pán Boh uštedril skrze Nepoškvrnené Srdce Panny Márie, aby ho aj oni uctievali. Povedz im, že Srdce Ježišovo si žiada, aby spolu s ním bolo uctievané aj Srdce Márie. Nech prosia Nepoškvrnené Srdce Panny Márie o mier, lebo Pán ho zveril svoje presvätej Matke.

Lucia jej raz venovala pekný obrázok Srdca Ježišovho: „Chceš tento obrázok?“

Hyacinta sa naň chvíľu pozerala, potom odvetila: „Nemá nijakú podobnosť so Spasiteľom, ktorý je taký krásny. Ale ja si ho rada zoberiem, veď je to On! Nosila obrázok so sebou, aj počas choroby bol stále pod jej vankúšom, kým sa celkom neroztrhal. Často ho bozkávala vrviac: „Najradšej bozkávam toto Srdce, chcela by som aj obrázok Panny Márie, aby som ich mala spoločne.“

Toto sú len niektoré momenty, naoko bezvýznamné, a predsa, aký hlboký vnútorný život prezrádzajú!

Malí dôverníci Kráľovnej nebies už od prvého zjavenia robili prekvapujúce pokroky v cnostiach. Ich náboženské vedomosti boli nepatrné, o asketickom živote nemali ani poňatia. A predsa, od toho dňa sa zdalo, že ovládajú najvyššie tajomstvá dokonalosti.

Zo dňa na deň, z hodiny na hodinu sa usilovali o zdokonalenie svojich cností. Nestratili nič z detskej jednoduchosti, prezrádzajúcej úprimnosť a veselosť. Hrali sa, prekárali, smiali i tancovali ako predtým. Bežný pozorovateľ by iste nespozoroval nijakú zmenu, tým viac, že svoje „obety“ a všetko, čo by mohlo vzbudiť pozornosť, starostlivo skrývali. Medzi sebou sa rozprávali, bavili i smiali bez prestania. Akonáhle sa k nim niekto priblížil, sklonili hlavy a mlčali. Nie div, osamote sa rozprávali i o tom, čo mali stále na mysli: o „Panej a im zverenom tajomstve.“ A to zatiaľ nebolo určené pre iných. „Pozorovali ste nejakú vážnejšiu zmenu na niektorom z oboch detí?“ pýtali sa pani Marto.

„Nič zvláštne. Boli poslušné a dobré ako predtým,“ odpovedala so slzami v očiach.

Kto však vedel čítať v srdciach týchto malých a kto chcel hlbšie nazrieť do ich vnútorného života, musel byť veľmi prekvapený. Nemali teologického učiteľa, „iba“ zjavenia Panny Márie a vnuknutia Ducha Svätého.

Len dva – tri razy zariadila Prozreteľnosť, že sa stretli s nábožnými kňazmi, ktorí ich v nenútenom rozhovore oboznámili s niektorými pravidlami dokonalosti. Pre deti, ktoré mali neuhasteľný smäd po cnostiach, to boli zážitky, rovnajúce sa nájdeniu duchovných pokladov. V ich čistých dušiach, ožiarených nebeským svetlom, každé zrnko prinieslo stonásobnú úrodu.

Už sa blížili hodiny odchodu Františka a Hyacinty v doprovode nebeskej Matky tam, kam im prisľúbila. Predtým ich však očakávala ešte jedna očista v ohni utrpenia.

OČISTA V OHNI UTRPENIA

Dvadsiateho tretieho decembra 1918 obidve deti ťažko ochoreli na takzvanú „španielsku chorobu“, ktorá si vtedy vyžiadala mnoho obetí v celej Európe, najmä však v Portugalsku. Z veží kostolov sa takmer bez prestania ozýval umieráčik. V mnohých oblastiach pri pohreboch vynechávali jeho smutné zvonenie, aby sa ľudia načisto nepoplašili. V rodine Marto okrem otca ochoreli všetci. S pomocou nemnohých ochotných susediek ošetroval chorých.

Snaha detí prinášať obety ani v chorobe neochabla. Naopak, považovali ju za príležitosť vystupňovať ich. Lucia, pokiaľ jej to škola a domáce práce dovolili, trávila všetok čas pri nich.

Ak zašla k Hyacinte, zvyčajne počula prosbu: „Chod' najprv k Františkovi, ja prinesiem obeť, ostanem sama.“

Neskôr: „Koľko obiet si priniesla tejto noci pre Spasiteľa?“

„Trikrát som vstala a pomodlila sa modlitby anjela,“ odpovedala Lucia.

„Ja som priniesla mnoho, veľmi mnoho obiet! Nemohla som ich ani počítať. Mala som veľké bolesti, ale nesťažovala som sa.“

Hyacinta stratila úplne chuť do jedla. Jedného dňa sa zdráhala vypiť za hrnček mlieka, hoci matka veľmi nástojila. Keď pani Olympia opustila izbu, Lucia sa opýtala: „Nemôžeš počúvať matku? Prečo to neprinesieš Spasiteľovi ako obeť?“

„Myslela som na to,“ – odpovedalo dieťa so slzami v očiach. Zavolala matku, poprosila za odpustenie a sľúbila, že odteraz zje a vypije všetko, čo jej podajú. Skutočne vypila mlieko do dna bez toho, aby dala najavo svoju nechuť. Sesternici sa však požalovala:

„Keby si len vedela, čo ma to stálo!“

O niekoľko dní neskoršie priznala:

„Každý deň mám hrozný odpor voči mlieku, ale nepoviem nič a vypijem ho z lásky k Spasiteľovi a k Nepoškrvenému Srdcu Márie.“

Inokedy na otázku Lucie, či sa cíti lepšie, odpovedala: „Vieš dobre, že zdravá už nikdy nebudem. Mám v prsiach veľké bolesti. Ale nevravím nič a znášam to za obrátenie hriešnikov.“

Hoci veľmi zoslabla, po čase mohla lôžko opustiť. Po pätnástich dňoch vstal aj František. Choroba však nebola prekonaná, lež pomaly pokračovala vo svojom zhubnom diele. Deti slabli zo dňa na deň.

František nebol taký zhovorčivý ako sestra, ale počnúc dňom zjavenia, nie menej horlivý. Práve tak ako Lucia a Hyacinta sa modlil, trpel, prinášal obety navrhované dievčatmi. Sám však zriedka prišiel s nejakým novým návrhom.

Lucia píše: „Chorobu znášal s hrdinskou trpezlivosťou, nikdy nestonal, nikdy sa ani najmenej nesťažoval. Vzal všetko, čo mu matka predložila a mne sa nikdy nepodarilo zistiť, či voči niečomu pociťoval odpor.“ Krátko pred smrťou som sa ho pýtala: „František, veľa trpíš?“ „Áno, mnoho. Ale všetko znášam z lásky k Spasiteľovi a Madone.“

Jedného dňa mi odovzdal povraz: „Odnes ho niekde preč, aby matka nezbadala; už nemám síl sa ním obviazať.“

Približne v tom čase mi odovzdala svoj povraz i Hyacinta:

„Schovej ho, bojím sa, že ho uvidí matka. Ale ak mi bude lepšie, chcem ho mať znova.“

Jej povraz mal tri uzly a bol zakrvavený.

Drahocenné relikvie dvoch malých anjelov, ktorí sa obetovali za hriešnikov.

Žiaľ, Lucia ich spálila pred odchodom do kláštora.

Vráťme sa k Františkovi. Spomíname si, že sa Lucia pri prvom zjavení pýtala Panej, či aj František príde do neba a ona odpovedala: „Áno, prv sa však musí modliť svoj ruženec.“ Keď mu po zjavení dievčatá oznámili odpoveď, s nesmiernou radosťou skrížil ruky cez prsia a zvolal: „Ó, Matka Božia, budem sa modliť toľko ružencov, koľko si len praješ!“

Odvtedy neuplynul ani deň, aby ružencom nevzdal hold nebeskej kráľovnej. Často prosil sestru alebo sesternicu, aby sa s ním modlili, ale ešte častejšie sa modlil sám.

Stalo sa, že dievčatá sa pohrúžili do hry, on sa však vzdialil a mlčky, pomaly chodil dookola.

„Čo robíš František?“ Ako odpoveď zdvihol ruky a ukázal ruženec.

„Pod' sa teraz hrať! Potom sa pomodlíme spoločne.“

„Potom? Teraz i potom! Nepamätáš, čo povedala Madona, že sa musím modliť ruženec?“ Inokedy náhle zmizol, schoval sa; keď ho volali, ozval sa spoza múra alebo z húštiny, kde sa kľáčiačky modlil.

„Prečo nás nevoláš, aby sme sa modlili s tebou?“

„Modlím sa radšej sám, tak sa môžem zamyslieť a tešiť Spasiteľa, lebo je pre naše hriechy taký smutný.“

Modliť sa a rozjímať! Môžeme sa domnievať, že mu Pán Boh udelil milosť extázy. Svedčí o tom nasledujúci prípad, zaznamenaný Luciou.

Deti pásli ovce v malom borovom lesíku, hraničiacom po stranách s obrobeným poľom. Museli dávať dobrý pozor, aby ovce neopustili nevelké pastvisko a neprešli na role.

„Hyacinta, ostaň na tejto strane,“ prikázala Lucia, „ja pôjdem na opačnú.“

„Nie, ty buď pri mne, František nech ide na druhú stranu.“

„Ja by som tiež rád ostal pri vás, ale prinesiem to ako obeť za hriešnikov.“

Hodnú chvíľu pásli ovečky, keď najstaršia Lucia požiadala sesternicu: „Hyacinta, teraz choď robiť spoločníčku Františkovi. Chudák, je tam tak sám!“

Hyacinta sa rozbehla a už cestou volala brata. Došla až na koniec lesíka, hľadala, kričala, ale po Františkovi nikde ani stopy. S plačom sa vrátila k Lucii:

„František sa stratil.“

„Ostaň tu, ja ho pohľadám.“ Pobrala sa k miestu, kde by mal byť František – kričala, nikde nijaká odpoveď. Hľadala ho všade. Konečne ho objavila za kamenným múrikom. Kľáčil na kolenách, čelo sklonené až k zemi. Išla k nemu, dotkla sa mu pleca a oslovila: „František!“

Nato sa akoby prebral z hlbokého spánku.

„Modlil si sa?“

„Áno, začal som modlitbou anjela, potom som ostal hlboko ponorený v myšlienkach.“

„Nepočul si, ako na teba volala Hyacinta?“

„Nie, nič som nepočul.“

„Poď, ideme k nej, bojí sa, že si niekde zablúdl.“

Rozbehli sa k Hyacinte, ale po niekoľkých metroch sa František chcel vrátiť na pôvodné miesto. Túžil byť sám s Bohom.

Nevyvoláva to dojem, že ide o hlboko rozjímavú dušu, ktorá bola zo svojej extázy násilne vytrhnutá a teraz cíti impulzívne nutkanie vrátiť sa na pôvodné miesto?

Časom však zoslabol tak, že celý ruženec sa už modliť nevládal. Smutný sa zdôveril matke, že je schopný modliť sa iba polovičku. Dobrá matka sa ho usilovala uspokojiť: „Stačí ak sa modlíš len v duchu, keď ti výslovnosť robí ťažkosti. Madona to prijme práve tak ochotne.“

Inokedy sa trpko sťažoval, že sa už nevie tak horlivo modliť ako jeho spoločníčky, čo ho veľmi bolelo.

Aj napriek svojmu chatrnému zdraviu podnikal menšie prechádzky. Niekedy sa skutočne iba vliekol do Cova da Iria. Pohľad na miesto zjavenia v ňom oživoval spomienku na presvätú Pannu, preto hovorieval, že jeho najväčšou túžbou je čím skôr odísť k Madone.

Keď ho uisťovali, že sa uzdraví, jeho odpoveď znela: „Nie.“ Aj výrazom tváre dával najavo, že to myslí vážne. Raz krstná mama v jeho prítomnosti urobila sľub, že ak sa uzdraví, obetuje Madone toľko pšenice, koľko František váži. Na to František odpovedal, že takýto sľub je zbytočný, lebo po uzdravení netúži. Napriek tomu, že bol taký mladučký a mal minimálne vzdelanie, jeho svedomie bolo veľmi citlivé a jemné. Keď ho raz nahovárali, aby pásol ovce na okraji lúky, že krstná mama iste nebude mať námietky, nedal sa presvedčiť, kým od nej nedostal výslovný súhlas. Obával sa, že v opačnom prípade by sa dopustil podvodu. Koncom februára 1919 sa jeho zdravotný stav náhle zhoršil. K chrípke sa pridružil zápal pľúc. Uložili ho do postele. Hyacinta zotrvala celé dni pri ňom. Raz rýchlo zavolali Luciu. Keď došla, Hyacinta oznamovala: „Navštívila nás Madona a povedala, že čoskoro si vezme Františka do neba. Mňa sa pýtala, či ešte chcem zachraňovať hriešnikov. Odpovedala som, že chcem. Nato povedala, že pôjdem do nemocnice, kde budem veľmi mnoho trpieť za obrátenie hriešnikov, ako zadosťučinenie za urážky, spôsobované Nepoškvrnenému Srdcu Márie. Utrpenie mám znášať z lásky k Ježišovi. Pýtala som sa, či aj ty prídeš so mnou. Odpovedala, že nie. To mi je ľúto! Podľa jej slov ma tam dovedie matka, ale potom ostanem sama.“

Po krátkom rozmýšľaní pokračovala: „Keby si aspoň ty prišla so mnou ... Kto vie, možno je nemocnica ako temnica, tmavý dom, kde nič nevidno, len ja tam budem osamelá trpieť! Ale to nič, znesiem to z lásky k Ježišovi, pre urážky, spôsobené Nepoškvrnenému Srdcu Márie, za obrátenie hriešnikov a za Svätého Otca!“

František i v chorobe túžil potešovať Spasiteľa a jeho najsvätejšiu Matku. Pri jednej z návštev poprosil Luciu s Hyacintou, aby veľa nerozprávali, lebo ho dnes veľmi bolí hlava.

„Nezabudni svoje bolesti obetovať za obrátenie hriešnikov,“ poznamenal Hyacinta.

„Isteže, ale predovšetkým ich obetujem na utešenie Spasiteľa a jeho Matky, potom za obrátenie hriešnikov a za Svätého Otca.“

Neskôr, keď už stál na prahu večnosti, zdôveril sa Lucii: „Už mi je veľmi zle. Nepotrvá dlho a prídem do neba.“

„Potom sa tam, hore nezabudni modliť za hriešnikov, za Svätého Otca, ale i za Hyacintu a za mňa.“

„Dobre, budem sa modliť za všetkých, ale bude lepšie, ak to povieš aj Hyacinte, lebo sa obávam, že na všetko zabudnem, keď uvidím Spasiteľa, ktorého chcem utešovať predovšetkým.“

FRANTIŠKOVA SVÄTÁ SMRŤ

Druhého apríla 1919 bol Františkov stav taký vážny, že zavolali kňaza, aby ho vyspovedal. Báľ sa zomrieť bez prijatia sviatostného Spasiteľa. Táto myšlienka, ako sa zdôveril matke, mu pôsobila bolesť.

Dajme však slovo Lucii, ktorá lepšie ako ktokoľvek iný poznala tajomstvá jeho anjelsky čistej duše.

„Ešte za svitania prišla jeho sestra Tereza, aby ma zavolala. „Pod' rýchlo, Františkovi je veľmi zle a chce ti niečo povedať.“

Rýchlo som sa obliekla a bežala k nemu. Poprosil matku i súrodencov, aby nás nechali osamote, lebo mi chce oznámiť niečo dôverného. Keď vyšli z izby, povedal:

„Dnes sa musím vyspovedať, aby som mohol prijať sväté prijímanie, potom zomriem. Povedz mi, či vieš o niektorých hriechoch, ktoré som spáchal, potom choď za Hyacintou a spýtal sa jej tiež!“

„Občas si neposlúchol matku, keď ti kázala ostať doma a ty si ma navštívil alebo sa utiahol do samoty.“

„Máš pravdu, to som urobil. Choď a opýtaj sa aj Hyacinty, či sa na niečo nepamätá.“

Hyacinta trochu porozmýšľala a odkázala mu:

„Povedz, že predtým, ako sa nám zjavila Madona, ukradol otcovi 50 halierov, aby si kúpil harmoniku a keď chlapci z Aljustrelu hádzali kamene na chlapcov z Boleirosu, hádzal spolu s nimi.“

Keď so mu to oznámila, čo povedala sestra, odvetil:

„Z toho som sa už spovedal, ale spomeniem to ešte raz. Kto vie, či aj pre tieto hriechy nie je Spasiteľ taký smutný. Ani keby som nemusel umrieť, nikdy viac by som to neurobil. Teraz ich ľutujem.“ A so zopätými rukami sa modlil: „Ó, môj Ježišu, odpusť nám naše hriechy, zachráň nás od pekelného ohňa, prived' všetky duše do neba a pomôž tým, ktorí to najviac potrebujú.“ A znova sa obrátil ku mne: „Počuj, pros aj ty Spasiteľa, aby mi odpustil hriechy.“

„Dobre, aj ja ho poprosím, ale keby ti ich nebol odpustil, potom by Madona nebola povedala Hyacinte, že ťa o niekoľko dní zoberie do neba. Teraz idem na svätú omšu a budem sa za teba modliť k skrytému Spasiteľovi.“

„Lucia, popros ho, aby mi farár doniesol sväté prijímanie.“

Po návrate som našla pri jeho posteli sedieť Hyacintu.

Len čo ma uvidel, spýtal sa:

„Prosila si skrytého Ježiša, aby mi pán farár doniesol sväté prijímanie?“

„Áno, prosila som ho o to.“

„V nebi sa budem aj ja modliť za teba.“ Opustila som Františka a šla za svojimi povinnosťami.

Keď som večer Martovcov znova navštívila, našla som ho žiariaceho od radosti. Spovedal sa a pán farár prisľúbil, že mu zajtra donesie sväté prijímanie.

Keď kňaz s Prevelebnuou Sviatosťou vstúpil do izby, František sa chcel posadiť a ešte raz vyspovedať, aby s väčšou úctou prijal sväté prijímanie. Bol však taký slabý, že mu to nedovolili.

Keď prijal sväté prijímanie, zaplavila ho vlna radosti a šťastia. Len čo pán farár opustil dom, pýtal sa matky, či by nemohol prijať sviatostného Spasiteľa ešte raz.

Sestre povedal: „Dnes som šťastnejší ako ty, lebo vo svojom srdci mám skrytého Ježiša.“

V priebehu dňa ho prišla navštíviť krstná mama. Poprosil aj ju, aby ho požehnala a prepáčila mu, ak jej niekedy spôsobil mrzutosť.

Luciu s Hyacintou, ktoré boli pri ňom skoro celý deň, prosil, aby sa za neho modlili ruženec, lebo sám už nevládze. Po modlitbe im riekol:

„Keď prídem do neba, budem veľmi prosiť Pána Ježiša a najsvätejšiu Pannu, aby vás tiež čoskoro povolali.“

Keď sa zvečeriло, lúčili sme sa s ním: „Zbohom, František! Nezabudni na nás, ak ešte dnes prídeš do neba.“

„Nezabudnem, môžete byť spokojné.“

„Dovidenia v nebi!“

Nasledujúci deň bol piatok, 4. apríla 1919. Okolo šiestej hodiny ráno zomierajúci obrátil pohľad k matke:

„Pozri, mama, aké pekné svetlo je pri dverách!“

O niekoľko okamihov neskôr: „Už ho nevidím.“

Anjelský úsmev zmenil črty jeho tváre a bez smrteľného boja, bez jediného zastonania pokojne usnul.“

S úsmevom zomrieť je výsada miláčikov Panny Márie.

Nemal ešte jedenásť rokov, keď sa smel nasťahovať do večného príbytku.*

POSLEDNÉ DNI HYACINTY

Na krížovej ceste

Bratova smrť zasiahla Hyacintu do hĺbky duše. Skôr ako odišiel na druhý svet, dala mu svoje odkazy:

„Pozdrav mnoho, mnohokrát Spasiteľa i Matku Božiu. Povedz im, že za obrátenie hriešnikov a na zadosťučinenie pre urážky Nepoškvrneného Srdca Panny Márie som ochotná trpieť, koľko len budú chcieť.“

Neraz ju našli hlboko zamyslenú. Keď sa jej pýtali, na čo myslí, odpovedala: „Na Františka! Ako rada by som ho videla!“ A jej oči sa plnili slzami.

Mala ho čoskoro stretnúť, ale predtým ešte musela prejsť cez ťažké skúšky utrpenia.

Krátko po Františkovej smrti, ako následok španielskej choroby dostala hnisavý zápal prsnej žľazy, ktorú sprevádzali ďalšie komplikácie. Na pokyn lekára musela do nemocnice vo Vila Nova de Ourém. Tu strávila celý júl a august, liečba však nepriniesla zreteľnejšie úspechy.

Na jej prosbu priviedla matka do nemocnice Luciu dva razy. Chorá sa návšteve veľmi potešila, objala ju s veľkou radosťou a prosila matku, aby ich nechala spolu, kým neskončí nákupy.

---

* V správe predloženej farárom cirkevnej vrchnosti čítame na strane 17 túto poznámku: František zomrel 4.

apríla o 10 hodine večer ako obeť dlhého chradnutia, ktoré trvalo päť mesiacov a bolo spôsobené tzv.

španielskou chorobou; posvätné sviatosti prijal vo veľkej čistote duše a zbožnosti. Potvrdil, že videl Našu Milú Pani v Cova da Iria a vo Vallinhos.

Farár Manuel M. Ferreira, 18. apríla 1919.

Keď sa jej Lucia pýtala, či mnoho trpí, odpovedala:

„Áno, trpím, ale všetko obetujem za obrátenie hriešnikov a zadost'učinenie pre urážky Nepoškvrneného Srdca Panny Márie.“

Potom s nesmiernou vrúcnosťou rozprávala o Spasiteľovi a Matke Božej.

„Mám veľkú radosť, že môžem trpieť z lásky k Ním. Viem, že s veľkým potešením prijímajú utrpenie za obrátenie hriešnikov.“

„Aj po druhý raz,“ píše Lucia, „som ju našla takú šťastnú, že môže trpieť z lásky k Bohu a k Nepoškvrnenému Srdcu Márie za hriešnikov a za Svätého Otca. To bol ideál, o ktorom s láskou hovorila.“

Po čase sa Hyacinta vrátila domov, ale jej zdravotný stav sa sotva zlepšil. Ku všetkému sa jej na prsiach otvorila rana, ktorú museli denne preväzovať. Bolo to pokračovanie mučeníctva, ktoré musel tento nevinný anjel pretrpieť bez toho, žeby sa niekedy ponosoval. Údajne pre nedostatočné hygienické opatrenia pri preväzovaní rany sa pridružila infekcia, ktorá dieťaťu deň po dni spôsobovala nesmierne bolesti.

Ani za týchto okolností sa nemohla vyhnúť návštevám a otázkam.

Spomínala na príjemné dni, kedy sa s bratom v tichosti a pokoji modlievali v skrytej jaskyni.

„Ako rada by som sa išla pomodliť ruženec do našej jaskyne v Cova da Iria! Ale ... už viac nemôžem,“ priznala Lucii, pričom sa jej kotúľali slzy po tvári. „Keď ta pôjdeš, modli sa i za mňa, ja sa tam už nikdy nedostanem.“

Pred inými sa usilovala starostlivo skrývať svoje utrpenie, aj pred matkou, aby ju ešte viac nezarmútila.

„Lucia, nepovedz nikomu, že trpím, ani matke. Nechcem, aby bola ešte viac ustarostená.“

Často sa usilovala matku potešiť: „Neplač, mama, cítim sa dobre.“ Alebo: „Nebud' smutná, mama, idem do neba, kde sa budem za teba veľa modliť.“

Ľudia nemali o jej „obetách“ vedieť nič, aby v nich Ježiš a Mária našli väčšie zaľúbenie. Ak sa jej pýtali, či niečo nepotrebuje, odpovedala: „Ďakujem, nepotrebujem nič.“

Len čo bola s Luciou osamote, priznala sa jej: „Mám hrozný smäd! Ale nechcem piť, obetujem to za hriešnikov.“

Ani veľké utrpenie, spôsobené chorobou neutišili jej túžbu po obetách. Matka vedela, aký odpor má dcéra voči mlieku, preto jej priniesla s mliekom aj pekný stravec hrozna.

„Vezmi, dieťa moje! Ak nevypiješ mlieko, zjedz aspoň hrozno.“

„Nie mama, nechcem hrozno, zober ho späť! Daj mi radšej mlieko!“

Matku odpoveďou potešila, myslela si, že dieťaťu sa vracia chuť do jedla. Ale keď vyšla, Hyacinta sa priznala Lucii:

„Tak som túžila po hrozne, veru, stálo ma veľa sebazaprenia, aby som sa odhodlala vypiť mlieko. Ale chcela som Spasiteľovi priniesť túto obeť.“

Jedného rána sa stav dieťaťa Lucii až príliš nepozdával, preto sa opýtala, či sa cíti horšie.

„Tejto noci som mala veľmi silné bolesti, no priniesla som Ježišovi obeť, že sa v posteli neobrátim; preto som nemohla spať.“ Kým vládala, vstávala z postele, aby sa pomodlila modlitbu anjela. „Žiaľ, už sa nemôžem viac skloniť k zemi, lebo by som spadla, modlím sa iba na kolenách.“

O niekoľko dní sa kňaz Don Faustino Ferreira z Ourém pýtal na stav chorej. Keď sa dozvedel, že zoslabnutá Hyacinta už sotva dokáže kľaknúť, odkázal je, aby sa nenamáhala.

„A bude s tým Ježiš spokojný?“ pýtala sa malá.

„Neboj sa, bude. Ježiš chce, aby sme robili to, čo povie pán dekan.“

„Dobre, viac nevstanem!“

Často našli malú celkom nehybnú, pohrúženú v rozjímaní, len tvár si zakryla rukami.

„Hyacinta, na čo myslievaš po celú túto dobu?“ vyzvedala matka. Dcéra na ňu s úsmevom pozrela a vzápätí sa znova pohrúžila do stavu hlbokého rozjímania. Lucii sa zverila:

„Myslím na Spasiteľa a Matku Božiu, na hriešnikov, na vojnu, ktorá má prísť; koľkí ľudia zomrú ... Aké je to hrozné! Keby prestali urážať Pána, k vojne by nedošlo, neprišli by to pekla... Pozri, ja budem v raji, aj ty, keď uvidíš v noci to svetlo, o ktorom hovorila Pani, uteč k nám hore!“

„Nevieš, že do neba nie je možné utiecť?“

„To je pravda, to nejde... Ale nemaj obavy, budem sa za teba v nebi mnoho modliť, za Svätého Otca, za Portugalsko, aby sem vojna nedošla, aj za všetkých kňazov.“

Inokedy boli jej úvahy utešujúce a mohla povedať: „Rozjímanie mi prináša veľkú radosť.“

Či nehovorí Duch Svätý, že sa jednoduchým a nevinným dušiam nesmierne teší a vedie s nimi svätý rozhovor?

Počas jedného takého rozjímania sa jej znova zjavila Matka Božia (Hyacinta takéto návštevy Panny Márie pokladala za celkom prirodzené), aby ju pripravila na poslednú etapu krížového ťaženia. Rozprávala o tom Lucii: „Madona mi oznámila, že ma odvezú do nemocnice v Lisabone a že už ani teba, ani rodičov neuvidím. Po mnohých utrpeniach umriem v úplnej samote ... Nemám sa obávať, lebo Ona príde, aby si ma vzala do neba ...“

A plačúc objala tú, ktorá bola jej srdcu taká milá: „Už ťa viac neuvidím – tam ma nemôžeš navštíviť. Musíš sa mnoho modliť, lebo umriem, celkom sama.“

Myšlienka na smrť ju netrápila, ale samoty sa bála.

Raz bola Lucia svedkom, ako tisla obraz Matky Božej k prsiam a šepkala:

„Ó, moja nebeská matka, naozaj musím umrieť sama?“

„To nič, veď pre teba príde Madona.“ „Máš pravdu, nemalo by ma to trápiť. Nevie, ako to vlastnej je... Niekedy zabúdam, že Madona príde, aby ma vzala so sebou, vtedy myslím len na to, že musím zomrieť sama a ani ty pri mne nebudeš.“ Plačúc objala sesternicu: „Už ťa nikdy neuvidím – ani teba, ani matku, otca, ani súrodencov, nikoho ... zomriem osamote.“

„Nemysli na to.“ „Len ma nechaj, čím viac na to myslím, tým viac trpím a ja chcem z lásky k Spasiteľovi trpieť za hriešnikov.“

Lucia počula jej tichý šepot:

„Ó Ježišu, teraz môžeš obrátiť mnohých hriešnikov, lebo táto obeta je iste veľká.“

Predpoveď Najsvätejšej Panny sa naozaj splnila.

V polovici januára 1920 prišiel do Fatimy slávny špecialista, doktor Enrico Lisboa. Využil príležitosť, aby sa zoznámil s obidvoma dievčatmi. Keď videl Hyacintu v jej zúboženom stave, nahovoril rodičov, aby ju priviezli do Lisabonu. Dúfal, že chirurgický zákrok jej vráti zdravie.

Príbuzní namietali, že Hyacinta, aj keď veľmi trpí, nechce byť nikomu na ťarchu. Jej jedinou túžbou je, čím skôr odísť k Madone a to je aj želanie najsvätejšej Panny, ktorá si už vzala Františka. Každá námaha by bola zbytočná, konečne sme to videli aj v nemocnici vo Vila Nova de Ourém.

Ochotný profesor však trval na zákroku a presviedčaním docielil, že Hyacinta v sprievode matky odcestovala do Lisabonu.

Tým začal jej výstup na Kalváriu.

„Rozlúčka bola ťažká,“ píše Lucia. „Dieťa dlho viselo na mojom krku a plakalo.“

„Mnoho sa za mňa modli, kým neprídem do neba. Potom sa budem ja modliť za teba. Nikdy nikomu neprezradíš tajomstvo, ani keby ťa chceli zabiť. Miluj Ježiša a Nepoškvrnené Srdce Panny Márie a prinášaj mnoho obiet za hriešnikov.“

Predpokladali sme, že v Lisabone ubytuje Hyacintu niektorá bohatšia rodina, ale keď videli jej beznádejný stav, neprišla nijaká ponuka.

Prozreteľnosť sa však o dieťa postarala. Prijali ju do sirotinca „Našej Milej Panej“ na rua Estrella 17. Tu sa cítila ako doma, sirotinec sa pre ňu stal „Domom Našej Milej Panej z Fatimy“ a predstavená „krstnou“, ktorej prejavila úplnú dôveru a vďačnosť. Predstavenej, matke Márii Godinho, bolo od začiatku jasné, aký klenot jej Matka Božia poslala.

Nevinnosť, poníženosť, trpezlivosť, neprekonateľná poslušnosť a vrúcne modlitby, tohto miláčika Madony pomaly ovplyvňovali i ostatné deti. Nejedno z dievčat aj taktne upozornila, aby boli poslušné, hovorili vždy pravdu, aby trpezlivo znášali nepríjemnosti, ak chcú prísť do neba.

Mimoriadne šťastnou ju robila skutočnosť, že mohla žiť pod jednou strechou so sviatostným Spasiteľom. Často o ňom hovorila a veľmi túžila po svätom prijímaní. Počas svojho pobytu v sirotinci smela prijímať denne. Len čo mohla trocha chodiť, uťahovala sa do kaplnky, kde ju často našli pohrúženú do vrúcnej modlitby. Pohľad a celá pozornosť boli upriamené k svätostánku.

Nebeská priazeň

Ani v dňoch utrpenia nezabudla Madona na svojho miláčika. Niekoľkokrát sa jej zjavila. Hyacinta rozprávala „krstnej“ o darovaných milostiach s takou jednoduchosťou a otvorenosťou, ako kedysi svojim spoločníkom.

Stalo sa, že keď ležala chorá a predstavená ju prišla navštíviť, Hyacinta ju poprosila:

„Krstná mama, prídte trocha neskoršie, lebo teraz má prísť Madona.“ Vytržením zmenená sa dívala smerom, odkiaľ očakávala príchod najsvätejšej Panny.

Môžeme sa právom domnievať, že vždy nešlo o skutočný zjav Madony, ale skôr o nejaký svetelný efekt. „Dnes nebola taká, ako v Cova da Iria, ale vedela som s istotou kto to bol,“ zverila sa predstavenej.

Slovné prejavy Hyacinty po týchto nebeských rozhovoroch udivovali svojou úrovňou, vysoko presahujúcou inteligenčné možnosti, predpokladané u takého jednoduchého a málo vzdelaného dieťaťa. Niektoré z jej výrokov zaznamenala „krstná“ písomne. Napríklad:

„Hriechy, ktoré privedú do pekla najviac duší, sú hriechy proti čistote.“

„Budúcnosť prinesie výskyt spôsobov a zvykov veľmi urážajúcich Spasiteľa. Osoby, slúžiace Bohu, nesmú žiť podľa týchto zvyklostí. Cirkev sa nemení podľa módy. Spasiteľ je vždy rovnaký.“

„Hriechy sveta sú veľmi veľké.“

„Madona povedala, že vo svete je mnoho bojov a nesvárov. Vojny sú trestom za hriechy sveta.“ „Madona už nemôže ďalej zadržať dvíhajúce sa rameno svojho milovaného Syna.“

„Treba činiť pokánie; ak ľudia oľutujú svoje hriechy, Spasiteľ im odpustí, ale ak svoj život nezmenia, príde zaslúžený trest.“

Zdá sa, že keď Madona hovorila o týchto skutočnostiach, bola smutná, lebo Hyacinta často vzdychala:

„Úbohá Madona! Mne Jej je tak ľúto, tak veľmi ľúto!“

„Keby ľudia vedeli, čo je večnosť, začali by nový, celkom iný život.“

„Lekári nedostávajú vnuknutia ako liečiť chorých, lebo nemajú lásku k Bohu.“

„Keby vláda nechala cirkev na pokoji a zaručila náboženstvu slobodu, bola by Bohom požehnaná.“

„Moja drahá ,krstná',
modlite sa mnoho za hriešnikov ...
modlite sa mnoho za kňazov ...
modlite sa mnoho za rehoľníkov ...
modlite sa mnoho za vlády ...“

„Kňazi sa majú starať iba o cirkevné veci a o duše!“

„Kňazi musia byť čistí, celkom čistí.“

„Neposlušnosť kňazov a rehoľníkov voči predstaveným a voči Svätému Otcovi sa nepáčia Spasiteľovi.“

„Milá krstná, vyhýbajte sa luxusu, neľadajte bohatstvo, milujte chudobu a mlčanlivosť.“
„Buďte láskavá a dobrá aj voči zlým ľuďom. O nikom nehovorte nič zlého, vyhýbajte sa tým, ktorí očierňujú druhých. Majte veľkú trpezlivosť lebo trpezlivosť nás privedie do raja.“

„Obety a sebazapierania sa Ježišovi veľmi páčia.“

„Ja by som rada do kláštora, ale ešte radšej by som chcela do neba. Rehoľná sestra musí byť na tele i na duši nesmierne čistá.“

„Hyacinta, vieš vlastne, čo je to byť čistý?“ opýtala sa „krstná.“

„Áno, viem. Čistý na tele znamená zachovať čistotu; čistý na duši znamená nehrešiť, nedívať sa na zakázané, nekradnúť, neluhať, vždy hovoriť pravdu, aj keď to mnoho stojí.“

„Ale od koho si sa to všetko naučila?“ chcela vedieť predstavená.

„Od Madony. No mnohé veci si domyslím aj sama.“

Áno, Madona! Ťažko ináč vysvetliť podobné vedomosti o svete, najmä o veciach duchovných u prostého tak útleho veku.

Či výroky tohto dievčaťa neodkrývali najväčšie zlá nášho času?

Aj niektoré Hyacintine predpovede z týchto dní sa presne vyplnili a prezrádzajú vyššie vnuknutie. Spomenieme iba štyri prípady:

Keď pani Olympia navštívila svoju chorú dcéru, medzi rečou sa jej predstavená opýtala, či by ju nepotešilo, keby sa Hyacintine sestry Florinda a Tereza stali rehoľnými sestrami. Dobrá matka však prejavila obavy: „Bože, zachráň ma od toho!“ Hyacinta tento rozhovor nepočula, predsa neskôr povedala 'krstnej': „Madona by bola rada, keby moje sestry vstúpili do kláštora, ale matka to nechce. Madona preto čoskoro príde, aby si ich vzala do raja.“ Skutočne, obidve sestry čoskoro odišli na večnosť.

Predstavená ('krstná') už dávno túžila navštíviť Fatimu. Nerysovali sa jej však nijaké možnosti cesty. Raz jej Hyacinta povedala: „Krstná pôjde do Fatimy len po mojej smrti.“

Naozaj, zhodou okolností bola predstavená nútená doprevádzať mŕtvolu Hyacinty do Fatimy a tak sa jej vyplnilo želanie vzdať hold Kráľovnej nebies na mieste zjavenia.

V Lisabone Hyacintu liečili aj dvaja lekári, ktorí sa jej venovali s veľkou ochotou a skutočnou kresťanskou láskou. Dieťa im bolo za to veľmi povďačné.

Jeden z nich ju prosil, aby ho odporučila Madone, keď príde do neba.

Hyacinta mu to sľúbila s prosbou, aby sa aj on modlil za ňu. Uprene sa na neho zahľadela: „Onedlho prídete za mnou.“

Podobná scéna sa odohrala, keď aj druhý lekár zveril seba i svoju dcérku do jej modlitieb. Hyacinta mu to prisľúbila, vážne na neho pozrela, napokon riekla: „Aj vy ma budete čoskoro nasledovať; najprv vaša dcéra, potom vy, pán doktor.“ Obidve predpovede sa splnili.

Smerom k nebu

Hyacinta sa poslušne podrobovala liečeniu, zároveň však dávalo najavo, že operácia je zbytočná a veci nepomôže.

„Najsvätejšia Panna ma opäť navštívila a oznámila mi deň i hodinu, kedy si pre mňa príde; napomenula ma, by som bola dobrá.“

Doktor Lisboa trval na premiestnení do nemocnice D. Estefania, kde mala byť operovaná. Hyacinta poslúchla.

Ježiš si želal, aby priniesla aj túto obeť za obrátenie hriešnikov. Od tejto chvíle sa stal život malej mučienice skutočnou bolestivou obetou.

Nadišiel 2. február 1920. Spovedala sa, prijímala a so slzami v očiach sa v domácej kaplnke rozlúčila so sviatostným Spasiteľom. Potom so smútkom v srdci opustila jej taký milý „Dom Našej Milej Panej z Fatimy“.

'Krstná' ju sprevádzala do nemocnice. Prostredie bolo celkom iné ako v sirotinci. Len sem-tam ju prišiel niekto navštíviť. Najčastejšie 'krstná', využívajúca zriedkavé voľné chvíľky

času nabitého povinnosťami. Vyzeralo to tak, ako jej Matka Božia predpovedala. Aj ona sama tušila, že v nemocnici umrie opustená, bez svojich najbližších. 10. februára bola operovaná. Zoslabnuté dieťa nemohli pred zákrokom narkotizovať, preto vykonali iba miestne znecitlivenie. Videla i počula všetko, čo sa s ňou robilo. Keď ju zobliekali, tíško plakala.

Zdalo sa, že operácia prinesie dobré výsledky, čoskoro sa však ukázalo, že nádej na uzdravenie bola klamná. Na ľavej strane odstránili dve rebrá, ostala tam široká rana. Mala nesmierne bolesti, najmä pri obväzovaní. Ale znášala ich s obdivuhodnou trpezlivosťou.

„Ó, moja nebeská Matka, moja nebeská Matka!“ To boli jediné žalostivé slová, ktoré jej pri hrozných bolestiach vyšli z úst. Často povzbudzovala seba samu i ostatných slovami:

„Trpezlivosť! Všetci musíme trpieť, aby sme si zaslúžili nebo!“ A v hĺbke duše iste pripojila:

„Ó, Ježišu, všetko z lásky k Tebe a za obrátenie hriešnikov!“

Štyri dni pred smrťou ju „krstná“ povzbudzovala jej vlastnými slovami, aby trpezlivo znášala kruté bolesti, a ponúkla ich ako obeť Spasiteľovi. Nasledujúceho dňa jej dieťa povedalo:

„Krstná, už sa viac nežalujem. Madona sa mi znova zjavila a povedala, že čoskoro príde, aby si ma vzala, oslobodí ma aj od všetkých bolesti.“

Naozaj, od tej doby nevydala ani len najtichší ston. Jej tvár prezrádzala úplný pokoj ožarovaný nevinným úsmevom. Keď sa „krstná“ blížila k posteli alebo sa chcela posadiť na peľasť, kde Hyacinta predtým videla Matku Božiu, prosila ju: „Ustúpte trocha, krstná tam bola Madona.“ Tak prosila aj ošetrovatelky.

V piatok 20. februára, okolo osemnástej hodiny chorá oznámila, že sa necíti dobre a poprosila o sviatosti zomierajúcich. O ôsmej hodine sa posledný raz vyspovedala farárovi kostola „U svätých anjelov“ Dr. Pereirovi dos Reis a prosila aj o sväté prijímanie, pretože už čoskoro zomrie.

Stav bol vážny, napriek tomu nik nepredpokladal, že smrť je až tak blízko. Farár preto pri rozlúčke prisľúbil, že jej donesie sväté prijímanie aj nasledujúce ráno. Ale už o pol jedenástej v noci prišla najsvätejšia Panna tak, ako prisľúbila a vzala svojho miláčika do neba. V tom čase bola nablízku iba ošetrovatelka z nočnej služby. S úsmevom na tvári, v hlbokom pokoji usnula v Pánovi.

Mala sotva desať rokov.

Vôňa svätosti

Nevinné tielko, zmučené utrpením za obrátenie hriešnikov, obliekli do bielych šiat prvého svätého prijímania, ozdobených modrou stuhou tak, ako si to dieťa želalo. Nebohú dopravili do farského kostola, odkiaľ mala byť prevezená do rodiska. Keď sa zvesť rozšírila, prichádzalo sem množstvo ľudí, aby na vlastné oči videli „malého anjela“, dotkli sa ho, alebo získali nejakú relikviu.

Zdalo sa, že v truhle iba odpočíva, pery a líca boli ružovkasté, svieže. Ľudia s neskrývaným nadšením obdivovali „malého anjela“. Mučienica vydávala zo seba príjemnú vôňu, podobnú aróme vzácnych kvetov, o čom nepochybovali ani zarytí neverci. Keď uvážime povahu choroby, táto skutočnosť vynikne o to viac, že truhla bola tri a pod dňa otvorená (Dr. Enrico Lisboa).

24. februára napoludnie truhlu zatvorili a s veľkým sprievodom odniesli na stanicu, odkiaľ ju dopravili do Vila Nova de Ourém.

Tu bola pochovaná v hrobke istej šľachtickej rodiny. Odvtedy ju rodina považovala za svojho anjela strážneho a priznala, že bola účastná mnohých milostí.

O niekoľko rokov, 13. septembra 1935, hrobku otvorili. Telo našli neporušené. Odtiaľ nebohú slávnostne preniesli na cintorín do Fatimy, kde ju pochovali do jednoduchej, ale peknej hrobky spolu s telesnými pozostatkami brata Františka. Na kameň dal leirijský biskup vyryť prostý nápis: Tu odpočívajú telesné pozostatky Františka a Hyacinty, ktorým sa zjavila Naša

Milá Pani. Keď uctievanie miláčikov najsvätejšej Panny rástlo z roka na rok a vypočúvania sa množili, 21. decembra vymenoval leirijský biskup komisiu, ktorá na podklade hrdinských skutkov detí začala kanonický proces svätorečenia. 30. apríla 1951 bolo nariadené kanonické otvorenie hrobky. Mŕtvolu Hyacinty identifikovali ľahko. Po otvorení truhly našli zoschnuté, ale ľahko identifikovateľné telo. Len prsty na pravej ruke boli oddelené. Nasledujúceho dňa, 1. mája, za veľkej účasti ľudí bola prenesená do baziliky a pochovaná v bočnej lodi na strane evanjelia.

Telesné pozostatky Františka sa hľadali ťažšie. Pri skúmaní hrobky znalci konštatovali, že sa v nej nachádzajú i kosti novorodeniatok, podľa tamojších zvyklostí pochované iba v nepatrnej hĺbke a zhodou okolností práve vo Františkovom hrobe. Vo februári 1952 otvorili a skúmali hrobku znova. Hlbšie, teda pod kostičkami detí, konečne našli truhlu a v nej kosti, poškodené vlhkosťou zeme. Po odbornom preskúmaní znalci vyslovili záver, že sú to kosti asi desaťročného chlapca. Podľa rôznych náznakov príbuzní bez pochyb potvrdili, že ide o pozostatky Františka. Dôkazom bol aj úplne neporušený ruženec, ovinutý okolo ruky zosnulého. Na veľkú radosť veriacich sa takto našli i telesné pozostatky Františka. Keď sa deviateho marca kanonické vyšetrovanie skončilo, boli uložené do novej truhly a táto zapečatená.

Trinásteho marca za hromadnej účasti veriacich bola truhla prenesená do baziliky a František pochovaný v druhej bočnej lodi oproti Hyacinte. Hrobky oboch malých dobrovoľných trpiteľov sú ustavične pokryté čerstvými kvetinami pútnikov, ktorí sem prichádzajú, aby si vyprosili milosti alebo sa za dosiahnuté milosti poďakovali.

SESTRA MÁRIA OD NEPOŠKVRNENÉHO SRDCA

Z troch detí, ktoré trinásteho mája 1917 pásli ovečky v Cova da Iria, žila už iba Lucia. Často ju bolo vídať na mieste zjavenia, ako sa s množstvom zbožného ľudu vrúčne a ponížene modlí ruženec.

Jedného dňa však zo svojej rodnej obec zmizla aj ona.

Táto skutočnosť vyvolala medzi ľuďmi nevôľu a vzrušenie. V okolí začali kolovať rozličné chýry, takže okresný náčelník z Vila Nova de Ourém sa cítil oprávnený znova zasiahnúť. Dal zavolať matku a žiadal vysvetlenie, kde sa podela dcéra. Odpoveď bola jednoduchá a jasná: „Moja dcéra je tam, kde ona i ja chceme, aby bola. Iné vysvetlenie k tomu nemám.“

Mladé dievča vstúpilo 17. mája 1921 do kolégia „Asilo do Villar“ (Porto). Školu spravovali a viedli sestry svätej Doroty. Čoskoro poznala, že ju Pán Boh volá, aby vstúpila do rehole. Osobne by dala prednosť reholi karmelitánok, od toho ju odrádzali z obáv, že jej fyzické sily nebudú stačiť na plnenie prísnych rehoľných predpisov. Preto sa rozhodla, že vstúpi do spoločnosti svojich učiteliek, teda do kláštora svätej Doroty.

Vybrala sa do Tuy, starého španielskeho mesta, na pravom brehu rieky Minho, ktorá tvorí hranicu medzi severným Portugalskom a Španielskom. Tam bol od roku 1910, po vyhostení z Portugalska, noviciát rehole blahoslavenej Pauly Frassineti. Bol to vlastne noviciát portugalskej provincie. Tu bola 2. októbra 1926 prijatá.

Spolu s habitom dostala meno Mária od bolestnej Matky. Bola určená na domáce práce. Od prvých chvíľ jej hlboká poníženosť, dokonalá poslušnosť, mimoriadna vrúcnosť modlitby a vernosť k rehoľným pravidlám boli povzbudením i pre jej spolusestry.

Tretieho októbra zložila dočasné sľuby a o šesť rokov neskôr, 3. októbra 1934, sľuby večné. Povrávalo sa, že ju Matka Božia i naďalej obdarila mnohými milosťami, Pán Boh chce, aby jedného dňa vyšlo najavo, aké úmysly mali Ježiš a Mária s touto poníženou dušou. Predbežné „tajomstvo Kráľovnej“ malo byť i naďalej zachované.

Keď vypukla španielska revolúcia, bola sestra od bolestnej Matky preložená do kolégia v Sardao neďaleko Porta. Po druhej svetovej vojne je Lucia zase v Tuy (1946). Tu ju vyhládávalo veľa návšteví, množstvo ľudí rozličného stavu i národností.

Nie div, že v nej ožila stará túžba vstúpiť do prísneho rádu karmelitánok. Uskutočnenie tohto zámeru narážalo na značné prekážky, preto nakoniec požiadala o povolenie najvyššiu autoritu – Svätého Otca.

Aj ho dostala a na Zelený štvrtok, 25. marca 1948, prestúpila prah novozriadeného kláštora Karmel v Coimbre.

13. mája dostala rúcho bosých karmelitánok, 31. mája 1949 zložila slávnostné večné sľuby. Teraz nosí meno: sestra Mária od Nepoškvrneného Srdca. Týmto umrela svetu a žije za múrmi kláštora Karmel v Coimbre. Pripomeňme si niektoré výroky sestry Lucie.

1. Pozoruhodné interview

S povolením leirijského biskupa navštívil Luciu páter Jongen SNM, hlavný redaktor známeho časopisu „V službách Kráľovnej“ (Salzburg).

Pri príležitosti svojej piatej návštevy vo Fatime prišiel 6. februára 1946 do Tuy, porozprával sa s Luciou, pričom jej položil niekoľko dôležitých otázok. Z jeho referátu si všimnime niekoľko nových Luciiných výpovedí. „Pri mojom rozhovore s Luciou bola prítomná jedna z jej spolusestier. Na bledej tvári Lucie som pozoroval akúsi zdržanlivosť, ktorá však krátko po započatí rozhovoru zmizla. Odpovedala len na otázky, a to jednoducho a vecne. Keby som ju mal charakterizovať jedným slovom, nazval by som ju „zosobnenou jednoduchosťou“. Keby jednoduchosť vedela rozprávať, potom by rozprávala ako Lucia. Jej slová sa mi zdali jasným odzrkadlením jej citov a myšlienok. Všetci známi z Portugalska chválili predovšetkým jednoduchosť, ktorá na každého zapôsobila hlbokým dojmom. Keď počujeme Luciu hovoriť, je vonkoncom nemožné pochybovať o jej úprimnosti. Je prostá, bez vyumelkovanosti, nepozná prefíkanosť a vypočítavosť. Hlavná črta jej osobnosti je tichá a pokojná láskavosť. Zdá sa, že si tento povahový rys osvojila z rozhovorov s Kráľovnou nebies; veď dostala od Madony prisľúbenie: „Ty prídeš do neba.“

Uvádzame niekoľko otázok a odpovedí, ktoré doposiaľ neboli zverejnené:

„Kedy Vám dalo nebo povolenie zverejniť tajomstvo?“

„Roku 1927, tu, v kaplnke Tuy. Ale tento súhlas sa nevzťahuje na zverejnenie tretieho tajomstva.“

„Hovorili ste o tom so svojim duchovným vodcom?“

„Áno, hneď.“

„Čo povedal?“

„Nariadil mi, aby som ho s výnimkou tretieho zjavenia napísala. Myslím, že napísané nečítal, potom mi to vrátil. Krátko nato som mala iného duchovného vodcu, ktorý mi nariadil, aby som rukopis spálila. Neskôr ma však požiadal o novú výpoveď.“

Pri tejto spomienke sa Lucia trochu pousmiala.

„Nie je škoda, že tajomstvo nebolo zverejnené pred vojnou?“

„Keby ma bol milý Pán Boh chcel predstaviť svetu ako prorokyňu, vtedy by to bolo bolestné. Cítim však, že bo nebol Jeho úmysel. Ináč by mi iste bol už roku 1917 nariadil, aby som prehovorila, ale On mi nariadil mlčať. Jeho zástupcovia príkaz potvrdili. Myslím, že ma Pán Boh použil len ako nástroj: chcel upozorniť svet na potrebu chrániť sa hriechov, modlitbou a pokáním zadost'učiniť za urážky Božie... Keby to bolo bývalo ináč, bola by som azda Jeho plány prekazila. Mlčanie bolo pre mňa veľkou milosťou, za čo milému Pánu Bohu srdečne ďakujem. Všetko, čo On robí, dobre robí.“

„Napísali ste tajomstvo doslovne, teda slovami Matky Božej, alebo len podľa jeho obsahu?“

„Snažila som sa tajomstvo napísať doslovne!“

„Ste si istá, že ste všetko uchovali v pamäti presne?“
 „Ó, áno! Napísala som tieto slová presne a v tom poradí ako boli povedané.“
 „Vyslovila najsvätejšia Panna skutočne meno Pia XI.?“
 „Áno, ale vtedy sme ešte nevedeli, či je to pápež alebo kráľ. Ale najsvätejšia Panna hovorila o Piovi XI.“
 „Vojna však nezačala za pontifikátu Pia XI.“
 „Pripojenie Rakúska bol rozhodujúci moment. Keď bola podpísaná Mníchovská dohoda, moje spolusestry jasali. Teraz je mier zaručený! Ja som, žiaľ, vedela omnoho viac.“

„Astronómovia označili ‚neznáme svetlo‘* v noci z 25. na 26. januára 1938 za polárnu žiaru. Aký je váš názor?“
 „Pri podrobnom štúdiu všetkých okolností tohto svetla by sa muselo poznať, že to nebola, ani nemohla byť polárna žiara.“
 „Po zverení tajomstva Panna Mária povedala: „**Potom prídem s jednou prosbou.**“ A skutočne prišla?“
 „Áno.“
 „Kedy?“
 „Desiateho decembra 1925 sa mi zjavila Naša Milá Pani a Ježiško.“
 „Čo povedala Naša Milá Pani?“
 „Povedala: ‚Pozri sa, dcéra moja, mám srdce ovinuté trnmi, ktoré znamenajú hriechy nevďačných ľudí. Hriechy v podobe trňov ma bodajú. Usiluj sa ma aspoň ty potešiť a zasväť mi prvé soboty v mesiaci.‘“
 „Namietalo sa, že Spasiteľ skoro tými istými slovami žiadal svätú Margitu Alacoque o zavedenie pobožnosti k Božskému Srdcu. To nám veľmi pripomína opakovanie sa Para – le – Monialu.“
 „Ja predsa nemôžem Matke Božej predpísať ako sa má vyjadriť.“
 „Poverila Vás Mária túto pobožnosť rozširovať?“
 „Nie, ale dať ju na známosť.“
 „Podnikli ste niečo u leirijského biskupa, aby želanie Matky Božej vo veci prvých sobôt splnil?“
 „Áno.“
 „Prečo? Zjavila sa Vám Matka Božia opäť?“
 „Nie, ale bolo mi ľúto, že sa prosba Márie hneď nesplnila.“
 „Nehovorili ste nikomu o zasvätení prvých sobôt?“
 „Pokúšala som sa túto pobožnosť rozširovať vo svojom okolí, ale bez toho, žeby som hovorila niečo o zjavení alebo o tajomstve.“
 „Počas zjavenia v roku 1925 hovorila Matka Božia o zasvätení Ruska Nepoškvrnenému Srdcu?“
 „Nie.“
 „Kedy o to prosila?“
 „V roku 1929.“
 „Čo presne žiadala Matka Božia?“
 „Žiadala, aby Svätý Otec spoločne s biskupmi sveta zasvätil Rusko Jej Nepoškvrnenému Srdcu.“
 „Nehovorila o zasvätení celého sveta?“
 „Nie.“
 „Ktorý časový úsek z tajomstva sme teraz dosiahli?“

---

* Tajomné svetlo na severnej časti oblohy bolo vidieť v celej Európe. Lucia verí, že bolo oným „Božím znamením“ pre druhú svetovú vojnu.

„Myslím, že je to obdobie, kedy Rusko rozšíri svoje omyly po svete.“

Hovoril som so sestrou Luciou aj o myšlienkach svätého Grigniona z Montfortu: Kráľovstvo Kristovo príde – cez kráľovstvo Márie – po rozšírení pravej pobožnosti po celom svete. Na tomto mieste Lucia ešte poznamenala: „A po obrátení Ruska.“

Vo veci zjavenia anjela som sa opýtal:

„Mnohí ľudia zjavenia anjela nepovažujú za vierohodné, lebo ako deti ste o ňom vôbec nerozprávali. Môžete toto mlčanie vysvetliť?“

„Nie je pravda, že sme o tom s nikým nehovorili.“

„S kým ste o ňom rozprávali?“

„Najprv som ho popísala dekanovi von`Olival. Jemu som plne dôverovala. Všetko som mu porozprávala. Povedal mi, aby som o videní s nikým nehovorila.“

„A urobili ste to?“

„Áno, okrem jedného prípadu. Onedlho som sa o anjelovi zmienila leirijskému biskupovi.“

„A aké stanovisko zaujala Jeho Excelencia?“

„Aj on mi poradil o všetkom mlčať.“

„Prečo ste vtedy o zjaveniach anjela s nikým z prostých ľudí nehovorili?“

„S viacerými dievčatami sme už v roku 1915 videli zjavenie anjela, ale nebolo jasné a určité. František a Hyacinta vtedy ešte ovce nepásli. Ostatné deti o tom v dedine rozprávali, no ľudia si zo zjavenia robili žarty a posmech. To bolo pre mňa dobrým ponaučením, ktoré som v roku 1916, keď sa nám anjel zreteľne zjavil a hovoril s nami, ešte nezabudla. Po zjavení anjela na Cobeco sme sa dohodli, že to nikomu nepovieme.“

„Chápem, že ste sa dohodli. Ale páter jezuita si nevie predstaviť, aby tri maloleté deti mohli mlčať o takých mimoriadnych udalostiach celé roky.“

„Keby páter musel prežívať s nami to, čo sme prežívali my, potom by si to pravdepodobne vedel predstaviť.“

„Ako to myslíte?“

„Keď Hyacinta porozprávala o prvom zjavení Matky Božej, začali nás obťažovať všemožnými otázkami. Ustavične požadovali všelijaké podrobnosti. Každému slovu, čo sme povedali, sa vzápätí vysmiali. Na to sme sa dohodli, že keď sa nás ešte niekto opýta, či sme Našu Milú Paniu videli, odpovieme kladne. A keď sa nás budú ďalej pýtať, čo povedala, odpovieme, že modliť sa ruženec a ďalej neprezradíme nič.“

„Iste. To je vysvetlenie, že zjavenia dlhší čas ostali utajené, ale prečo až do roku 1936?“

„Pozrite sa, pán dekan von`Olival a leirijský biskup odporučili mlčať. Či to nie je dôvod, aby sme mlčali, až kým mi biskup nedal príkaz, aby som tieto skutočnosti zverejnila?“

2. Lucia a úcta Nepoškvrneného Srdca Panny Márie

Kto si pozorne prečítal informácie o zjaveniach vie, že už v zjavení anjela je reč o úcte k Nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie. Aj v prvých troch zjaveniach Mária hovorila o svojom Nepoškvrnenom Srdci. Ako je známe, Lucia sa dozvedela, že obe deti prežije, pretože ju chce Pán Boh použiť ako nástroj na šírenie úcty k Nepoškvrnenému Srdcu. Je teda namieste, keď tvrdí, že uctievanie Nepoškvrneného Srdca Panny Márie je podstatným a ústredným bodom fatimských zjavení.

Keď Lucia roku 1926 a začiatkom roku 1927 dostala súhlas zverejniť zjavenia, týkajúceho sa Srdca Panny Márie, bola vo vážnych rozpakoch. Išlo o odhalenie jednej časti tajomstva. V rozprávaní, ktoré spísala, nájdeme o tejto veci iba krátku vetu – že raz má šíriť úctu k Nepoškvrnenému Srdcu.

Presväta Panna jej uložila o úcte k Nepoškvrnenému Srdcu mlčať a podľa slov Lucie to bola milosť nesmierneho dosahu. Keby musela už v roku 1917 hovoriť o obsahu tajomstva, pri svojej obmedzenej predstavivosti a nedostatočnej slovnej zásobe by pri odpovediach na

nespočetné otázky iste bola spôsobila taký chaos, že dielo Božie pravdepodobne mohlo utrpieť škodu.

Peter Aparicio S. J. 10. januára píše:

V roku 1927 sa Lucia zverila svojmu duchovnému vodcovi o pobožnosti prvých piatich sobôt. Pýtal som sa jej, či už o tom niekomu hovorila. Odpovedala, že z poverenia svojho bývalého duchovného vodcu všetko spísala, ale potom mala rozhovor s predstavenou a bez toho, aby jej oznámila presný obsah, prosila ju o povolenie rukopis spáliť. To aj urobila. Prikázal som jej napísať záznam ešte raz a odovzdať ho mne. Vo svojej poníženosti sa zdráhala písať v prvej osobe. Odpovedal som, že môže písať v tretej osobe. Tak aj vykonala.“

3. Zasvätenie Ruska

K tomu Lucia poznamenáva:

„Od predstavenej a spovedníka som dostala súhlas odbavovať si svätú hodinku každý týždeň zo štvrtka na piatok od jedenástej do polnoci.

Raz v noci, bola som sama, iba večná lampa plápolala ... Zrazu tajomné svetlo zalialo celú kaplnku a nad oltárom sa ukázalo Zjavenie, od ktorého som dostala mimoriadne osvietenie. Na záver mi Naša Milá Pani povedala: **„Nadišiel čas, kedy má Svätý Otec v spojení so všetkými biskupmi sveta zasvätiť Rusko môjmu Nepoškvrnenému Srdcu. Za to sľubujem jeho záchranu. Je tak veľa duší, ktoré Božou spravodlivosťou prepadnú zatrateniu!“**

Upovedomila som o tom svojho spovedníka, ktorý mi prikázal zapísať želanie nášho Pána.

Neskôr, prostredníctvom vnútorného osvietenia, sa Pán sťažoval, že jeho žiadosť ostáva nepovšimnutá ... Urobí sa to, ale už bude neskoro. Rusko svoje omyly rozšíri po svete, vyvolá vojny, bude prenasledovať Cirkev a Svätý Otec bude musieť mnoho trpieť.“

18. mája 1936 Lucia hovorí: „Čo sa týka zasvätenia Ruska a celého sveta Najčistejšiemu Srdcu Panny Márie, môžem zopakovať len to, čo som povedala už predtým. Počúvam, že zasvätenie nebolo uskutočnené. Je to sám Boh, ktorý ho prikázal.“

P. J. Aparicio ďalej hovorí, že Lucia urobila ešte nasledujúce doznanie, a to 6. februára 1939: „V jednom z vnútorných osvietení mi dal Pán Boh poznať, že milostiplný čas, o ktorom hovoril v máji 1938, sa blíži ku koncu. Vojna, sprevádzaná všetkými hrôzami, sa čoskoro začne. Sľubuje ochranu Nepoškvrneného Srdca Panny Márie Portugalsku s ohľadom na zasvätenie, ktoré vykonali biskupi a ľud. Ale keďže aj Portugalsko je vinné, tiež bude znášať niektoré následky vojny, ktorá sa skončí až keď krv mučeníkov zadostučiní Jeho spravodlivosti.“

20. júna 1939: „... Naša Milá Pani prisľúbila, že hrôzy vojny zmierni najskôr vtedy, keď pobožnosť bude uskutočnená a rozšírená. Márie zmierni tresty v takej miere, v akej sa vynasnažíme túto úctu rozširovať. Obávam sa, že by sme mali urobiť omnoho viac, ako robíme, lebo Pán s doterajším výsledkom nie je spokojný. Stiahne rameno svojho milosrdenstva a nechá svet spustošiť vojnou, ktorá bude hroznejšia, ako ktorákoľvek predtým.“

Duchovný vodca poznamenáva, že tieto slová Lucia podčiarkla. „Spôsob, akým budúce udalosti opisuje, na mňa urobili hlboký dojem. Nepochybujem, lebo hovorí tak jednoznačne a rozhodne, ako keby videla budúcnosť. Som presvedčený, že Naša Milá Pani jej blížiace sa udalosti ukázala.“

18. augusta 1940: „... Predpokladám, že Pánovi sa bude páčiť, ak sa za splnenie Jeho želaní bude intervenovať u Svätého Otca. Ale Svätý Otec sa za ne nezaangažuje hneď, lebo jeho povinnosťou je pochybovať o pravdivosti tvrdení.

Dobrotivý Pán Boh by mohol zázrakom dokázať, že ide o Jeho želanie, ale Pán využije čas, aby svojou spravodlivosťou potrestal svet za veľké zločiny a tak ho pripravil na dokonalý

návrat k Sebe. Dôkazom je zvláštna ochrana Najsvätejšieho Srdca Panny Márie nad Portugalskom za uskutočnené zasvätenie.“

Inokedy: „... Strach je oprávnený, to všetko sa stane, ak vysokí duchovní hodnostári nesplnia vôľu nášho dobrotivého Pána a nebudú prosiť o Jeho milosrdenstvo a ochranu Našej Milej Panej.“

„Treba sa mnoho modliť. Modlitby nech sú sprevádzané obetami, ktoré chránia pred hriechom. Je to žiadosť našej dobrotivej Matky z roku 1917, ktorá v smútku a nežnosti svojho Nepoškvrneného Srdca povedala: ‚Nemajú viac nášho Pána urážať, lebo už aj tak je veľmi urážaný.‘ Aký trest, že sme si tieto slová a ich význam nevšimli!“

4. List biskupa z Leirie Piovi XI. (1937)

Svätý Otče,

V pokore kľaciac pri nohách Vašej svätosti, myslím, že je mojou povinnosťou predostrieť Vašej Svätosti toto: V diecéze Leiria je svätýňa Našej Milej Panej z Fatimy. Stala sa najväčším strediskom zbožnosti v Portugalsku. Jej uctievanie je rozšírené medzi mnohými národmi. Ak uvažujeme o pokynoch najsvätejšej Panny z roku 1917, ktoré sa zvlášť vzťahujú najmä na pobožnosť svätého ruženca, na odvrátenie sa od prepychu, na pokánie, prichádzame k záveru, že Naša Milá Pani nás pripravila aj k boju proti neverectvu, od ktorého Portugalsko ostalo uchované aj napriek blízkosti Španielska. My, portugalskí biskupi, sme minulého roku pri exercíciach v tejto svätyni prisľúbili usporiadať veľkú celoštátnu púť, ak do konca roka 1937 hrozivé nešťastie španielskej revolúcie neprenikne do našej vlasti. Vďaka najsvätejšej Panne ho krajina prežila v pokoji a mieri.

Z troch detí, ktorým sa zjavila Naša Milá Pani, dve zomreli. Žijúca je sestrou v reholi Svätej Doroty v Španielsku.

Ona ma prosí oznámiť Vašej Svätosti, že podľa nebeského zjavenia Pán Boh sľubuje ukončiť prenasledovanie v Rusku, ak Vaša Svätosť vykoná slávnostný verejný akt zmierenia a zasvätenia Ruska Najsvätejšiemu Srdcu Ježiša a Márie a zároveň Vaša Svätosť usmerní biskupov celého sveta, aby učinili to isté.

S hlbokou poníženosťou prosíme Vašu Svätosť schváliť zmierujúcu pobožnosť, ktorá pozostáva z nasledujúcich úkonov:

Na prvé soboty piatich po sebe nasledujúcich mesiacov prijať sväté prijímanie, pomodliť sa ruženec a v duchovnom spojení s Našou Milou Paňou 15 minút rozjímať o ružencových tajomstvách.

Cieľom pobožností by malo byť:

1. Zadosťučinenie za rúhania proti Nepoškvrnenému Počatiu Panny Márie, proti Jej panenstvu, Božiemu materstvu a za urážky Jej posvätných obrazov.
2. Modlitby za deti, ktorým sa usilujú vstúpiť do srdca ľahostajnosť, pohrdanie, ba dokonca nenávisť voči nebeskej Matke.

To je, Svätý Otče, oznámenie, ktoré som dostal, aby som ho odoslal Vašej Svätosti. Pri pútiach do svätýne nezabúdame v modlitbách na Vašu Svätosť.

Ponížene prosím Vašu Svätosť o apoštolské požehnanie pre našu diecézu, pre jej kňazov a pre pútnikov svätýne Našej Milej Panej z Fatimy.

5. List Lucie Piovi XII. (Napísaný 2. decembra 1940)

Svätý Otče,

Kľáčiac pokorne pred nohami Vašej svätosti, prichádzam, najmenšia ovečka zo všetkých Vašej Svätosti zverených veriacich, aby som podľa pokynov svojho spovedníka otvorila svoje detinské srdce.

Som jediná žijúca z troch detí, ktorým sa Naša Milá Pani zjavovala vo Fatime od 13. mája do 13. októbra 1917.

Prichádzam, Svätý Otče, obnoviť prosbu, ktorá už bola Vašej Svätosti predložená.

Prošba pochádza od nášho Pána a dobrotivej nebeskej Matky. V časti zjavení, ktoré sme označili ako „tajomstvo“, najsvätejšia Panna v roku 1917 oznámila koniec vojny, ktorá tohto času plienila Európu a súčasne predpovedala ďalšiu budúcu vojnu. Aby ju prekazila, tak hovorila Mária, prišla požiadať o zasvätenie Ruska Jej Nepoškvrnenému Srdcu a o zmierujúce sväté prijímania na prvé soboty piatich po sebe nasledujúcich mesiacov.

Ak budú tieto požiadavky splnené, prisľúbila obrátenie ľudu a mier. V opačnom prípade ruský komunizmus rozšíri svoje omyly na celý svet. Prídu vojny, prenasledovanie svätej Cirkvi, mučeníctvo mnohých kresťanov, rôzne prenasledovania, utrpenia pre Vašu Svätosť i zničenie niektorých národov.

Svätý Otče, do roku 1926, podľa výslovného pokynu Matky Božej, ostalo toto tajomstvom. Potom pri jednom zjavení požiadala o rozšírenie zmierného svätého prijímania so svätou spoveďou v prvé soboty mesiacov, štvrt' hodinové rozjímanie o tajomstvách svätého ruženca s úmyslom zadosťučiniť za ľahostajnosť, zneuctenia a rúhania proti Nepoškvrnenému Srdcu. Prisľúbila tým, ktorí túto pobožnosť konajú, pomoc v hodine smrti s potrebnými milosťami k záchrane.

Požiadavky Našej Milej Panej som oznámila spovedníkovi, ktorý sa ich usiloval splniť.

13. apríla 1939 leirijský pán biskup požiadavky Našej Milej Panej vo Fatime zverejnil.

S veľkou poníženosťou prosím Vašu Svätosť túto pobožnosť rozšíriť po celom svete.

V roku 1929 chcela Naša Milá Pani v inom zjavení zasvätenie Ruska Nepoškvrnenému Srdcu, pričom sľúbila, že zamedzí ďalšie šírenie jeho omylov ako i obrátenie ľudu.

Po uplynutí určitej doby som požiadavku Našej Milej Panej oznámila svojmu spovedníkovi. Povzbudil ma, aby som toto želanie dala na vedomie Vašej Svätosti.

Pri viacerých vnútorných vnuknutiach neprestal náš Pán požadovať splnenie uvedených požiadaviek. Ak Vaša Svätosť zasväti svet Nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie so zvláštnym dôrazom na zasvätenie Ruska a ak nariadi, aby všetci biskupi sveta v úzkom spojení s Vašou Svätosťou urobili to isté, sľubuje Pán skrátiť utrpenia, ktoré určil na potrestanie národov za spáchané hriechy vojnou, hladom, rôznymi prenasledovaniami Cirkvi a Vašej Svätosti.

Svätý Otče, ak v spojení mojej duše s Bohom nie som obeťou nejakého klamu, sľúbil náš Pán s prihliadnutím na zasvätenie, ktoré urobili naši portugalskí biskupi v mene ľudu Nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie, zvláštnu ochranu našej vlasti počas vojny. Táto ochrana má byť dôkazom milosti, ktorá bude daná i ostatným národom, ak urobia zasvätenie podobne ako to vykonali biskupi portugalskí.

A teraz, Svätý Otče, dovoľujem si predniesť ešte jednu prosbu, ktorá je horúcou túžbou môjho úbohého srdca, aby bol v celom svete zavedený sviatok k úcte Nepoškvrneného Srdca Panny Márie ako jeden z veľkých sviatkov našej Svätej Cirkvi.

S prejavom najvyššej úcty prosím o apoštolské požehnanie.

Tuy 2. decembra 1940 Mária Lucia de Jesus

Fonseca, G., SJ, , Východoslovenské vydavateľstvo, Košice, 1990.